

1975

Dads

LATVIJAS PSR ŽURNĀLISTU SAVIENĪBA

DADZIS
1975

IZDEVNIECĪBA «ZVAIGZNE»

RĪGĀ 1974

Сомэ журналистов Латвийской ССР

ДАДЗИС-1975

Издательство «Звайгзне»

Рига, 1974

На латышском языке

Составитель Я. Яунземс

Художник Н. Мелгайлс

Переводчики: Х. Хейслерс,

В. Яунземс, Н. Палков

Обложка Э. Озолс

Latvijas PSR Zurnālistu savienība

DAZDIS, 1975

Tulkotāji: H. Heisters, V. Jaunzeme, I. Palkovs.

Athlīdzīgais redaktors I. Palkovs.

Saslādītājs J. Jaunzems

Mākslinieks I. Melgailis

Vāku zīmētājs E. Ozoliņš

Mēnešu lūklapas zīmētājs I. Melgailis, Drudzīgo

šaržu autori G. Vindedzis un Ū. Mežavītis.

Apsveikumu autors H. Heisters.

Maksl. redaktors I. Melgailis.

Izdevniecības redaktore M. Mize.

Tehn. redaktors V. Bruzguļš. Korektore V. Palkova,

Izdevniecības korektore A. Rusāne.

Nodots salikšanai 1974. g. 31. Jūlijā. Parakslīta iespie-

šanai 1974. g. 28. oktobrī. Papīra formāts 70×108:32.

Tipogr. papīrs Nr. 3. 8 liz. iespiedl.; 11,2 uzsk. iespiedl.

11,61 izdevn. l. Melnās 85 000 eks. JT 24620 Maksā

52 kap. Izdevniecība «Zvaigzne» Rīgā, Gorkija ielā 105.

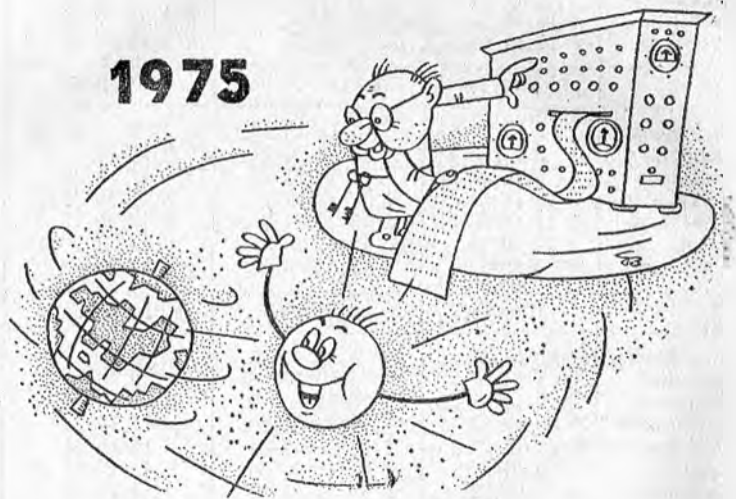
Izdevn. Nr. 2072/22-74. Iespēsta Latvijas PSR Ministru

Padomes Valsts izdevniecību, poligrāfijas un grāmatu

līdzniecības lietu komitejas tipogrāfijā «Cīņa» Rīgā.

Blaunmaņa ielā 38/40. Pasūl. Nr. 2481-Ļ.

LAIKA SKAITISANA LATVIJAS PSR

Latvijas PSR, tāpat kā visā PSRS rietumu daļā uz rietumiem no $37^{\circ}30'$ austrumu garuma meridiāna, lieto otrās laika joslas vidējo laiku — tā saucamo Maskavas jeb Austrumeiropas laiku. Tas ir par divām stundām priekšā tā saucamajam pasaules laikam. Par pasaules laiku ir pieņemts skaitīt tā meridiāna laiku, kurš iet caur veco Griničas observatoriju (Londonā). Tas ir t. s. nulles meridiāns, no kura skaita ģeogrāfisko garumu.

Saskaņā ar PSRS Tautas Komisāru Padomes dekrētu 1930. gadā visa Padomju Savienībā pulksteņus pagrieza par vienu stundu uz priekšu. Tas tika izdarīts tādēļ, lai pilnīgāk varētu izmantot dienas gaismu. Pēc šī dekrēta tāpat 2. laika joslā faktiski laiku skaita pēc 3. joslas (t. i., pēc 45° meridiāna), tālāk 3. joslā — pēc 4. utt. Šādu laiku, kuram pieskaitīta viena stunda, sauc par attiecīgās joslas dekrēta laiku.

Parasti, nosaucot kādas joslas dekrēta laiku, saīsināšanas dēļ vārdu «dekrēta» izlaiž, ja ar to nerodas pārpratums. Tā, piemēram, ja saka «Maskavas laiks», tad parasti ar to jāsaprot Maskavas dekrēta laiks. Līdzīgi, ja 3. un tālākās joslās raksta un saka «vietējais laiks», tad ar to jāsaprot attiecīgās joslas dekrēta laiks.

Visi laika apzīmējumi šajā kalendārā izteikti Maskavas (dekrēta) laikā, kurš līdā ir 3 stundas priekšā pasaules (Griničas) laikam.

Saules un Mēness lēktu un rieta momentu aprēķināti Rīgai. Tie rāda Saules un Mēness augšējās malas redzamā lēkta un rieta momentu, ievērojot gaismas laušanu (refrakciju) Zemes atmosfērā. Mēnesim ievērota arī paralakse — leņķis starp skata virzienu uz Mēnesi no Zemes centra un no novērošanas vietas (šajā gadījumā — Rīgas).

GADALAIKI 1975. GADĀ

Pavasara sākums	— 21. martā	plkst. 8 57
Vasaras	.. — 22. jūnijā	.. 3 27
Rudens	.. — 23. septembrī	.. 18 55
Ziemas	.. — 22. decembrī	.. 14 46

Gadalaiku sākumu nosaka Saules atrašanās noteiktās ekliptikas vietās — pavasara punktā, vasaras saulgriežu punkta, rudens punktā un ziemas saulgriežu punktā. Gadalaiku atkārtšanās periods ir t. s. tropiskais gads, kas vidēji ir 365 dienas 5 stundas 48 minūtes 46 sekundes garš. 1975. gadā tropiskā gada sākuma moments ir 1. janvārī plkst. 2. 28.

Zeme perihēlijā (vistuvāk Saulei) atrodas 2. janvārī plkst. 16. 10, attālums apmēram 147 miljoni km.

Zeme afēlijā (vistālāk no Saules) atrodas 6. jūnijā plkst. 5. 54, attālums apmēram 152 miljoni km.

APTUMSUMI 1975. GADĀ

1975. gadā notiks divi Saules un divi Mēness aptumsumi.

1. **Daļējs Saules aptumsums 11. maijā** redzams Eiropā, Āzijas ziemeļu daļā, Āfrikas ziemeļrietumu daļā, Aļaskas ziemeļu daļā, Grenlandē, Ziemeļu Ledus okeānā, Atlantijas okeāna ziemeļrietumu daļā un Klusā okeāna ziemeļrietumu daļā. Aptumsums redzams arī Latvijā. Tā gaita šāda:

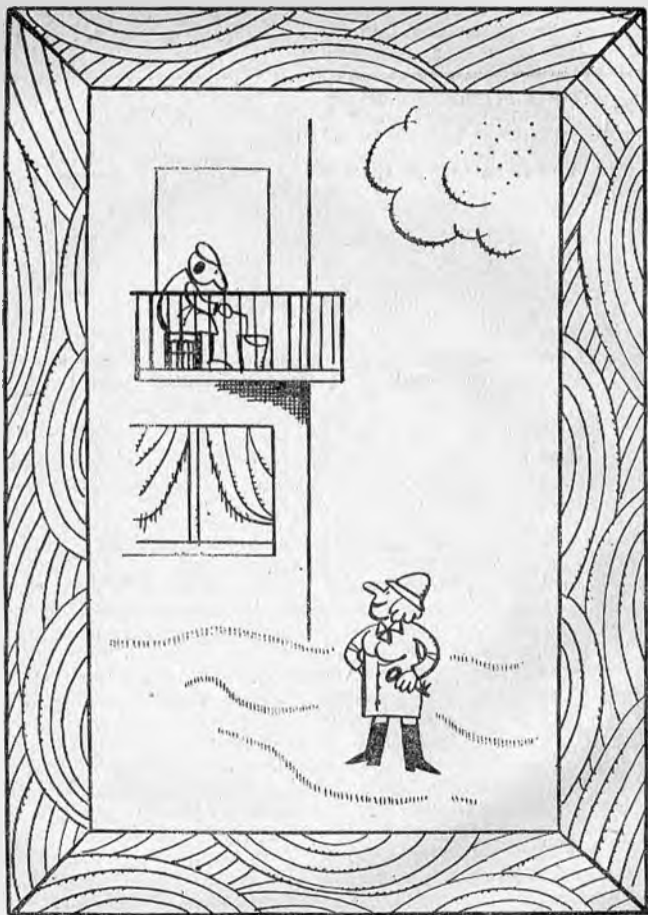
	Rīgā			Liepājā			Daugavpilī		
	st	m	s	st	m	s	st	m	s
Pirmais kontakts	8	37	39	8	35	23	8	37	35
Vislielākais fāzes moments	9	36	23	9	33	49	9	35	38
Pēdējais kontakts	10	39	12	10	36	23	10	37	45
Vislielākā fāze	0,457			0,472			0,425		

Par fāzi sauc Saules diametra aptumšoto daļu. Jāievēro, ka daļēja aptumsuma laikā uz Sauli var skatīties tikai caur tumšiem filtriem, piemēram, caur nokvēpinātu stiklu, melnu fotoplati vai tml. Parastas saulesbrilles vai fotogrāfiskie filtri šim nolūkam ir parāk gaiši. Vēl labāk aptumsuma gaitu novērot ar teleskopu vai binokli, projicējot Saules attēlu uz balta ekrāna. Nekādā ziņā nedrīkst skatīties teleskopā vai binokli tieši uz Sauli — tā var pat pilnīgi zaudēt redzi!

2. **Pilns Mēness aptumsums 25. maijā** redzams Amerikā, Antarktīdā, Klusajā okeānā un Atlantijas okeānā. Aptumsuma sākums redzams arī Rietumeiropā un Āfrikas rietumu daļā, bet beigas — Austrālijas austrumu daļā. Latvijā nav redzams.

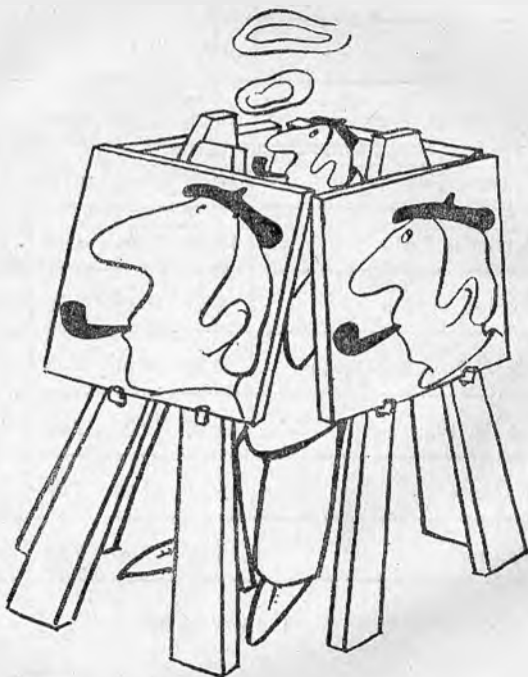
3. **Daļējs Saules aptumsums 3. novembrī** redzams Antarktīdā, Dienvidamerikas dienviddaļā un Atlantijas okeānā, Klusā okeāna un Indijas okeāna dienviddaļā. Latvijā nav redzams.

4. **Pilns Mēness aptumsums 18.—19. novembrī** redzams Eiropā, Āzijā, Āfrikā, Atlantijas okeānā, Indijas un Ziemeļu Ledus okeāna, kā arī Klusā okeāna austrumu daļā. Aptumsuma sākums novērojams arī Ziemeļamerikas ziemeļu daļā un Austrālijā, bet aptumsuma beigas — visā Amerikā. Aptumsums redzams arī Latvijā.

(POCESSPIEGELIS),

vācu satīras un humora žurnāls.
Iznāk Berlīnē, VDR

Pazīstams ģēnijs ar savu mīļāko modeli.

V. Krāmers

DAŽAS ZIŅAS

Praktisks izgudrojums. Venecuēlā bij nodomāts savam valstsprezidentam monumentu (piemiņas-tēli) uzstādīt. Bet kad nu šē tāpat kā visās citās Dienvidus-Amerikas republikās, valsts-prezidenti ļoti bieži mijās, tad nāca uz tām gudrām domām, tēlam galvu pietaisīt

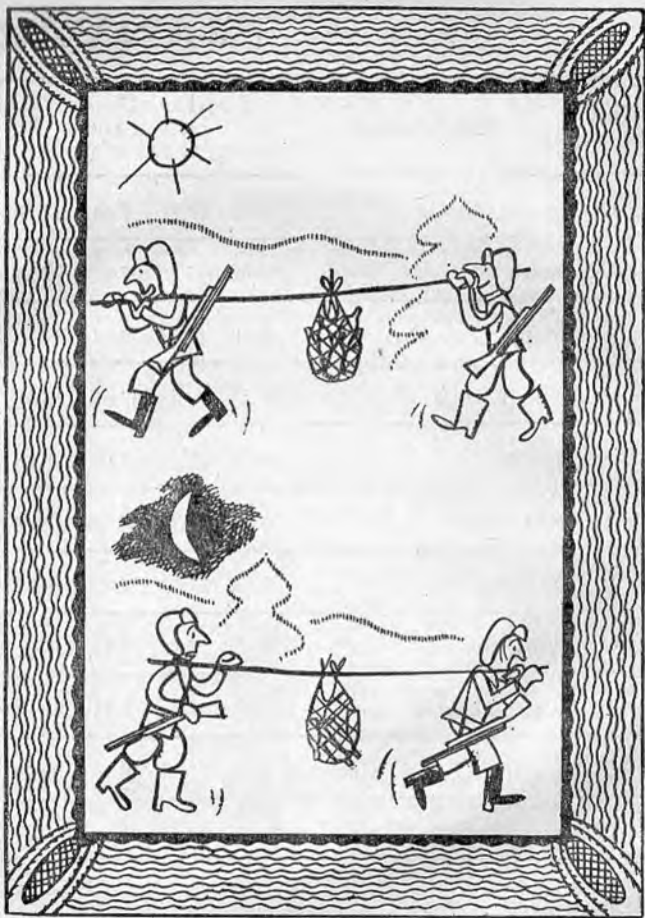
tā, kā ta būfu noskrūvējama. Tiklīdz nu jauns valstsprezidents ievēlēts, tad vecā prezidenta galva top noskrūvēta un jaunā uzskrūvēta; mundieris un cits izskats paliek ar vienu tie pašī.

*«Baltijas Vēstnesis»,
1875. gada 29. janvāri*

No Ventspils. Tai — 5. janv. Ventspilī Latv. teaterī izrādīja tās lugas «Ods un Kods» un vienu «dzīvu bildi». Izrādīšana veicās puslīdz labi, tik jāvēlās, ka zūfliers klusaki runātu jeb, riktīgaki sakot, čukstetu un ne vis balsī priekšā sacītu; jo no sulliera katru vārdu, pat pēdējā placī, var ar vien pa priekšu dzirdēt ne kā no aktiera. Caur to katris teikums no sāva jaukuma pazaude; bet tam aktierim, kas savu lomu grūntīgi iemācijies, tas ir tik par jaukšanu.

*«Baltijas Vēstnesis»,
1875. gada 29. janvāri*

— Tagad pamēģini pana skūšanu pabeigt pati, Januška. Bet, ja tu viņu sagriezīsi, nedabusi prēmiju.

Nepaprakta

Pirms 100 gadiem

ĀRZEMES ZIŅAS

No Irģingenas fiek ziņots par lopu mocišanu un atriebšanos. Tas bijis tā: kāds fūrmanis briesmīgi savu zirgu kāva. Pēc tam viņš zirgu izjūdza, tad sistais zirgs ar lielu niknumu savam mocitajam uzbruka, viņu ar zobiem saķēris gar zemi pasvieda, tad kādu gabaliņu uz priekšu pavilcis, atkal pasvieda un ar ceļiem uzmeties, to briesmīgi sāka kost. Tikai ar lieliem pūļiņiem piesteigušiem ļaudim izdevās fūrmani no apkāļinatā zirga atsvabīnāt. Šo notikumu lai ievēro, kas savus zirgus nežēlīgi kauj un dauza.

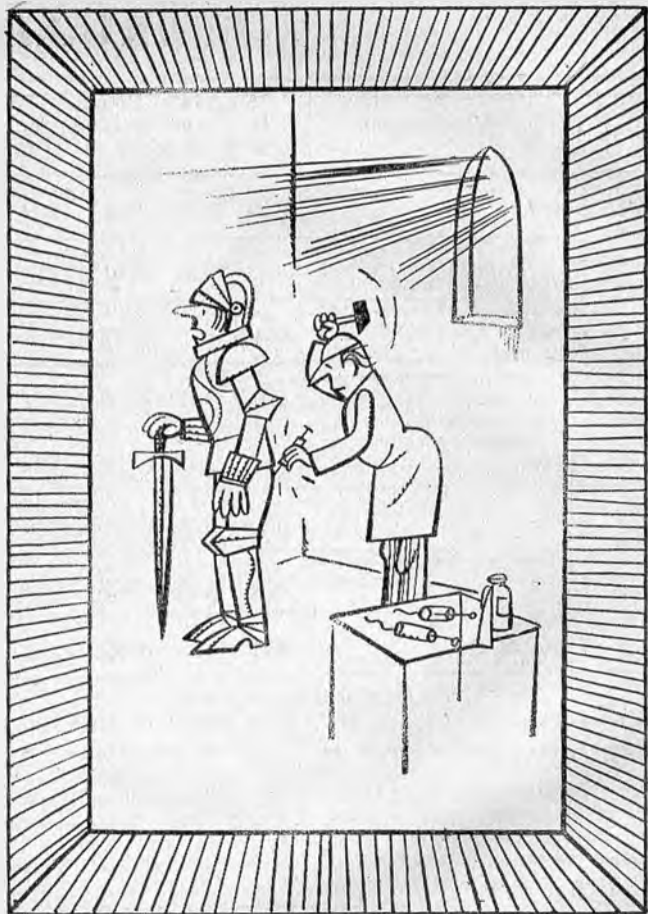
«Mājas Vēstis»,
1875. gada 8. februārī

IZMANĪBA PĀRDOŠANĀ

Konditors Treps Drezdenē mēdz ik gadus tāi nedēļā priekš gavenū sāķšānās savadus raušus cept, kas sava garduma dēļ fiek daudz pirkļi. Ik gadus Treps mēdz šos raušus avizēs izsludināt un sludinājumam pieliek klāt, ka viņš vienā rausī ieliekot dukatu. To viņš arī taisni izdara. Pircēji, to zināt dabūjuši, katrs steigzās raušus pirkť,

lai varelu to rausī dabūt nopirkť, kurā dukats ir iekšā iecepts, jo rausis tikai pārā kapeikas maksā, un katrs cere, pāri kapeikas izdodams, dukatu dabūt. Dukatu vienā rausī ielīkdams, Treps fiek daudz to pīrceju sadabu, ka lielu pulku raušū pārdod un labu peļņu panāk.

«Mājas Vēstis»,
1875. gada 15. februārī

 **dadža
autori**

Žene

(EZIS),
serbu satīres un humora žurnāls.
Iznāk Beigrādā, DFSR

Bez vārdiem.

D. Rumencišs

Pirmā loogadiem

SMIEKLU STĀSTĪNS

Kāds vīrs uz Rīgu braukdams, saka: «Sieviņ, vaj zini ko, es likšos sevi Rīgā noņemt, bet šaki, kā būtu visulabaki un smukaki? Es domāju, ja noņemtos bildē tā, kāds es izskatās, kad svētdienas

rītos pātarus turedams dziedu; — ko, vaj tā nebūtu jauki?»

«Nē, vīriņ, tā gan nē,» atbildeja sieva, «fad' jāv mums ne nakti nebūtu miera, jo tava bilde vienmēr dziedatu.»

R. M.

«Mājas Viesis»,
1875. gada 1. martā

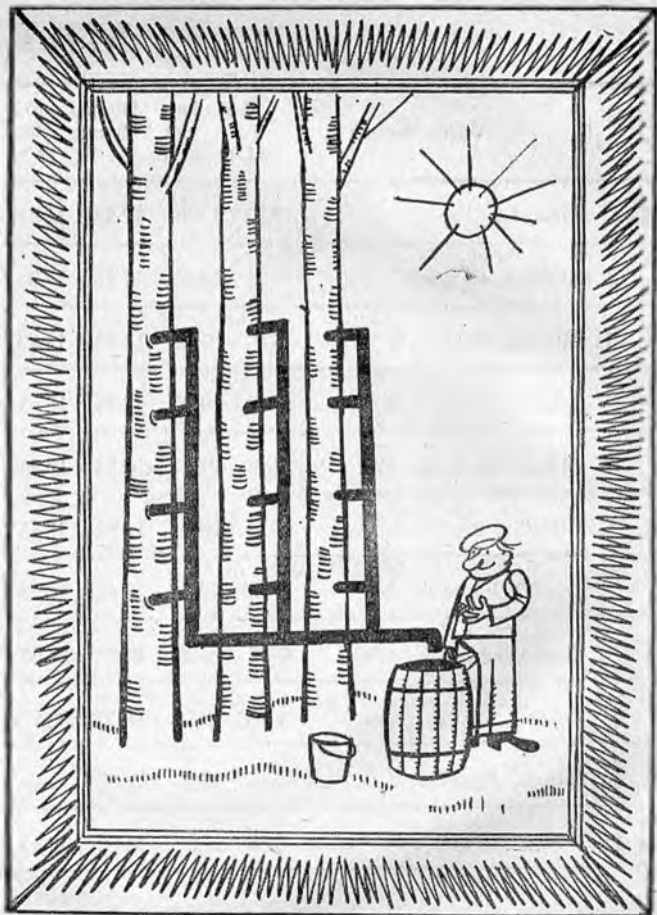
DAŽĀDAS ZIŅAS

Ziemeļ-Amerika. Tenesi valsts nosprieduse ievest sevišķu gada-nodošanu priekš tādiem, kas paliek neprecejušies. Šī nodošana jāsāk maksāt no 30. dzīvības gada, ja

kāds tanī laikā vēl neprecejies. Nodošanas lielums nolikts uz 10 dolāru par gadu.

R. M.

«Baltijas Vēstnesis»,
1875. gada 26. martā

(KARUSELIS),
poļu satīras un humora žurnāls. Iznāk
Lodzā, Polijā

Bez vārdiem.

I. Vrubļevskis

Pirms 100 gadiem

DAŽĀDAS ZIŅAS

Savads duelis. Poļos divi bagāti jaunekļi, savā starpā labi draugi, nāca kādas dāmas dēļ strīdīt un beidzot tādā naidā, ka nekas neatlika, kā likt duelim viņu lietu izšķirt. Norunāja tā saukto salmudueli, bet tik vien ar to starpību, ka tam, kas īsako salmiņu vilks, nav vis lode sev pierē jašauj, bet visa manta jaatdod labdarīgām iestādēm.

«Baltijas Vēstnesis»,
1875. gada 30. aprīlī

ĀRZEMES ZIŅAS

No Venedigas liek ziņots par šādu jocīgu notikumu. Venedigas pilsēta, ka tas jāv zināms, ir uz mazām salām uzbūvēta un ielu vietā ir kanāli, kur ar laivām brauc. Itālijas kēniņš, pa to dziļajo kanāli braukdams, ieraudzīja, ka viens vīrs lec ūdenī un peld

uz kēniņa laivas pusi, lūgšanas rakstu (zupliki) mutē furedams. Kēniņš lika savu laivu apturēt un lūgšanas rakstu no peldētāja saņemt. Peldētājs cik spēdams ūdenī paklanījies.

«Mājas Viesis»,
1875. gada 19. aprīlī

 **dadža
autori**

Zosú Matiss

(ZOSU MATISS),
ungāru satīras un humora žurnāls,
Iznāk Budapeštā, Ungārijā

Damokla šķēres.

DAŽADAS ZIŅAS

Ziemeļ-Amerika. Lasītājiem būs zināms, ka tagad, īpaši ārzemēs, mēdz sievu meklēt caur avizēm, kur izstāsta, kas viņš pats, cik vecs un cik bagāts, un kādu sievu vēlējas; lai tad, kas pie viņa iet, piesūta savu fotogrāfiju un uzdod adresi. Viens kungs Ziemeļ-Amerikā nāca uz tām domām, ar šo lietu peļņu dzīt. Viņš izsludināja, ka šim esot 100 000 dolāru gada ie-

ņemšanas, un tā ka šis maz sieviešu pazīstot, tad lai iesūtīt fotogrāfijas un adreses, lai varetu sev sievu izmekleties; pēc bagātības netiekot prasīts. Uz šo uzaicinājumu tam tika tik daudz fotogrāfiju piesūtīts, ka tas nu ar makulatūru un smuku sieviešu fotogrāfijām varēja pilnīgu anđeli iesākt.

«Baltijas Vēstnesis»,
1875. gada 21. maijā

SMIEKLU STĀSTIŅŠ

Skolotājs: — Bērni, jums vajaga to mācīties, ko nemākat.

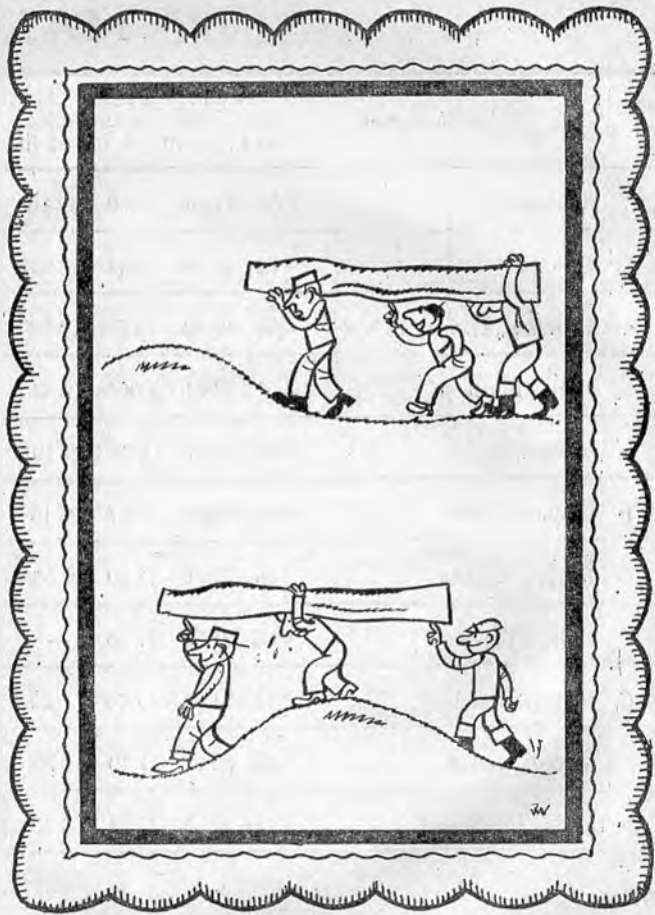
Puika: — Bet kas tad mums to mācīs?

Skolotājs: — Es gribu jums mācīt to, ko nemākat.

Puika: — Nu tad, skolotāja kungs, mācat mani pa gaisu skriet, jo es to nemāku.

R. Mačernieks

«Mājas Viesis»,
1875. gada 21. maijā

 **dadža
autori**

(UZ PRIEKŠU),
kubiešu satīras un humora žurnāls.
Iznāk Havanā, Kubā

— Paklausieties, ja jūs šodien esat izdibinājis, ka mans vārds ir Amerika, un atklājis, ka es dzīvoju tepat netālu, tas nebut nenozīmē, ka jūsu iekarošanas plāni jums izdosies, senjor «admirāli»!

Vilsons

Pirums loogadiem

SLUDINAŠANAS

Balta logu-glāze Valdenburgas
sliktu-fabrikā apakš Kliģes muižas.
Vidzemē Jaunpils draudzē, ir par

pamazinatām (lefkām) cenām da-
bujama un pircējiem tiek krietna
apdienešana apsoliņa.

Padoms, kā var svešus lopus pie
mājas lopiem ieradināt un ka tie
nebadās

Kad svešus lopus pirk un tad tos
pie mājas lopiem dzen, tad tas
gandrīz katru reizi noīiek, ka viņi
badās. Šo sliktumu var uz vieglu

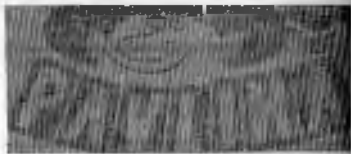
vīzi novērst, kad tos pie mājas
lopiem ieradinājamos lopus pie
galvas un pie kakla ar brandvīnu
apmazga.

R. M.
«Mājas Viesis»,
1875. gadu 28. jūnijā

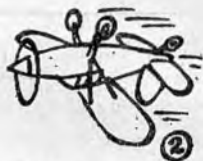

dadža autori

(JOKUPĒTERIS),
slovēņu satīras un humora žurnāls. Iznāk Ļubļanā, DFSR

Bez vārdiem.

Pirms 100 gadiem

SKOPIĶA MĀCĪBAS

Kad tu viesnicā ar kādu draugu
kopā dzeri, tad kavejies tik ilgi,
kamēr draugs tēriņu aizmaksājis.

Kad tu ar dāmām esi zaļumos,
tad nokave dzelzceļa braucienu,
lai būtu kājām jāiet.

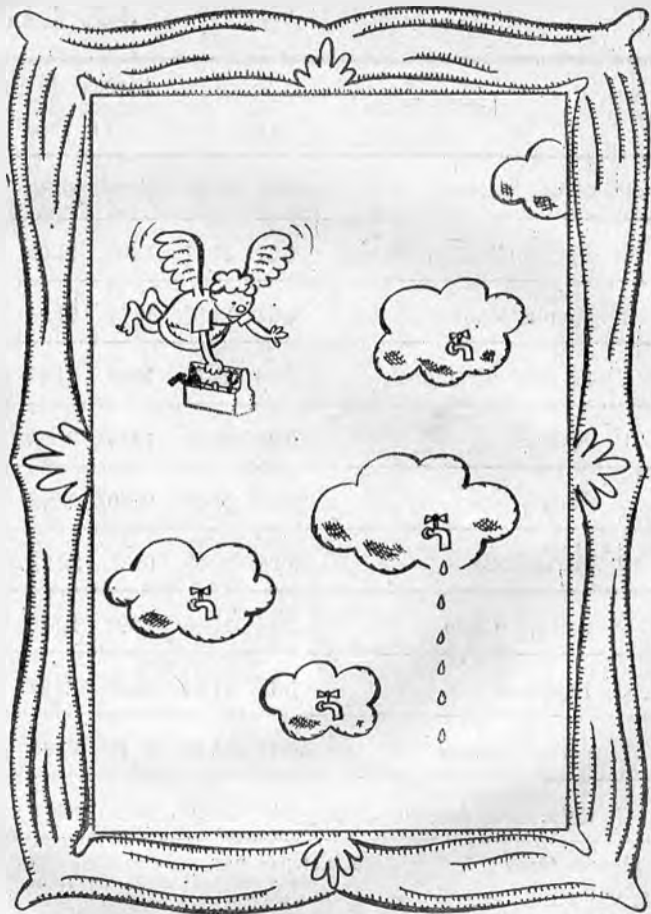

Kad tevi kāds zaļumos apmeklē,
tad ved viņu mežā un pazaudē
tur.

Kad tu draugu gribi apmeklēt,
tad gavē ilgaku laiku priekš tam
un paņem līdzī savu lielako pīpi,
bet aizmirsti tabaka maku mājā.

Kad tevi kāds draugs ap malti-
tes laiku apmekle, tad lūko viņu
tā sadusmot, ka viņš vēl priekš
maltiētes aiziet.

«Baltijas Vēstnesis»,
1875. gada 23. jūlijā

(BRIEŽVABOLE),
slovaku sairas un humora žurnāls,
Iznāk Bratislavā, CSSR

— Nekūko? Bet kad jūs to esat pēdējo reizi barojusi?

A. Lesiķs

Pirms loogadiem

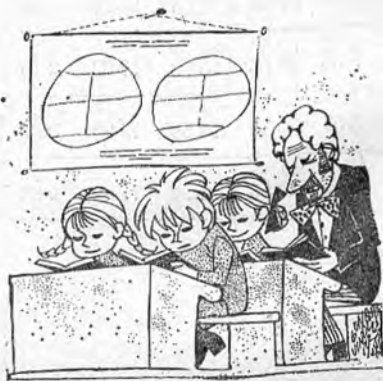
DAŽADAS ZIŅAS

Siama. Še sievas arī sāk kārot pēc plašākām tiesībām. Kāda angļu avīze stāsta, ka daudz kundzes iesniegušas ķēniņam lūgumu, lai tas pavēlot, ka vīriem turpmāk nebūs vairs brīv savas sievas spēle-

šanas parādu dēļ citiem vīriem ķīlām dot. Redzēs, vai ķēniņš ļaus tādām jaunlaiku garam savā valstī ieviesties!

«*Baltijas Vēstnesis*»,
1875. gada 20. augustā

RAKSTNIEKA DZĪVES MĀCĪBAS

Ja gribi, lai tevi slāve, tad raksti lagadnei; bet ja gribi lai tevi piemin, tad raksti nākotnei.

Ja gribi bagāts un laimīgs būt, tad nedzejo un nemīļo.

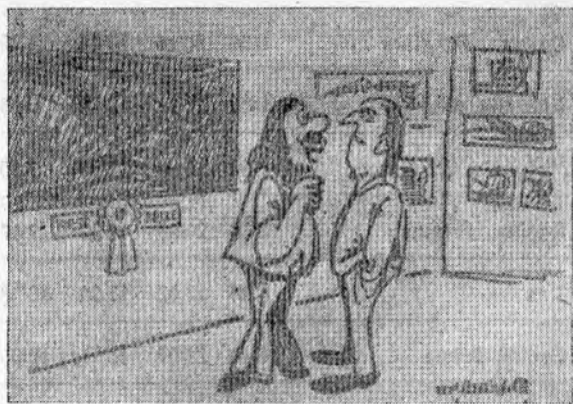
Ja gribi stāstus rakstīt, tad esi mudīgs lasītājs, bet ja mācības grāmatas, tad mācies iepriekš pats.

«*Baltijas Vēstnesis*»,
1875. gada 6. augustā

**dadža
autori**

(SANKARA NEDEĻAS RAKSTS),
Indiešu humora un satīras izdevums. iznāk
Deli, Indijā

— Starp mums runājot, mans godalgotais darbs
patiesībā ir audekls, pie kura es izberzēju krāsu no
otām. Isto gleznu izstādē nepieņēma.

Pirms loogadiem

DERIGI

Kādā teatera izrādīšanā tika kāda lepni ģērbusēs dāma no kāda viņai aiz muguras sēdēdama kunga laipni lūgta, cepuri no galvas no-

ņemt, jo viņš caur to nevarot nemaz skatuvi redzēt. Dāma uz tam neko ne-atbiideja, arī kad kungs vēl otru reizi to mīļi lūdza. Tad kungs viņai, kad pašu laik priekš-karamo uzvilka, ausī iečuksteja: «Jaunkundze, ja jūs nemaz neklausiet, tad jums caur to var lielas nepatikšanas izcelties.» Dāma tāpat stūrgalvīgi neko ne-atbild. Tad kungs uzliek savu plātmali galvā; bet tūlīt viņam aiz muguras kliedz: «Cepuri nost! Cepuri nost!» Dāma paliek brīžam sarkana brīžam bāla domādama, ka tā uz viņu saucot un norauj sapīkuse cepuri no galvas, par ko kungs viņai paklusam laipni pateicās.

I. R.

«Mājas Viesis»,
1875. gada 20. septembrī

LEKCIJA:
VAI IR
DZĪVĪBA
UZ
CITĀM
PLANĒTĀM
?

W

 **dadža
autori**

(«SIRSENIS»),
bulgāru satīras un humora nedeļas
avīze. Iznāk Sofijā, Bulgārijā

— Par ko tevi izmeta?

— E, par sīkumiem... ncierašanās darbā, iera-
šanās par vēlu...

V. Andreevs

Pirms loogadiem

DAŽADAS ZIŅAS

Pēterburgas Ārīgā dzīvojot kāds naudas-izlienetajs, kas saviem parādniekiem, ja tie nespējot laikā vekselus izpirkt, piedāvājis bagatas brūtes. Varbūt viņš jau dažām brūtēm būs tādā vīzē vīrus apgādājis. Bet nesēn viņam nogājis gauži greizi. Viņš bija atradis preciniekus priekš divām māsām, kas ne būt nebijušas vairs jaunas un arī citādi nevarējušas vis nesāt mirtas-kroni. Laimīgās brūtes uz-

lūdz viņu un savus brūtganus pie sevis, kur tad pie tases kafijas lai varetu naudās ķietas norunāt. Naudas-izlienetajs nu atdod brūtēm brūtganu vekselus, kas tad turpat priekš viņu acim tiek sadedzināti. Bet tiklīdz tas noticis, te abi brūtganu vairs preceties ir domāt nedomā un draudē vēl apsūdzēt, ja nelikšot šos mierā.

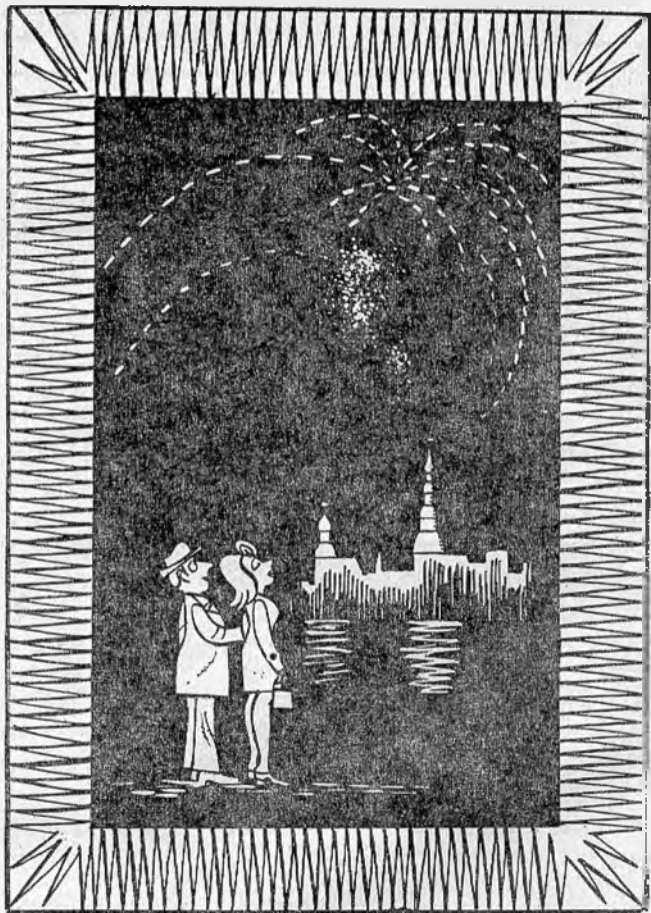
«Baltijas Vēstnesis»,
1875. gada 8. oktobri

Smagi rudens vēji pūš,
Bālājās lapas čupās grūž,
Lepnie koki gērbti kaili,
Ka tos uzskatot ir baili.

Smagi dvašo manas krūt's,
Atmiņu blāķis krājās grūts;
Kaili greznie sapņu tēli —
Izgērba tos rudens vēji.

Ceriņu Pēters
«Baltijas Vēstnesis»,
1875. gada 1. oktobri

dadža autori

Szpilki

(ADATAS),
poju salīras un humora žurnāls.
Iznāk Varšavā, Polijā

— Domāju, ka sūdzības par labu apavu trūkumu veikalos ir stipri pārspīlētas.

Z. Kjuļins

DAŽADI PADOMI

Vilainas lupatas par mēslojumu. Vāczemē vietām ir provejuši sevišķi pļavas ar vilainām lupatām mēslojot. Tās tiek uzplēstas un tad ar auzām apsētas. Otrā gadā vēl reizi uzmaisisas un tad siena zāle iesēta tiekot. Tā kā lupatās, kad

tās priekš mēslošanas izlietas, vairāk tik slāpekļis atrodās, tad par to derīgāku atrasts, kad tās ar kaulu miltiem kopā jaucot. Kā ziņams kaulu miltos arī fosforskābe atrodās un ir visiem augiem par derīgu barību.

Lielus kartupeļus izaudzēt varot pēc Dr. Burgera pamācīšanas, kad sēkleniekiem no videja lieluma visus asnus jeb dīgļus izdurot, bez viena, kurš tad dēstot uz augšu jāliek. Tā darot Anglijas dārznieki, kad tie priekš izstādēm gribot lielus kartupeļus iegūt. Šo lietu arī esot daudz citi izmēģinājuši un par derīgu atraduši. Vēl citi tā darot: Kad asni jāv plaukstas garumā izdīguši, tad tos izvelkot un tikai vienu vaj divus atstājot.

«Mājas Viesis»,
1875. gada 15. novembrī

KURU NO MUMS
TU BEIDZOT
IZVELESIES?

 **dadža
autori**

urzica

(NĂTRE),
rumăņu safiras un humora žurnāls.
Iznāk Bukarestē, Rumānijā

Bez vardiem.

O Ionica

Pirms loogadiem

DAŽADAS ZIŅAS

Par ļaunu krāpšanām caur ārzesmes loterijām. Šinīs nedejās pa daudz Kurzemes draudzēm ir sabiris liels pulks vēstulju, kur ļaudis tiek viļināti lozes ņemt uz Hamburgas loteriju. Lai ļaudis neliktos caur tām lieliskām ieteikšanām piekrāpties, gribu te paziņot, ko nu pat kādā Vāczemes avīzē par šo pašu loteriju lasījis: Viens, dzirdedams, ka uz viņa numuru vinests kritis, iet to meklēt, bet dabūn tādu raibu pretim-rēķinu, ka esot

gan vinejis, bet ka vēl jamaksa tik un tik pakal, tā ka vīrs nospļāvies, atvēl piķim savu vinestu. Otrs atkal kas vinejis, prasa savu vinestu, bet tam top atbildēts, ka viņš dzīvo valstī, kur nav brīv ar loteriju darboties, tāpēc lai ciešot itin kļusu. Tā iet ņem necik minētajiem, un visi citi jau tā nevinēdami savu naudu paspēlejuši.

*«Baltijas Vēstnesis»,
1875. gada 10. decembrī*

TĀ KUNGA DIENA

Skolmeisters: — Saki tu, mazā meitiņa, kura ir tā Kunga diena.

Meitiņa: — Es nezinu.

Skolmeisters: — Bet kad tad tava māte iet uz baznīcu?

Meitiņa: — Tad kad tā dabu jaunu kleiti.

*Bērziņš
«Baltijas Vēstnesis»,
1875. gada 10. decembrī*

Bez vārdiem.

U. Mežavilks

ARVIDS GRIGULIS

TRĪS SVINĪGAS PUSDIENAS

IEVADS

Kopš Krūmiņi bija samaksājuši pēdējos parādus, kas bija letalslii gandrīz visā pasaulē, lai nopirktu «Ziguli», un pārvākušies uz jaunu četristabu dzīvokli, viņi atkal atjaunoja svinīgas pusdienas. Iemesli tam pusdienām vienmēr atradās — te vārda diena, te dzimšanas diena, te Sieviešu diena, te Sveču diena un tā tālāk. Tērējās tādēļ, ka paši nevarēja ilgi izturēt, neizkaltjusi sirdi kādai tuvai dvēselei. Ar veco jau nekāda sirds krališana nevarēja iznākt, atrūc un vēl sūta uz turieni, kur nelabie dzīvo.

Tādas radnieciskas būtnes bija Kalniņa otrā puse un Zariņa sieva. Abas isti sirdscilvēki. Kas uz sirds, tas uz mēles. Lai tērēšanās uciznāktu pārmērīga, ieaicināja pēc kārtas te vienus, te otrs. Ko tur lielā barā arī daudz parunāsies. Krūmiņš nopērk pudeli. Otru pudeli atnes Kalniņš vai Zariņš. Paši nosautē kapostus ar sardelēni un uzvara kafiju. Kalniņa vai Zariņa atnes torti.

Ja svinīgas pusdienas notiek pie Kalniņiem vai Zariņiem, tad kārtība ir otrāda.

Visas trīs ģimenes satiekas vienkop tikai vārda dienās, kad pēc vecu vecās latviešu tradīcijas var iet arī neaicināti.

PIRMAS PUSDIENAS

Krūmiņiem pusdienu galds ir iegarens. Vienā galā nosēžas paši, otra pašas. Katrā galā viena pudele. Kāpostu un sardelju bļodas pa vidu. Vīri netraucē dāmas, dāmas netraucē vīrus.

Tāds pats galds un tāda pati kārtība ir arī pie Kalniņiem un pie Zariņiem.

Soreiz pie Krūmiņiem uz svinīgām pusdienām ielūgti Kalniņi.

Viri apspriež jautajumus, kas dzīvē ir paši tie galvenie. Diezgan drīz vienojas, ka galvenie ir grāmatveži un noliktavu pārziņi. Ja gribi, lai viss būtu godam, godā grāmatvedi un noliktavas pārziņi. Ja, kad ir jāglābj uzņēmuma gods, nekādi neiztiksi ne bez grāmatveža, ne noliktavas pārziņa.

Isi sakot — viriešu galam bija savas darīšanas, un par dāmām las nelikās ne zinis. Dāmām savukārt pašām bija par ko tērzēt.

— Tas ir labi, Jūlit, ka atnāci, citādi nav ar ko parunāt. Kamēr mēs ar to «Ziguli» braukājam, nevar jau tā — ar kuru katru. Dzīvē vienmēr ir vajadzīgs savs stils. Vai tu pie mums vari atrast kaut ko, kas nav stilā? Piemēram, — sudraba kafijas kanna. Vai var pie sudraba kafijkannas dot alumīnija tējkarotes? Mēs varam uzņemt trīsdesmit viesus, un visiem bus tējkarotes ar visaugstāko provi! Bet citiem...

— Jā, Millij, pilnīgi pareizi, provei jābūt, un sudrabam jābūt. Vai nav traki, kā tas ir Zariņu Hildai, ja viņai atnāk vairāk nekā pieci viesi, bez alumīnija jau nevar iztikt! Bet vai tad pie bleķa kannas maz ir vajadzīgas sudraba karotes? Es gan nezinu, kur viņi to naudu liek...

— Vai, Jūlit, kur liek? Hildai jau atkal jauns blkskostims! Septiņpadsmitais šogad. Un pats! Cik pudelē nesagruž. Kad brauc uz blitkošanu ar tādiem pašiem, kaste pilna ar smagām pudelēm. Kad brauc mājā, tukšās vienu grab. Un tad skrien uz teātri... Abonements uz pirmizrādi, tāpat kā mūsu nama pārvaldniekam.

— Vai, Millij, ar to abonementu ir pavisam jocīgi. Es Hildai prasu: «Ko tu trako ar to abonementu, pati saki, ka neviena izrāde nēiet pie sirds, ne jāraud, ne jāsmejas.» Bet šī tā: «Visi inteligenti iet uz teātri...»

— Bet, Jūlit, mans vecais saka, visa tā abonementu būšana esot nelikumīga, nesaskanot ar padomju tirdzniecības likumu. Tad es, viņš saka, varēšu abonēt savā veikalā biežpienu, tai citi nedabū. Agrāk baroniem baznīcā bijis tāds abonements. Sēž visu mūžu, un cits netiek tai solā iekšā...

— Ko nu, Millij, ko nu, lai jau skrien uz teātri, viņiem taču nav krāsaina televizora, kādi ir mums.

— Kā tad viņiem var būt krāsainais televizors, ja Hilda nupat atkal pasūtījusi kurpes ar tik augstām korķa zolēm, ka varēšot ieskatīties pa otrā stāva logiem!

Te iejaucas pats Krumiņš:

— Klau, kad tad būs kafija?

Kad ciemiņi iet mājās, Millija sāka savam vecajam:

— Cik interesanti tā var pavadīt laiku!...

OTRĀS PUSDIENAS

Nākamajā mēnesī Krūmiņi uz svinīgām pusdienām ietūdz Zariņus. Galda izkārtojums parastais.

Tikai tagad vīriešu gals vienojas, ka vissvarīgākās profesijas ir noliktavas pārziņis un celtniecības darbu vadītājs.

Krūmiņa otrā puse kūst vai ārā pret Zariņa otro pusi.

— Tu, Hildiņ, nemaz nezini, kā esmu noilgojusies pēc jaukiem intelligentiem cilvēkiem! Nupat es biju pie šuvējas, japasūta man arī bikšu kostīms. Tikai man tā šuvēja nav sevišķi inteligenta. Nevienas arzeinju modes lapas. Es satieku Kalniņu Jūliju...

— Un tu Jūliņai prasīji modes žurnālu?

— Un velti... Viņai jau trešo ziemu viena un tā pati dzeltenā adīta jaka. Un kurpes piecreiz nes lāpīt pie kurpnieka. Mētelim apgriezusi otro pusi, taisni šausmas! Nevar saprast, kur viņi to naudu liek!

— Vai nu bāž zeķē, vai vecais nodzer. Jūliņa jau pati arī uz liķieriem.

— Un tu, Hildiņ, vari iedomāties, Jūliņai arodbiedrības Jaungada eglītes sarīkojumā izkritusi zobu protēze! Kur gadījies, kur ne, kads taksis klāt un prom ar visu. Balle — kājās. Atņēmuši gan, bet bijusi galīgi sakosta.

— Un ko šī?

— Vai nu šī daudz ko iztaisa, bāž tik mutē.

— Tu, Millij, gribēji kādu žurnālu, man ir visādi. Varbūt «Burdu» vai «Ladu», varbūt «Vandu»?

Sirsnīgo sarunu pārtrauc Krūmiņš:

— Sieva, kā būs ar kafiju?

Kad Krūmiņi ar Zariņiem izšķiras, abas sievas smaidot saka:

— Cik jauki var pavadīt laiku ar patīkamiem cilvēkiem!

TREŠĀS PUSDIENAS

Soreiz pie Krūmiņiem pašai ir vārda diena. Ierodas kā Kalniņi, tā Zariņi. Vīriem vienalga. Viņi ātri vienojas, ka labākās profesijas pasaulē ir trīs — grāmatveži, noliktavu parziņi un būvdarbu vadītāji.

Krūmiņa: — Es tā priecājos, Jūlit, ka atnāci, tu vienmēr proti ko interesantu paslāsti, un tu, Hildiņ, cik tu labi izskatīst! Kā var saglabāt tādu figūru! Un šis jaunais bikškostīms, cik jauki tas tev piestāvl

Kalniņa: — Ai, Millij, cik jauki pie tevis mirdz sudrabs, kā vis-smalkākajā restorānā!

Zariņa: — Un cik labi tev pietāv šis kleitas piegriezums!...
Paiet dažas minūtes.

Millija: — Sodien jauks laiks...

Zariņa: — Runā, ka drīz tomēr kļūšot sliktāks.

Kalniņa: — Jā, par laiku neko nevar zināt...

Vēl pēc brītiņa.

Krūmiņš: — Ko tu, vecā, tik drīz bāzies virsū ar savu kafijul
Domu apmaiņa pēc atvadišanās, ejot uz mājām.

Kalniņa: — Kas tās par svinīgām pusdienām, ja tik garlaicīgi!

Zariņa: — Pie Krūmiņiem jau vienmēr garlaicīgi...

Galavārds, Krūmiņiem gulēt ejot:

Pati (žāvādamās): — Tās abas arī kļūst aizvien garlaicīgākas un
garlaicīgākas...

— Tagad es tūlīt redzu, cik smags loms man pieķēries.

I. Melgalis

Bez vārdiem.

U. Mežavītkas

DAGNIJA ZIGMONTE

PATS PIRMAIS «ŽIGULIS»

Pašu pirmo «Žiguli» pilsētiņā nopirka skaistā Izolāne.

Izolāne bija atbildīga darbiniece celtniecības pārvaldē. Viņa piederēja pie tās sieviešu kategorijas, par kurām dzejoļus raksta reti, bet kuras toties ir neaizstājami, ideāli prototipi lugās un filmās par mūsdienu dzīves aktuālākajām problēmām. Ar savu vērigo skatienu viņas nesaldzināmi drīzāk par visiem citiem uztver kļūmes un pārkāpumus, fiksē to visu un vienlaikus ieteic lieliskus, iedarbīgus līdzekļus kļūmju un pārkāpumu novēršanai. Nevienš uzdevums viņam nav par grūtu, ja, patiesību sakot, viņas alkst pēc grūtiem uzdevumiem. Un viņas nepadodas nevienam kārdinājumam. Tiesa (tas laikam domāts, lai padarītu viņas druscīņ tuvākas ierindas cilvēkiem), kuriem taču domāti šie dramaturģiskās mākslas darbi), viņām parasti sanāk kaut kāds dēlis ar mīlestību, visbiežāk jau tāpēc, ka viņu izredzētie nav līdz galam principiāli un kaut kur sagrēkojas vai gluži vienkārši nav spējīgi atbilst augstam ētiskam etalonam. Tad varones vienatnē pārdzīvo savu kļūdišanos mīlotajā cilvēkā, norauš asaras no vaiga, uzmet plecos vieglu mēteli (aukstā laikā kažoku vai mēteli ar dārgu zvērādas apkakli) un aiziet darbā rast mierinājumu savam sirdssāpēm. Bez šaubām, tas viņām arī izdodas.

Tātad Izolāne bija nopirkusi mašīnu. Vai nu nejauši, vai jauši, autoveikala paziņojums ieraslies pēc personiskā braucamā līdzekļa pieņemšanas Izolānes darba vietā, un jau piecas minūtes pēc pasta saņemšanas šis fakts kļuva zināms visiem kolēģiem, bet apmēram piecpadsmit minūtes vēlāk sāka izplatīties tuvākā un tālākā apkārtnē. Darba biedri apsveica Izolāni individuāli un grupveidā, bet viņa tikai smaidīja, teica paldies un jutās normāli pacilāta.

— Un, ja tikai padomā, kādas acis tagad laisis tavš Henrijs! — teica Izolānes tuvākā kolēģe un gandrīz draudzene, un Izolānes seja apmācās. Arī šai saulainajā brīdī. Henrijs bija pilsētiņas vienīgā

runācības uzņēmuma inženieris un vienlaik Izolānes klusā sāpe. Proti, viņš bija jauks un izskatīgs vīrielis, un Izolānes lepnā sirds jau krietnu laiku pukstēja viņam pretī. Jādomā, viņš šos pukstus bija sadzirdējis, tomēr nepiedodami vilcinājās. Ja gan, viņi mīlēja viens otru, taču katrs pēc savām iespējām un principiem, bet tie viņiem pagalam nesakrīta. Henrijs labprāt būtu piedāvājis Izolānei roku un sirdi, bet tad viņam vienmēr iekrīta prātā Izolānes vēsā principālitate, viņš pedēja brīdi apdomājās un neteica neko. Izolāne gaidīja, kad viņš beidzot tomēr ko teiks, un tā pagāja laiks, un...

— Tagad viņš būs beigts! — kolēģe atkal pareģoja. — Tev mašīna, turklāt «Zīgulis», nē, to viņa sirds neizturēs!

— Vai tu tā domā? — Izolāne jautāja cik spēdama vienaldzīgi.

— Nu saprotams, — kolēģe čivināja. — Es tavā vietā liktu viņam kārlīgi pamocīties, kad viņš nāks tev pretī atplestām rokām...

— Vai tu tā domā? — Izolāne jautāja atkal, un viņas vīrišķīgā sirds sāka vētraini pukstēt.

— Absolūti, — kolēģe noteikti sacīja.

— Var jau būt, — Izolāne teica pavisam domīgi, un viņai ienāca prātā, ka tas tiešām būtu lietderīgi. Kā jau teikts, Izolāne mīlēja Henriju un visu laiku, kamēr viņa krāja naudu un gaidīja mašīnas rindu pienākam, visu laiku domāja, cik skaisti tas būs, kad viņi abi dosies pirmajā kopīgajā izbraukumā. Bet tagad, kad šis izbraukums draudēja kļūt par burvīgu īstenību... Soreiz Izolāne teica sev — stop! Un vēl viņa teica, ka milamajam cilvēkam der uzlikt nelielu pārbaudījumu. Kaut vai tāpēc, lai pēc tam būtu jo patīkamāk sniegt viņam pretī savu sirdi.

Protams, vakarā viņš bija klāt. Protams, viņa pirmais vārds bija «apsveicu», un, protams, Izolāne atbildēja «pateicos», kā jau klājas. Bet to viņa teica tik savādā toni.

— Es tiešām priecājos, — Henrijs teica, un viņš to arī darija. — Tas taču ir lieliski, ka tev tagad ir mašīna. Kad mēs brauksim tai pakal?

— Nu, — Izolāne rezervēti atteica, — gan jau es tikšu ar to gala. Man nekad nav patiesi apgrūtināt citus.

— Bet, miļā, kā tu vari runāt par mani kā par svešu?

— Kāpēc svešu? Es runāju par tevi kā par pazīstamu, — Izolāne atteica ledaini laipni.

Henrijs pakasīja aiz auss.

— Paklausies, — viņš tad sacīja. — Vai tev tā — šodien jau visu dienu?

— Kā? — Izolāne aizdomīgi pajautāja.

— Dažreiz tas mēdz būt slimības sekas, — Henrijs domīgi ru-

nāja. — Tev taču ziemā bija gripa, vai ne? Saproti, neliels garīgs satricinājums — un slimība no jauna ir klāt. Tagad tu uzzināji par to mašīnu, un gatavs bija. Tas ir nejauki, — viņš līdzjūtīgi sacīja, — bet tev nevajag to pārāk ņemt pie sirds. Parasti medicīna var pret to cīnīties. Un vispār, — viņš šķelmīgi piebilda, — tas var būt arī kādas augstākas varas mājiens... Vai tu jau zini, kādā krāsā tev tā mašīna būs?

Izolāne bažīgi skatījās Henrija un kratīja galvu.

— Kaut nu tikai nebūtu zila, — viņš teica. — Zilā krāsa tev nepavisam nepiestāv. Un ja nu tev visu mūžu jābraukā ar zilu mašīnu? Vai tava nervu sistēma to pārcietīs? Tu būsi nelaimīga līdz kapa malai.

— Liec man mieru, — Izolāne drūmi teica. — Tā būs mana mašīna un kaut vai tā būtu bāli lillā!

— Es vienam cilvēkam redzēju bāli lillā, — Henrijs dalījās pieredzē. — Skats bija baismīgs, visi autoinspektori turēja viņu ciet, un viņa iecerēta viņu atslāja...

— Liec man mieru, — Izolāne atkārtoja, bet jau ar mazāku stingrības pieskaņu balsī. Viņa nejutās sevišķi labi. Gripas sekas, kādi nieki... Viņam pašam ir gripas sekas, tāpēc viņš runā visas šīs blēņas!

— Un pat ja tava mašīna nebūs zilā krāsā, — Henrijs turpināja. — Vai tad tu proti vadīt mašīnu? Pirmajā nedēļā tu ieskriesi stabā. Padomā tikai, visu savu atlikušo dzīves daļu tev var iznākt staigāt kā invalīdam. Labākajā gadījumā, protams. Var gadīties, ka tu vispār vairs nevarēsi staigāt, — viņš skumji piebilda. — Un katastrofu skaits aug ar katru gadu...

Izolāne sakoncentrēja visus savus atlikušos spēkus un ar klusām šausmām matīja, ka to nemaz nav tik daudz palicis. Nākotne sāka viņu biedēt.

— No tevis runā zemiska skaudība! — viņa izsaucās negaidīti skaji. — Tāpēc, ka tu savu mūžu, un kaut tu dzīvotu divsimt gadu, nesākrāsi tik daudz naudas, lai nopirktu sev «Ziguli»!

— Tev ir zināma taisnība, — Henrijs atteica grūti saprotamā mierā, — bet tā jau arī būs tikai pareizi. Ja arī es būtu tikpat centīgi krājis naudu, tad mums tagad būtu divi «Ziguli». Saki, — ko viena ģimene lai iesāk ar divām mašīnām?

Izolānei saskrēja acis asaras, bet tas, goda vārds, bija tikai aiz dusmām. Henrijs smējās par viņu, smējās acīm redzami, un viņa te stāvēja un klausījās! Viņa taču bija gribējusi tikai mazliet pakircināt savu izredzēto, parādīt viņam, cik vērtīga sieviete tiešām ir, likt viņam nedaudz uztraukties, bet pēc tam... Un tagad!

— Kā tev nav kauna! — viņa izdvesa.

— Bet, mīfā, ko tad es tādu pateicu! — šis necilvēks brīnījās. Un sauca Izolāni par mīlo, pēc tam, kad bija midijis kājām to, kas Izolānei svēts! — Tu taču esi burvīga sieviete, — viņš turpināja, — un man tikai žēl, ka tu nesaprosti, ka visburvīgākā esi tad, kad nesēdi savu principu augstunā. Bet nekas, kad mēs apprecēsimies, tev būs jāmacas būt sievišķīgākai. Mašīnu vadīšu es, — viņš turpināja, — tu drīkstēsi sēdēt man līdzās un būt burvīga. Un, kad autoinspektors mūs aizturēs, jo es būšu pārkāpis kādu nenozīmīgu noteikumu vai nebūšu kaut ko ievērojis, — tad tu drīkstēsi ar viņu pakoķētēt. Es jau tagad priccājos, cik tas viss būs jauki. Un mēs brauksim makšķerēt. Un... nu, to jau redzēsim. Tātad cikos mēs rīt braucam?

Izolānes sirds dobjī pukslēja, agrāk viņa to nebija ievērojusi tā darām, un Izolānei ienāca prātā, vai tikai no pēdējiem baigajiem pārdzīvojumiem sirds nav pārvērtusies akmeņi. Viņa bija dzirdējusi, tādas lietas notiekot, un šī nu varēja būt viena no tām reizēm. Būs grūti staigāt apkārt ar akmeni sirds apvidū, Izolāne smeldzīgi domāja, bet droši vien tas ir labāk, nekā ļaut sevī pievilt slīktam cilvēkam.

— Es jau sacīju, tev nav daļas gar manu mašīnu.

— Nē, tev-tomēr vajadzētu griezties pie ārsta, — Henrijs teica pēc ša klusuma brīža, un nu viņa balss skanēja hažīgi.

— Ārduvis atrodas tieši pretī šīs istabas durvīm, — Izolāne sacīja.

Liela klusumā viņa klausījās, kā glītās daudzdzīvokļu mājas kāpnēs aizskan Henrija soli. Tie skanēja diezgan ilgi, jo Izolāne dzīvoja piektajā stāvā. Bet visas kāpnes kaut kur beidzas. Un tagad viņš laikam izgāja lauka.

Izolāne jau gribēja sākt raudāt, jo viņa tiešām bija mīlējusi Henriju. Bet tad viņa iedomājās, ka Henrijs taču nav mīlējis viņu, tas nu beidzot bija pierādījies. Galu galā, tā Izolāne domāja, sievietēm ar manu raksturu laikam jau zvaigznēs rakstīva vilšanās tuvā cilvēkā. Es esmu pozitīva sieviete, tā viņa vēl domāja, un tādas kopš laika galā pratušas rast mierinājumu savā iemīļotajā profesijā. Ja gadījumā arī ar to būs par maz, lai romdētu sirdssāpes, tad taču atliek vēl sabiedriskais darbs. Un Izolāne jau studiju gados bija bijusi ro-sīga pašdarbiece. Bet šeit, kultūras namā, darbojas vairāki pulciņi.

Cilvēkam jābūt lepnam, tas galvenais. Cilvēkam jābūt principālam, tas ir tikpat galveni. Cilvēkam jāprot apstiprināt savu es, par kuru viņš stingri zina, ka tas ir pats krietnākais, vērtīgākais es. Tādu pakļaut kādam citam būtu noziegums, ko nekad nepiedotu vēsture. Izolāne angstu vērtēja vēsturi un cenlās smelt no tās derīgas pamācības.

Un galu galā viņai taču palika vēl «Zīgulis», pats pirmais visa pilsētīnā.

9.

JANVĀRIS

Paieš 85 gadi, kopš dzimis (1890)
KARELS ČAPEKS, čehu rakstnieks.
Miris 1938. gadā.

BETOTĀJI

Betotāji, tie ir tādi ipašas sugas cilvēki, kuriem pret visu, ar ko viņi sastopas, ir iebilstams savs «bet», sava atruna. Viņu valoda nav «ja, jā» vai «nē, nē», bet gan «jā, bet» vai «nē, bet». Ja viņiem pateiks, ka divreiz divi ir četri, viņi tūlīt atbildēs ar zināmu pārākumu: — Jā, bet divreiz trīs ir seši, pan. — Pēc tam viņi aizies apmierināti, ka nav padevušies un ka jūsu apgalvojumu atmaksājuši, tā sacīt, ar pilnu mēru. Ja jūs priecīgi nopūšaties, sak, paldies dievam, diena jau kļūst drusku garāka, viņi iebilst ko tam līdzīgu: — Jā, bet saimniecības bēdīgais stāvoklis neuzlabojas. — Ja aiz kaut kādiem svarīgiem iemesliem esat sašutis, ka Pēteris ir nelietis un draņķis, viņi atbildēs: — Jā, bet tur tas Pāvils nav ne par matu labāks, — un tā tālāk.

Kā no gramatikas zināms, «bet» ir pretstata saiklis. Taču betotāji neko neatspēko, ne arī noliedz, tikai pret visu iebilst, visam rod pret-sparu. Viņi nenoliedz, ka divreiz divi ir četri, tikai liek manīt, ka tas neko lielu nenozīmē, ka tas četrinieks ir kaķim uz astes un ka pasaulē ir svarīgāki fakti, piemēram, ka divreiz trīs ir seši. Ja jūs viņu acu priekšā izvilktu slukstošu bērnu no ūdens, viņi neteiktu, ka jums to nevajadzēja darīt, drīzāk viņi izsacītos tādā garā, ka jūsu rīcība bijusi pareiza, bet ka, kuģim «Princese Mafalda» bojā ejot, nosliukuši trīssimt vai sazin cik cilvēku un tos neviens no ūdens nav izvilcis. Jūs varat palīdzēt trūkumcietējam, bet ar to, brālīt, sociālās problēmas vēl nav atrisinātas. Īsi sākot, jūs neko nevarat ne izdarīt, ne pateikt, kam nevarētu piekārt kādu «bet». Tāpēc viņi ir betotāji; viņi vienmēr ir tie gudrie, vienmēr viņi jums kaut ko atgādinās, kas attiecīgajā situācijā nav ņemts vērā un izpildīts un ko var pārmetoši pieminēt kā trūkumu, nepilnību vai aplamu lēmumu.

Betotājam ir savas privilēģijas:

1) viņš apzinās savas intelektuālās priekšrocības, no kurām vadoties koriģē savu tuvāko rīcību un zināšanas, ierādot tām «pienucīgās robežas»;

2) viņš var neko nedarīt, tikai nodarboties ar sava viedokļa ieņemšanu, izvirzīt savas atrunas un tā it kā rast piemērojumu savam «es»;

3) beidzot viņš izjūt dziļu apmierinājumu, ka šādā veidā var vissekmīgāk sabojāt dzīvī citiem cilvēkiem.

Sis principiālais «bet» ir lielākoties intelektuāļu slimība. Vienkaršam cilvēkam ir drīzāk darīšanas ar priekšmetiem, nevis ar viedokļiem, viņš necenšas atdalīt savu «es» no citiem ar dažādām atrunām vai sava personīgā uzskata izspilēšanu.

Tāpēc intelektuāļi paliek zaudētājos, līdzko runā par ikdienišķām parādībām; aiz saviem iebildumiem viņi nav vairs spējīgi uz vienkāršu, skaidru «jā» vai «nē». Visas patiesības, kuras viņiem varētu nodarēt, ir apkārtas ar tiem pašiem «bet», kuri tās ierobežo. Tāpēc viņi sabiedriskajā dzīvē tik bieži pazaudē patiesību un cenšas to aizstāt ar kaut ko bezgalu primitīvāku: ar saukļiem.

Betotāji paspēlē visu, ar ko vien saduras; viņiem paliek vienīgi viņu pašu «bet». Lai dievs mūs pasargā no betotājiem!

No Karela Čapeka grāmatas «Kā tas notiek»

DZIDRA RINKULE-ZEMZARE

Es esot
tikai skaļrunis.
Varbūt...
Bet vai tad slikti?

Var čirkstēt tā
kā sienāzis
Un rākt
kā lācis piktīti

Brinumi

Pirmā anonīmā vēstule

Mēs tik skrien un vergo,
krit uz nasēm vien,
bet tie citi lergo
cauru dien.
Mikus pumpē stopiem.
Āndžus zog turklāt.
Munsturē ar lopiem —
spēj tik atgaiņāt!
Bet ko priekšsēdētajs?
Mūs pie maļas grūž.
Domājat — kāds svētais?
Blēžu taurē puš.
Pats ap kopus kasi
tā kā runcis līž.
Cik tur pazūd? Prasi!
Sis tik pīpi ziž.
Līp kā cimds pie rokas,
tāds kā līnis glums...
Visur viņam sokas.
Abet mums?
Viņam māja. Auto.
Sievu tā kā čum.
Kālab viņam ļauj to,
prasām jums.
Kālab melnā bētē
tikai mēs un valsts?

Bet, ja pasāk pētīt, —
tūdaļ mele kalst . . .
Taisnībai, cik spēsīm,
Iesim pakaļ tai!
Ne jau nu līdz Cēsīm,
Iīdz pat Maskavai!

Pirmās komisijas lēmums

Uz signāla pamata plaša
mēs pētījām kolhoza lietas.
Ir, saprotams, kļūmīte dažā,
bet priekšsēdīm roka ir cieta —
prot sargāt viņš kopīgo mantu,
un lieki ir likuma pantī.

Otrā anonīmā vēstule

Mēs tik skrien un vergo,
krīt uz nāsēm vien,
bet tie citi jergo
cauru dien.
Bet tiem revidentēm,
tiem tik dzert un ēst,
tiem tik riktēs mentē,
cāļiem spalvas plēs . . .
Ak tu mī un žē —
šītai pasaulē!

Otrās komisijas lēmums

Pēc liecību ievākšanas
un izlemšanas —
apvainojums sarūk īl mazs.
Sūdzībnieks apmētā visus ar dubļiem,
saukā par blēžiem,
kas dzenas pēc rubļiem.
Bet pats
paslēpies smiltīs kā strauss.
Put kā tāds pūpēdis sauss.
Ir tiesa,

gadās, ka dažreiz kolhozā žūpo,
bet priekšsēdis
nevarīgs galvu vien šūpo...
Bet komisijas vīri,
kas te izveida revīziju,
ir principiāli un tīri.
Ir tiesa —
viņi cienāti, kā tas top darīts arvienu.
Viņi ēduši kartupeļus ar sviestu
un dzēruši rūgušpienu.
Liecības klāt un uzziņas klāt.

Trešā anonīmā vēstule

Ro kā!
Neņem mūs par pīlntu
Taisni elpa smok!
Kā pa jēra vilnu
liksmo tik un zog... utt., utt.

Devītās komisijas lēmums

Sūdzībnieks sūdzas un sūdzas —
kur tikai nečaukst tā balss!
Bet varbūt, ka ir kāda sūce...
Varbūt kads slēpināts gals...
Kur jau ir dūmi, tur liesmas...
Dzērāji jāvalda ir.
Vai kolhozam draudētu briesmas?
Tas nu mums jāizšķir.
Lemjam:
Lai tak sūdzībnieks saņemst no kauna!
Būsim principiālāki mēs —
priekšsēdim
darbu ieteiksim jaunu,
varbūt pat viņu turp parkomandēs.
Un lūk,
esam laukā no tāda kā sprosta,
jo miers taču baro, cik zināms,
bet nemiers posta.

Pieblīde pārdomām

Ja anonīmrakstnieks bij maīta,
kāpēc to nesameklēja tiesa?
Bet, ja viņam bij pareiza gaita
(kāut gan tādas soļus par cūciņiem skaita!),
kāpēc priekšsēdis zēla kā ciesa,
kāpēc viņu tā sarga no grobām
un ieteic vēl labākā robā?
Vai tie ir brīnumi?
Ej nu saziņi!
Varbūt ka grīnumi!

— Re, cik kartīgi krauj! Laikam sitis gaisā!

E. Ošs

CIEŠANU PAPĪRS

No malas skatoties, varēja likties, ka Priedītis ir gluži parasts lauku večuks. Cepure uzmaukta padziļi uz acīm, kājās vilnas zeķes un galošas. Vasarā viņš rušināja pāris kartupeļu vadziņas, ganiņa pa grāvmalām govī, plāva sienu un kašķējās ar savu Kati. Ziemā cirta žagarus, ik pārdienas šļuca uz veikalu pēc papirosiem un turpināja kašķēties ar Kati.

Kašķēšanās iemesls bija Priedīša pensija, divdesmit pieci rubļi. Viņš tos gribēja ielikt bikšu kabatā, bet Kate uzskatīja, ka naudiņai jāstāv albumā ar kožu saēstiem plīša vākiem, kur glabājās ģimenes fotogrāfijas, dokumenti un budžets. Lai cik arī dedzīgi Priedītis aizstāvēja savas īpašuma tiesības, viņš vienmēr tika sakauts, jo Kate labi zināja, ka pensijas naudiņai ir paradums no bikšu kabatas ierīpot pudelē. Turklāt viņa strādāja par apkopēju kolhoza kantorī un, nelietīgi izmantojot savu dienesta stāvokli, jebkurā brīdī varēja Priedītim uzrīdīt visādas amatpersonas, no kurām viņš varen baidījās.

Īsi sakot, Priedītis il nemaz neatšķīrās no citiem večukiem, kas burkšķēdami un purpinādami nesa tādu pašu krustu. Un tomēr viņš bija citāds Pavisam citāds!

Ar ko tad Priedītis atšķīrās no citiem večukiem? Ar savu atriebigo raksturu. Tūlīt pēc kāzām tūkstoš deviņi simti divdesmit astotajā gadā viņš sāka rūpīgi pierakstīt visas pārestības, visus krenķus un mokas, ko viņam nelietīgā pasaule pie miesas un dvēseles darīja. Pamazītēm ciešanu saraksts kļuva arvien garāks, jo Priedītis ar sakošlātu rupjmaizi līmēja sarakstam apakšā balta papīra lapiņas, uz kurām pierakstīja nākamās ciešanas.

Dažs varbūt nesapratīs, kāpēc Priedītim tāds dokuments bija vajadzīgs. Bērēm viņam tas papīrs bija vajadzīgs! Kad Priedītis kādreiz nomirs, ciešanu papīru nolasīs pie viņa zārka. O, viņš visu bija izdomājis smalki un pamatīgi!

Priedītis, kā jau mironim pieklājas, gulēs augšpēdus zārkā. Zārka

abās pusēs degs sveces, sešas pie galvas un sešas pie kājām. Bērinieki skumīgiem ģimīniem skalīsies, kā sveču liesmas atmirdz nelaiķa mierīgajā vaigā. Skatieties vien, nelieši, jūs nemaz nevarat iedomāties, kas tālāk notiks!

Lūk, tur nāk kaimiņš Sleijers, kam ir jauki skanīga balss. Viņš nostājas blakus zārkam, izvelk no kabatas Priediša ciešanu papīru, svinīgi nokāsējas un saka:

— Miļie bērinieki! Pildot aizgājēja pēdējo gribu un vēlēšanos, es daru visiem zināmu, kādas pārestības un mokaš viņš ir cietis savā asarām kaisītajā dzīves gājumā. Jēl klausieties!

Visi klausīsies, un Sleijera vārds kritīs pār viņiem kā ugunīgu rīkšu cirtieni. «Ak kungs!» bērinieki savās sirdīs vaimanās. «Cik briesnīgi tas nabaga Prieditis ir cietis! Ko mēs, elles zvēri, viņam esam darijuši!» Būs dzirdama raudāšana un zēlas nopūtas. Visskaļāk, protams, kauks negantā Kate, kas sarakslā jau tagad ir minēta astoņdesmit un vienu reizi. Arī pats Sleijers, ticis pie ciešanas numurs simt četri, sāks asaras slaucīt, jo tur būs teikts, ka viņš ir aizņēmis no Priediša trīs pūrus kartupeļu. Labus, lielus un miltainus kartupeļus. Bet ko Sleijers ir atvedis? Sīkus, apsalušus draņķišus, ko kārtīga mierlaiku cūka mulē neņem!

Kad ciešanu papīrs būs nolasīts līdz galam, visi, asarās mirkuši, izstieps trīcošās rokas pret nelaiķi un brēks:

— Piedod mums, miļais Priedit!

Bet Prieditis vairs piedot nevarēs. Viņš gulēs sastindzis un runās uz palicējiem:

— Re, kā es jums, žulīkiem, iezāģēju!

Miroņa balsi, protams, nevar dzirdēt, to vainīgie var vienīgi ar dvēseli sajūst, un tas ir vēl pulka sāpīgāk.

Jā, ta tam būs notikt! Bet pagaidām Priedītis savu ciešanu papīru glabāja paslēptu istabas augšā, lai neviens to pirms laika nevarētu atrast un izlasīt.

Varbūt kādam bija zināms, ka Priedītim tāds ciešanu papīrs ir? Nē, neviens to nezināja. Ne vecā, ne Šleijers, ne kolhoza priekšsēdētājs Incis, kas parasti zināja visu un vēl mazdruscīņ.

Incis par priekšsēdētāju te uzradās pirms gadiem piecpadsmit, un toreiz visi runāja, ka ilgāk par gadu viņš nenoturēsoties. Apaugšot, tāpat kā pieci agrākie priekšsēdētāji, ar mantu, tikšot pie «Moskvīca», nolaidīšot kolhozu vēl vienu sprīdi zeniāk un izčibēšot.

Nezīn kā tas gadījās, bet Incis neizčibēja vis. Dienu un nakti skraidīja apkārt, gādāja, skatījās, rikoja, ar visiem laipniņi runāja un, kas līdz šim kolhoza priekšsēdētājiem nekad nebija novērots, visus sveicināja.

Sākumā veči uz Inča sveicienu atbildēja gauzām pavirši, pielika pirkstu pie cepures naga — un diezgan. Neies jau cilvēks katra pasaules staigulja priekšā pauri dzesēt!

Pēc gada cepures pacēlās vismaz sprīdi, pēc diviem gadiem — divus sprīžus, un pēc trim gadiem notika brīnums. Veči priekšsēdētāju sveicināja pirmie!

Vai nu šī, vai cita iemesla dēļ Inci sāka bildēt. Atbrauca no aviēzes ar divām knipsējamām mašinām apkāries jauneklis, nostādīja Inci pie briestošas druvas un — kniks! Dažreiz Incim bija jāsmaida, dažreiz domīgi jāskatās tālē un dažreiz jāspiež roka kādam pirmrindniekam.

Tikmēr griezās jaunekļi ar savām knipsējamām mašinām ap Inci, tikmēr viņu knipsēja, kamēr pieknipsēja nabaga priekšsēdētājam savadu stīvuunkaiti. Viņš vairs nevarēja pacelt cepuri! Nekādi nevarēja! Ja gadījās satikt pazīstamu cilvēku, pamāja tāpat vien un gāja tālāk. Toties Inča balsij knipsēšana nāca stipri par labu. Agrāk viņš runāja tik vārgi, ka ziņkārīgām tantīņām vēlāk vajadzēja visus klausināt un tīcināt:

— Ko ta' šis teica? Ko ta' šis gribēja?

Tagad Inča rikle skanēja kā pastarās tiesas bazūne, un šajā sakarībā Šleijers vienreiz briesmīgi izblamējās — viņam likās, ka parupes mežā kāda sieva brēc radību sāpēs. Uzlēcis ritenim mugura, Šleijers mudīgi laida pie telefona zvanīt dakterim. Bet tur nekada sieva nebija brēkusi, tur Incis brigadierim bija izteicis nelielu aizrādījumu.

Jā, Inča atrašanās vietu tagad varēja nemandīgi noteikt ar dzirdēšanu vien. Sēž, sacīsim, Incis kantorī. Katrs, kas iet garām, tūlīt saka:

— Aha, viņš ir šitē Dzi, kā āmuro!

Ne nu kāds tur āmuroja, nekā, Incis, savus vārdus akcentēdams, maķenit uzsita ar plaukstu uz galda.

No tādas uzsīšanas kaite nevienam necēlās, toties labums bija liels. Pirmajos gados pēc Inča stāšanās amatā visādi prātvēderi muldēja kā pa ķešu. Es domāju... man liekas... to varētu darīt tā... to vajadzētu darīt

šitā... Tiklīdz Incis uzsita plaukstu uz galda, runājamaiss sarāvās pavisam īss: «Jā, priekšsēdētāj!», «Pareizi, priekšsēdētāj!», «Tev taisnība, priekšsēdētāj!» Vienīgais, kam Inča plauksta darīja pāri, bija rakstāmgalds. Prātīgi veči runāja, ka tas ilgi vairs neturēšot, esot jau sasists tīri šķibs.

Nelaimīgo mēbeli no drošas bojāejas izglāba neparedzēts notikums — Priedītis pazaudēja savu ciešanu papīru.

Nezin kā iegadījās, bet vasaras beigās Priedītim neradas neviena vajadzība pierakstīt kādu jaunu ciešanu. Tik ilgi dzīvot bez ciešanām nav normāli, un Priedītis to zināja. Drīz, pavisam drīz, vajadzēja nākt lielām mokām un lieliem krenķiem, kas arī, protams, nāca.

Tūlīt pēc Mārtiņiem Priedītim iegadījās tā kārtīgāk uz kāpt uz korķa. Kate uzreiz parādīja savu zvēra dabu — pakēra slapju dvieli un sadeva laulātajam draugam pa ausīm. Priedītis neteica ne pušu plēsta vārdiņa, nolikās ar visiem zābakiem gultā un bezvainīgi aizmiga. Bet otrā rītā, tiklīdz Kate aizgāja kantori slaucīt, kāpa uz istabas augšu ierakstīt ciešanu papīra savas vakarējās mocības.

Aizrāpas Priedītis pie vidējā vērbaļķa, pabāza roku un pačamdija. Papīra nebija. Aha, viņš laikam to būs paslēpis zem vilnas maišeļa. Nē, zem maišeļa bija vienīgi pelu mēsli. Ak, nelaiمة, ak, posts, kur viņš varēja nobāzt? Varbūt vecajā paltrakā aiz odeses? Nav! Tupelū laudzē aiz skursteņa? Nav! Sprīdi pa sprīdim Priedītis izčamdija visu lētas augšū, bet papīrs kā bija, tā palika pazudis.

Apžēlojies, kas tagad notiks? Kā Sleijers varēs nolāsīt ciešanu papīru pie Priediša zārka, ja papīra vairs nav? Ko darīt un kā būt? Rakstīt to papīru no jauna?

Viegli pateikt — rakstīt no jauna. Atcerēties simt astoņdesmit četrdesmit gadu profesori nevarētu! Priedītis tomēr mēģināja. Iedzēra vienu kārtīgu šņabi un sāka domāt.

Cik savādi — vecās ciešanas viņš atcerējās pavisam skaidri. To, kā viņam pirms četrdesmit gadiem tirgū pulksteni izspēra no kabatas, ka švāgeris ar vekseli viņu piešmauca, to visu Priedītis varēja noskaitīt bez vainas. Bet, tiklīdz atcerēšanās nāca tuvāk šaidienai, radās dažas neskaidrības. Un, jo citīgāk viņš laužīja galvu, jo lielāka putra sagriežās. Galu galā iznāca tik briesmīgs juceklis, ka Priedītiem nolaidās rokas. Ko tagad darīt? Nemt striķi?

Pagaidi, Priedīt, cilvēkam nekad nevajag izsamst. Ir vēl pasaulē labi laudis, ko grūtā brīdī var palīgā saukt. Ir vēl Sleijers, mīļais un uzticamais kaimiņš Sleijers!

Ne brīdī nekavēdamies, Priedītis uzgrūda galvā cepurīti, saraustīja bikses un brīda uz kaimiņiem.

Sleijers bija tikko paēdis brokastis un pašreiz stīvēja kājās zābakus.

— Paklausies, — Priedītis viņam teica. — Vai tu neatceries, cik reizes Incis uz mani ir bļāvis?

— Kādas reizes desmit jau būs, — Sleijers atbildēja. — Bet kāpēc tu man tā prasi?

— Es gribu uzrakstīt vienu papīru, — Priedītis izvairīgi atbildēja. — Ak tad desmit?

Priediša vārdi Sleijeru stipri pārsteidza. Viņš tūdaļ zābaku vilkšanai mēta mieru un sāka Priedīti tincināt. Kas par papīru? Kam tu to sūlīsi?

Priedītis nekādos paskaidrojumos neielaidās.

— Ne nu sūtišu, nekā... Tāpat vien...

Pamīņājās, saraustīja bikses un aizgāja. Galošanas vien nocilājās.

— Tur kaut kas ir apakšā! — Sleijers domīgi sacīja. — Tāpat no zila gaisa viņš tādus papīrus vis nesāktu rakstīt.

— Viņam Kate būs ko papūtusi! — Slejeriene, traukus mazgādama, iesaucās. — Grozās katru dienu pa kantori un špijoņo. Citādi uav, ka Incim tas eļamais laiks ir pienācis!

— Siev, papīrul — Sleijers nekavējoties pavēlēja. — Ja Inci triec projām, tad nav ko žāvēties!

Slejeriene mudīgi noslaucīja priekšautā rokas un pasvieda Slejeram nosmulētu burtnīcu.

— Še! Un pieraksti, kā viņš Preimanietei rozī piebļāva! Es tikmēr aizskriešu uz kaimiņiem, tie laikam vēl neko nebūs dzirdējuši!

Tieši pēc nedēļas kolhoza kantori ienāca jauneklis ar kaklā pakārtu knipsējamo mašīnu. Incis viņu jau pazina un tūlīt slējās kājās.

— Kur tad šoreiz mēs fotografēsimies? Sitajā stūrī pie gumijkoka vai tur, pie diagrammām un rādītājiem?

Jauneklis saļdsēriģi pasmaidīja.

— Šoreiz mēs nefotografēsimies. Es ierados sakarā ar sūdzībām.

Ar sūdzībām? Vai jauneklis nav kaut ko saputoņojis? Nē, diemžēl nē. Lūk, te ir viena sūdzība, ar lieliem, ļodzīgiem burtiem uz rūtiņpapīra rakstīta, te ir otra uz linijpapīra, te ir trešā un te ceturrtā. Cetras sūdzības!

Nākamajā dienā ieradās otrs jauneklis ar septiņām sūdzībām, pēc tam zvanija no rajona, tur priekšniecība esot saņēmusi deviņas...

Pamazām pār Inča galvu savilkās melns sūdzību padebēsis, un no tā padebeša sāka birt fejā komisijas. Viena komisija, otra komisija, trešā komisija... Turklāt visas komisijas skatījās uz Inci bargam acim, it kā viņš būtu baltā pelīte, ko tūdaļ vajag aprīt.

Viena tāda briļļaina komisijas dāma ilgi kratīja Incim pirkstu pie deguna un svepstēja:

— To nu gan mēs nevarējam iedomāties, biedri priekšsēdētāji! Fui, biedri priekšsēdētāji! Tāda blamāža, biedri priekšsēdētāji!

Sākumā Incis strīdējās pretī, spieda roku pie sirds un sauca: «Melīts», bet ko viens cilvēks pret pūli var iesākt? Galu galā

viņš nav ne pirmais, ne pēdējais, kas cieš par taisnību. Gribat mani
krist krustā? Lūdzu, sītiēt, te ir naglas un āmuriņš!

Ap decembra beigām Katei kādu rīžu gadījās tā nīknāk pakarot ar
Priediti pensijas dēļ, tāpēc viņa darbā ieradās drusku vēlāk. Iesoļojusi
ar spaini un lupatu priekšsēdētāja kabinetā, Kate stipri iztrūkās —
Lucis jau sēdēja pie sava šķībi sasistā rakstāmgalda. Redzēdams, ka
vecā grib cirsties atpakaļ, viņš lēnīgi sacīja:

— Kate, panāc šurp! Un tagad klausies. Redzi, trešajā atvilktnē
no augšas ir papīrs, uz kura es esmu pierakstījis visas tās mokas, ko
jūs, cilvēki, pēdējā laikā man esat likuši ciest. Ja mani kādu dienu
ķers trieka — nekaut, mierīgi esam mēs visi —, tad es vēlos, lai to
papīru nolasa pie mana zārka. Atceries, trešajā atvilktnē no augšas!
Bet tagad ej mājās, citādi tu man te visu tepiķi noraudāsi!

Būdamā klausīgs cilvēks, Kate tūlīt tipināja projam. Mājās viņa
izņēma no plīša albuma piecus rubļus, iedeva Prieditim un teica:

— Ņem, vecais, un dzer nost! Jūs, vīrieši, visi esat draņķi, tikai
katrs savā vizē. Bet žēl tāpat...

J. JUZEFS

Skabargas

Iepazīniet ar rakstnieku virtuves noslēpumiem, pavārs jutās gau-
žām vilies.

*

«Jautrais karnevāls» norisa zem garlaicības maskas.

*

Racionalizators saņēma daudz vēstuļu. Visās bija uzdots viens
un tas pats jautājums: «Kā jums izdodas atbrīvoties no līdzautoriem?»

*

Vārda došanas svētkos galavārdu teica sabiedriskie kārtības sargi.

16.
JANVĀRIS

Paies 70 gadi, kopš dzimusi (1905)
ANNA SAKSE, LPSR Tautas
rakstniece.

Nav jābaidās nekādu dzīves salnu,
Ja apzinies, ko sagaidīsi rīt.
Ir grūti kāpt pret kalnu un pret kalnu,
Bet tikai tā var dziļas pēdas mīt.

KO ES TEICU

Sorīt, kā parasti svētdienās, visas komunālā dzīvokļa sievietes virtuvē seradās vienlaikus. Uz viena gāzes plītnes riņķa uzlika kopējo trumuli ūdens uzvārīšanai. Tur pietika visām kafijai un tējai, bet pārējos riņķus varēja izmantot brokastu gatavošanai.

Studente Raisma, kā jau vieniniece, ātri tika galā ar savējo — uzcepa sacietējušo baltmaizi margarīnā un gaidīja, kamēr uzvārīsies tējas ūdens. Helga Svilpīte sev un vīram sildīja vakarējās kotletes, bet Mārtinsoniete bija nolēmusi šorīt bērnus un vīru palutināt ar pankūkām.

Kad Raisma bija ielējusi tēju un paņēmusi šķīvīti ar uzcepto maizi, lai ietu uz savu istabu, Helgai izkrita no rokas nazis, ar kuru viņa lika uz pannas sviestu.

— Jums būs ciemiņi! — ieteicās Mārtinsoniete

— Ak nu, jūs arī vēl ticat visādiem māņiem, — Helga mazliet nicīgi nomurmināja un atmeta ar roku.

Mārtinsoniete nebūt neapvainojās. Viņai tā gadofies ļoti bieži — ja nokrītot karote vai dakšiņa, nākot sieviete, ja nazis, tad kāds vīrietis kļāt kā likts.

Helgai gribējās nosaukt kaimiņieni par atpalikušu māņticīgu sievieti, bet viņa savaldījās, jo Helgas vīrs Jāzeps Svilpītis bija ateisma lektors un daudzreiz bija stāstījis, cik iecietīgiem esot jābūt pret atpalikušiem cilvēkiem, nekādā ziņā nedrīkstot viņus apvainot. Galvenais esot izskaidrošana ar loģiskiem pierādījumiem. Helga centās būt labs palīgs savam dzīvesbiedram un, kur vien varējama, — darba vietā, veikalu rindās un jo sevišķi mājās, komunālajā dzīvoklī, — cīnījās pret reliģiju un māņticību.

— Nesakiet vis, — Mārtinsoniete mierīgi turpināja, — man daudzreiz ir gadījies, ka šie vecu ļaužu ticējumi piepildās.

— Vai, cik interesanti! — Raisma iesaucās. — Pagaidiet, es paņemšu burtnīcu.

Viņa iesteidzās savā istabā un fikpat ātri atgriezās ar nelielu burtnīciņu un zīmuli rokā.

— Tā. — viņa noteica apsēzdamās. — Mēs institūtā pētījam folkloru. Mani interesē dažādu ticējumu rašanās.

— Ticējumu vai māņticības? — Helga vīpsnājoši pārjautāja.

— Dažreiz grūti izšķirt, kur beidzas ticējums un kur sākas māņticība. Viena mūsu zinātniskā pulciņa studente domā, ka māņticība sākas tur, kur ticējumu grib apzināti izmantot vai nu savā labā, vai otram par ļaunu, — Raisma skaidroja.

— Vai gan šīs māņticības — es tomēr nevaru cītādi to saukt — kādreiz var dot arī ko labu? — Helga turpināja strīdu.

— Var gan, — Raisma mierīgi atbildēja.

— Interesanti! — Helga ironiski iesaucās.

— Es jums pastāstīšu vienu tādu gadījumu. Mēs reiz ar divām mašīnām braucām uz kāzām. Kad iebraucām Neretā, pēkšņi pār ceļu pārskrēja melns kaķis. Priekšējā mašīna nobremzēja un sāka braukt lēnām, bet mūsu šoferiņš pasmējās, ka kolēģis nobijies no kaķa, piedeva gāzi un drāzās garām. Tieši tai brīdī no šķērslēlas izskrēja viens privātais nemākulis, un mūsu mašīnas sadūrās. Par laimi, cilvēki neko daudz necieta, bet mašīnas sasīta pamatīgi. — Raisma beidza savu stāstu, redzēdama, ka Helga nepacietīgi grib viņu pārtraukt.

— Vai, pēc jūsu zinātniskajām atziņām, kaķi bija sūfijis kāds nelabais gars? — Helga dzēlīgi noprastāja.

— Nē, ne labais, ne nelabais, — Raisma nelikās manām kaimiņienes ērcīgo toni. — Gluži vienkārši — pirmās mašīnas šoferis, ticēdams kaķim, kļuva uzmanīgāks. Otrs, tāds bravūrīgs, neievēroja satiksmes noteikumus un ielu krustojumā apbrauca pirmo mašīnu.

— Bet kā tad galu galā — vai jāfic kaķiem? Un tikai melnajiem, vai pareģot var arī raibie un pelēkie? — Helga nerimās diskutēt.

— Kaķiem te nav nekādas nozīmes. Viņi visi, kā melnie, tā raibie un pelēkie, iet savās gaitās. Gluži vienkārši — cilvēks, kaķi ieraudzīdams un atcerēdamies seno ticējumu, pārtrauc savu domu pavedienu un pievērš uzmanību apkārtnei, — Raisma pielika punktu šim jautājumam.

— Ir jau visādi ticējumi, — izmantodama īso klusuma mirkli, bilda Mārtinsoniete. — Kad mēs bijām mazi, vecāmāte mums iestāstīja, ka nogriezītie roku un kāju nagi jāiesviež krāsni, cītādi velns no tiem uztaisīšot sev cepures nagu. To nu mēs negribējām velnam nosliekt un centīgi uzlasījām katru nagu drumslīņu no grīdas. Tāpat nedrīkstot svaidīt apkārt matus, kas paliek suseklī, galvu sukājot. Ja putns tos ienesīšot savā ligzdā, tad mums sāpēšot galva.

— Vai tad jums putni pa istabu dzīvoja? — Helga centās pieķert Mārtinsonieti pretrunā.

— Redz, es jau augu uz laukiem. Tur mēs tā — izslaukām istabu un grūžs sametam laidara stūrī, — Mārtinsoniete skaidroja.

— Es tūlīt pierakstīšu, — Raisma atkal iesaucās. — Šos ticējumus vēl laudis droši vien izdomāja, lai pieradinātu bērņus pie tīrības. Varbūt jūs vēl kādus zināt?

— Kad es gāju pagastskolā, tad mēs, visas meitenes, vakaros likām zem spilvena to grāmatu, kur bija grūtākas mācības. Mēs bijām dzirdējušas, ka tad pa nakti gudrība ielienot galvā, — Mārtinsoniete atcerējās.

— Vai, cik interesanti! — Raisma jūsmoja. — Tas man ļoti noderēs. Mēs institūtā izmēģinām valodu mācīšanu miegā. Šis jūsu ticējums it kā sasauca ar mūsu eksperimentiem.

— Brīnums gan — kā zinātne var sasaukties ar māņticību? — Helga sašutusi noprasīja.

— Vai jūs neesat lasījusi, ka daudzi tagadējie zinātnes sasniegumi sasauca ar senseno laiku pasakām? Piemēram — lidojošie paklāji un lidmašīnas? — Raisma aizstāvējās un lūdza Mārtinsonieti pastāstīt vēl kādu ticējumu.

— Es jau neesmu gājusi augstās skolās un nezinu tā visu izskaidrot, bet es jums pastāstīšu vienu gadījumu, — Mārtinsoniete domīgi atbildēja. — Mēs agrāk dzīvojām Pārdaugavā, tādā koka namelī. Saimniecei bija suns, piesiets ķēdē pie šķūnīša. Suns kā suns, bet vienā pavasarī tas sāka gaudot, reizēm dienā, reizēm naktī. Veci ļaudis teica, ka ap tādu māju staigājot nāve. Un ko jūs domājat, rudenī saimnieces vīrs pakārās. Tieši tai šķūnītī.

— Dīvaini gan, vai tad suns, zvaigznēs lūkodamies, izlasīja, kāds liktenis nolemts viņa saimniekam? — Helga ironizēja.

— Tā vis nebūs, — Raisma metās aizstāvēt Mārtinsonieti. — Suni esot ļoti jutīgi pret savu saimnieku garastāvokli. Vai jūs domājat, tas vīrs ne no šā, ne no tā iegāja šķūnītī un pakārās? Taču jau ilgi varbūt nesāja nāves domas. Varbūt viņi nesatika ar sievu?

— Jā, viņi bieži bārās, — Mārtinsoniete apstiprināja.

— Nu redzat, daudziem tādiem ticējumiem var atrast zinātniskus pamatus. Mēs tikai vēl neesam visu izpētījuši, — Raisma prātoja.

— Vai, mana mērce! — Helga iekliedzās un norāva pannu no uguns. Sarunā aizrāvušās, sievietes nebija sajutušas gruzduma smaku. Mērce vispirms bija pārvārtījusies pāri pannas malām un tagad dega ar zilu uguni.

Helga nodzēsa gāzi un ieskrēja istabā. Viņa atgriezās ar avižu žūksni, sāka tās plēst un slaucīt notraipīto plītiņu.

— Re, tepat atkal viens ticējums, — ieteicās Mārtinsoniete.

— Kāds? Kāds? — Raisma dzīvi ieinteresējās.

— Agrāk teica, ka ar papīru nedrīkstot slaucīt galdus un plīti. Tas esot uz naidu.

— Vair Es pierakstīšu, — Raisma noliecās pār burtnīciņu.

— Kādas blēnas! Kāpēc lai mēs naidotos? — Helga paraustīja plecus. — Vai tad jums nav vienalga, ar ko es slauku plīti, ja tikai tā tira.

— Ak dievs, es jau nezīnu, tikai veci ļaudis tā saka, — Mārtinsoniete taisnojās.

— Vai tiešām jūs ticāt tādām dievam, ka pieminat viņa vārdu? — Helga iesaucās, jo nevarēja ciest ne debesu, ne elles spēku piesaukšanu.

Mārtinsoniete nepaguva atbildēt, varbūt arī nesaprata, kāpēc viņai tā jābūt.

Sai brīdī atvērās virtuves durvis un gaišu pabāza Svilpītis.

— Bet tad nu piesmirdinājušas gan visu dzīvokli, — viņš ņgņi rājās.

— Taisni neērti, pēc brokastīm man solījās pienākt viens kolēģis, bet te jau nevar cilvēku laist iekšā, domās, ka mēs dzīvojam kā cūkas.

— Tā tad jums būs ciemiņš, — Mārtinsoniete pamirkšķināja Helgai ar acīm.

— Paklausies, vai tu nepaņēmi pagājušās svētdienas avīzi? — Svilpītis satraukts noprastīja sievai.

— Es nezīnu, kādas dienas tā bija. Es ņēmu no radiogaldiņa, — Helga paskaidroja.

— Kā tad! Tur taču stāvēja atliktas avīzes, kas man vajadzīgas lekcijām! Vai tiešām tu saplēsi to avīzi ar skaitļiem par plāna izpildi? — Svilpītis aiz uztraukuma balss drebēja.

— Tur bija gan tādi skaitļi, — Helga atzinās.

— Ak kungs Jēzus! Vairs savā mājā neko nevar paglābīt! Kāds velns tevi didīja ņemt tieši no tās kaudzītes? Kā lai es sagatavoju rītdienai lekciju, vai ļai skrienu apkārt, vecu avīzi meklēdams? — Svilpītis kļiedza.

— Jāzep, nu neuztraucies, Jāzep, tu zini, ka nedrīksti uztraukties. Saudzē savu sirdi! — Helga raudulīgi lūdzās.

— Kā ļai pasaudzēju savu sirdi, ļa tu to bendē! — Svilpītis nostenējās un, krūtīs saķēris, izskrēja no virtuves.

Helga metās viņam pakal. Palicējas vēl dzirdēja ļādu sarunu aiz durvīm:

— Jāzep, tu man izjauci visu antirelīģisko propagandu. Tagad iznāks, ka Mārtinsonieteļ taisnība, — Helga paskarbi pārmeta vīram.

— Kaķim uz astes tava propaganda! — noņņāca Svilpītis.

Virtuvē kādu laiciņu valdīļa klusums. Pirmā to lauza Mārtinsoniete:

— Nu, ko es teicu?

— Njā... — Raisma domīgi novilka.

— Pēg, pagl — viņa pēkšņi iesaucās. — Aīradul šis ticējums būs cēlies ļais laikos, kad avīzes lasīļa tikai vīri un glabāļa tās kā dārgu mantu.

Bez vārdiem.

V. Zaķis

- Vai tu arī kaut kur iestāties?
 — Jā — pēc jaciņām...

V. Zaķis

RUDENS KROSS

— Sveicināti, biedri fizkolektīva vadītāji! Ar pūlēm jūs noķēru Visu dienu dzenāju pēdas. Uff! (Smagi nopūšas.)

— Kas par lietu, Andrēlij?

— Biedri fizkolektīva vadītāji! Mēs te, jaunieši, nolēmām rīkot rudens krosu.

— Apsveicami! Skriešana ir ļoti veselīgs sporta veids. Kas ļoti skrien, tas arī ļoti citā svaru bumbas, ļabi spēlē futbolu un ļabi kārto GDA normas. Saproti?

— Saprotu... Tikai parakstiet, lūdzu, šo pieprasījumu.

— Kādu pieprasījumu?

— Redziet, mēs gribam dabūt šabiekas mašīnu. Lidz mežainam un krosa trasei ir veseli desmit kilometri. Ar mašīnu būs daudz vienkāršāk tur nokļūt.

— Protams. Par to divu domu nevar būt. Mašīna vajadzīga. Es šo pasākumu atbalstu! Vai! Gandrīz piemirsu... Aizej, draudziņ, pie mūsu ārsta. Viņš parakstīš vajadzīgos vispirms. Saproti pats — viss var gadīties. Kad ārsts būs piekritis, arī es neiebildīšu...

* * *

— Sveicināti, biedri dakter! Es jūs kopš vakardienas meklēju. (Smagi elpo.)

— Kas tad sāj?

— Nekas nesāj, biedri dakter. Mēs, jaunieši, nolēmām sarīkot mežā krosu.

— Lieliska doma! Kustības mežā ir ļoti ieteicamas. Tās norūda organismu, uzlabo asinsriti un nostiprina nervu sistēmu.

— Tad parakstiet, lūdzu, šo papiru un aplieciniet, ka jums prot mūsu pasākumu nav nekādu iebildumu.

— Kas par lietu? (Lasa.) Ak tā, mašīna! Skaidrs. Bet kāpēc nav fizkolektīva vadītāja paraksta?

— Viņš teica, ka jūsu paraksts esot vajadzīgs vispirms. Jūs tas galvenais.

— A, protams... Hm... Zini, vispirms tomēr aizskrien pie vietējās komitejas priekšsēdētāja. Pasākums kā nekā nopietns. Šeit arodbiedrību nedrīkst apiet.

* * *

— Sveicināti, biedri vietējās komitejas priekšsēdētāji! Labi, ka jūs beidzot esat atgriezies no atvaļinājuma! Man te jūsu atļauja vajadzīga. Gribam skriet krosu.

— Malačī! Skriet vienmēr vajag! Kas jaunībā daudz skrīen, tas arī vecumdienās nenokavē nevienu sapulci. Visur paspēj. Kur jāparakstās?

— Seit. Mēs lūdzam, lai mums iedod mašīnu... Ari fizkolektīva vadītājs un ārsts neiebilst.

— Bet viņi taču nav parakstījušies?

— Viņi teica, ka vispirms jārunānot ar jums.

— Paš par sevi saprotams... Hm... Protams. Tomēr aizej pie kārtības sargu nodaļas priekšnieka. Pasākums masveidīgs. Uz riteņiem. Jābūt kārtībai un disciplīnai. Lai viņš dod savu svētību, tad arī es neiebildīšu.

* * *

— Biedri kārtības sargu priekšnieki! Visu pagājušo nedēļu jūs meklēju.

— Ticu, brāl, ticu. Kursos biju. Kas par lietu, saki ātrāk! Jāskrien huligāni ķert...

— Mēs, jaunieši, rīkojam krosu. Vajadzīga jūsu atļauja.

— Atbalstu! Visnotaļ atbalstu. Man arī ir vajadzīgi puīši ar slīpām un ātrām kājām. No tādiem zēniem neviens sabiedriskas kārtības traucētājs neizmukt!

— Parakstīties, lūdzu. Mēs gribam dabūt mašīnu.

— Nu ko, man nav žēl. Labu darbu vienmēr esmu gatavs atbalstīt. Taču kārtībai jābūt. Tāpēc, draudzīn, aizteci papriekš pie direktora. Ja viņš parakstīs, uzskati, ka mans paraksts arī tev jau ir rokā!

* * *

— Sveicināti, biedri direktori! Es jūs mēģinu sastapt jau kopš pagājušā mēneša. (Smagi nopūšas.)

— Neko darīt, biedri Andrēlij! Darīšanas!

— Saprotu, biedri direktori! Tāpēc es jūs ilgi neaizkavēšu. Mēs, jaunieši, nolēmām mežā sarīkot krosu. Lūdzam atvēlēt mašīnu uz vienu dienu.

— To var. Fizkultūra nostiprina veselību. Bet vesels strādnieks čakli strādā un ražīgi pilda plānu. Te būs mana rezolūcija.

— Paldies.

— Pagaidi! (Vēlreiz lasa pieprasījumu.) Andrēlij! Tu taču mani gribēji apvest ap slūri!

- Kā tā, biedri direktor?
- Tu te raksti par rudens krāsu, par skriešanu, bet kāda tagad var būt skriešana? Paskaties — ziema klāt, ārā jau snieg... Runa tagad var būt tikai par slēpošanu.
- Labi, biedri direktor.
- Ar labi vien nepieļiek. Lūdzu, dārgais organizator, pārraksti šo pieprasījumul Parādi fizikolektīva vadītājam un tad nāc pie manis. Pārakstišu ar lielāko prieku...

— Šķiet, tas ir jūsu cimd, onkulīt?

G. Vindedzis

— Citreiz taisīsim tādu sniegavīru, kas neizskatās pēc pārvaldnieka.

E. Ošs

29.

JANVĀRIS

Paiet 115 gadi, kopš dzimis
(1860) ANTONS ČHOVS,
krievu rakstnieks. Miris 1904.
gadā.

A. ČEHOVS

No grāmatveža palīga dienasgrāmatas

1863. g. Maijs, 11. Mūsu sešdesmit piecus gadus vecais grāmatvedis Glotkins klepus dēļ dzēra pienu ar konjaku un šai sakara slimīa ar delīriju. Dakteri ar viņiem raksturīgo pašparliecību apgalvo, ka rītu nomirs. Beidzot taču es būšu grāmatvedis! Šī vieta man jau sen ir apsolīta.

Sekretāru Kļeščevu sauks pie tiesas par to, ka viņš iekautīja apmeklētāju, kurš viņu nosauca par birokrātu. Tas, acīm redzot, ir nolemts.

Dzēru dekoku pret kuņģa kataru.

1865. g. Augusts, 3. Grāmatvedim Glotkinam atkal sākušas sāpēt krūtīs. Kļepo un dzer pienu ar konjaku. Ja nomirs, vieta paliks man. Loloju cerības, taču vājas, jo, acīm redzot, delīrijs ne vienmēr beidzas ar nāvi!

Kļeščevs izrāva armēnim vekseli un saplēsa. Laikam lieta nonāks līdz tiesai.

Viena veča (Gurjevna) vakar teica, ka man nav katars, bet apslēpts hemorojs. Ļoti var būt!

1867. g. Jūnijs, 30. Arābijā, raksta, esot holera. Varbūt atnāks arī līdz Krievijai, tad radīsies daudz vakanču. Varbūt vecis Glotkins nomirs, un es dabūšu grāmatveža vietu. Sīksts radījums ir cilvēks! Tik ilgi dzīvo, pēc manām domām, ir pat nosodāmi. Ko tādu varētu iedzert pret kataru? Varbūt iedzert citvarsēklas.

1870. g. Janvāris, 2. Glotkina sētā visu nakti gaudoja suns. Mana kēkša Pelageja saka, tā esot droša pazīme, un mēs ar viņu līdz diviem naktī runājām par to, kā es, kļuvis par grāmatvedi, nopirkšu sev jenkotādas kažoku un rītasvārkus. Un droši vien apprecēšos. Protams, ne jau ar meiteni — tas manos gados neklājas, bet ar atraiņi.

Kleščevu vakar izveda ārā no kluba par to, ka viņš skaļi stāstīja nepieklājīgu anekdoti un smējās par tirdzniecības deputācijas locekļa Poņuhova patriotismu. Pēdējais, kā dzird, sniedzot tiesā...

Gribu ar kataru aiziet pie daktera Botkina. Runā, labi ārstējot...

1878. g. Jūnijs, 4. Veļļankā, raksta, esot mēris. Cilvēki kritot klājieniem, raksta. Glotkins šai sakarā dzer piparu šņabi. Nu, tādām vecim piparu šņabis diez vai palīdzēs. Ja mēris atnāks, tad es noteikti būšu grāmatvedis.

1883. g. Jūnijs, 4. Glotkins mirst. Biju pie viņa un ar asarām acīs lūdzu piedot, ka viņa nāvi esmu nepacietīgi gaidījis. Piedeva augstirdīgi ar asarām un man ieteica pret kataru lietot ziļu kafiju.

Bet Kleščevs atkal tik tikko nenokļuva pie tiesas: bija iekļājās cbejam uz nomu paņemtās klavieres. Un par spīti tam visam viņam jau ir Staņislava ordenis un kolēģijas asesora čina. Taisni jābrīnās, kas tikai šai pasaulē nenotiek!

Ingvērs 2 zolotņiki, alpīnija 1½ zol., salpetra skābe 1 zol., septiņbrāļu asins 5 zol.; visu sajaukt, apļiet ar stopu degvīna, nostādināt un dzert pret kataru tukšā dūšā pa glāzītei.

Tai pašā gadā. Jūnijs, 7. Vakars apglabāja Glotkinu. Ak vai! Nenāca man par labu šī sirmgalvja nāve! Viņš rādās man naktīs sapņos baltā paltrakā un aicinot māj ar pirkstu. Un, ak posts, ak nelāime man, nolādētajam, grāmatvedis neesmu es, bet Čalikovs. So vietu dabūju nevis es, bet jauns cilvēks, kam ir aizmugure — tante ģenerāliene. Visas manas cerības pagalam!

1886. g. Jūnijs, 10. Čalikovam aizbēga sieva. Skumst, nabadziņš. Varbūt aiz bēdām padarīs sev galu. Ja padarīs, tad esmu gramatvedis. Par to jau runā. Tātad cerības vēl nav zudušas, dzīvot var un, iespējams, līdz jenofādas kažokam vairs nav tālu. Kas attiecas uz precēšanos, man iebildumu nav. Kāpēc neapprecēties, ja radīsies laba izdevība, tikai ar kādu jāaprunājas; tā ir nopietna lieta.

Kleščevs samainīja galošas ar slepenpadomnieku Lirmani. Skandāls!

Sveicars Paīsijs ieteica pret kataru ņemt iekšā sublimātu. Pamēģināšu.

MĀRIS ČAKLAIS

Parodijas

Imanta Ziedoņa balsi:

• • •

Paskaties, kā gailis tup tornī,
Cik nesteidzīgi viņš to dara.
It kā tas būtu tas pats,
Kas pie cara.

Tur apakšā — pārsimt pillā,
Un tukša tārā.
Viņi jau nezina,
Ko alus dara.

Bet operas cerīnos viens
Noņem zaru pēc zara.
Un cik nesteidzīgi
Viņš to dara.

Viņš domā — man, re, tas spēks,
viņš domā — man, re, tā vara,
jo viņam liekas, ka tas
ir daļa no kāda stara.

Nu labi, tu, gaili, esi no zelta
Un neesi no vara.
Bet gaiji torņos top celti,
Lai viņi ko dara.

Jāņa Petera balsi:

Varavīksne pār gaiļi

Gaiļis gudroja, grozīdams
seksti savu kā driksnu, —
Vai tās bij septiņas rozes
vai viena varavīksne?

Uguns pār tavām krūtīm,
un doma īsa kā trīsa;
mēs jau, brāļi, neesam
brāļi — broilerīši.

To jau mēs zinām visī,
kas atkarīgs ir no gribas, —
šodiena — tā ir tais vīstās,
gaiļu sekstēs — tā nākamība

Brīnījās bute sviestā,
brīnījās Brasā sardīnes —
vasara ietinās riekstā,
dzejolis ietinās vārdos.

Imanta Auziņa balsi:

Nezūdošais gaiļis

Kad manā ciemā
rudenos
mirkst zeme vienos
ūdeņos —
ai, asteres un
salviņas! —,
ņem gaiļiem gaiļu
galvas nost.
Bet tu te tupi
tupēdams,
vējš tevi glauda
kūpēdams,
spīd mēness tā kā
puskāposts,
tu tikko esi
uzkāpis.
Ar stiprumu, ar
vājumu
ej līdzī lielo
gājumu.
Es nesu jaunu
krājumu.
tu satver savu
māju nu,
un pretī laikiem
nes to drošs,
tu, gaiļi, esi
nezūdošs.

Anatola Imermaņa balsis

Būtu es Pētera gailis

Būtu es Pētera gailis,
mākoņu spalvām zeltīts,
no visaugstākās smailes
varētu dzejoļus vellīt.

Būtu es Pētera gailis,
debesu duļļajā bārā,
ak, kas par dzejoļiem daiļiem
nāktu no manis ārā.

Būtu es Pētera gailis,
ticu es ticību svētu —
Pēters vārdiņu aizliktu,
Pauls mani komponētu.

Bez vārdiem.

N. Zuirbulis

2.
MAIJS

Palet 45 gadu, kopš dzimis
(1930) EDGARS OZOLIŅŠ,
latviešu padomju
mākslinieks, karikatūrists.

Tici nu rakstītam vārdam!

Kad sievasmāte jaunajam pārim pirmoreiz uzdāvināja veselu kaudzi plastīnāsas grabulīšu un zvarguliņu, Voldiņš vēl neko jaunu nenojauta. Galu galā vecam cilvēkam var būt savas divainības. Ja gluži saprotamais pārsteigums viņam mirkli būtu ļāvis nodoties savu izjūtu analīzei, Voldiņš būtu konstatējis pat kaut ko sīkam priekam līdzīgu: tāpat vizuļos pārkalta sudraba tējkarote viņam beidzot ir piedotā!

Arī nākamajā reizē, kad no sievasmātes bezizmēra somas galdā izbīra divreiz lielāka gumijas pīkstulīšu, raibraibo zaķīšu un kaķīšu kaudze, Voldiņš vienā mirklī konstatēja, ka sievasmātes divainības sāk pieņemt arvien izteiktāku hobijs vai — kā tagad iegājis teikt — vaļasprieka formu. Un to jau viņš no savas pieredzes sen zināja, ka ar vaļasprieku apsēstajiem nekādās pārrunās ielaisties nav ieteicams. Miļā miera un pašā veselības labad vien.

Tāču, kad raibajai grabulīšanai un pīkstīnāmo armijai sāka sekot krējumaini balti un mēji sārti autiņi, «lāciņi» un aubītes, Voldiņš sāka nervozēt un aizdomīgi raudzīties uz savu Viju, bet, neatradis viņas skatienā neko vairāk kā visu makšķernieku sievu acīs samanāmo iecietīgi saprotošo mieru, arī Voldiņš vēlreiz nomierinājās. Gan laiks radīs.

Un laiks tiešām rādīja. Kad kādā pievakarē pie dzīvokļa durvīm atkal atskanēja tik pazīstamais zvans, satrūkās pat Vija. Un satrūkās ne pa jokam. Lai nu kas, bet viņa taču savu māti pazina. Lai viņa atrautos no televizora brīdī, kad rāda «Balzaka lielās mīlas» pēdējo sēriju, vajadzēja būt notikušam kaut kam ārkārtējam.

...Pavērtos durvju spraugā vispirms iesprūda zilbalti, niķeļi kalti bērnu ratiņi, un tikai aiz tiem parādījās piepūlē piesārtusi, taču gaužām apmierinātā sievasmātes seja.

— Uff! — ar lakatiņu vēdinādamās, viņa noelsās. — Tik tikko izstāvēju to šausmīgo rindu. Un tad — kamēr uzcīkstījos ie augšā uz jūsu baložu būri... Saņemiet nu, miļļiel!

— Bet, māt, ko tas viss nozīmē? — pirmā runas spējas atguva Vija.

— Neizliecies nu, meit, neizliecies! — sievasmāte šķelmīgi padraudēja ar pirkstu. — Vai nu es tevi nezinu. Pati jau arī tajā reizē nebiju ne par matu labāka. Ko tad paši it īpaši vēlaties? Siena plāvējīgu vai siena grābējīgu?

— Tu patiešām kļūsti jocīga, — Vija šķendējās. — Un kur tu rāvi, ka mēs vispār kaut ko gaidām? Pirins pāris mēnešiem precējušies?

— Labi jau, labi! — sievasmāte i nedomāja daudz strīdēties. — Agrāk jau gan tā rēķināja, bet tagad jau tas demogrāfiskais sprādziens, vai kā nu to pašu pa avizēm sākuši tā modīgi dēvēt, nāk arvien ātrāk un uz tiem mēnešiem daudz neskatās.

— Nekļūsti nu pati modīga! — Vija sāka zaudēt pacietību. — Sa-fantazē te nezin ko...

— Ak tagad es tā fantazētāja, jā? Tagad es tā dumjā, jā? Saki vien droši, saki!

— Nu, ko jūs te abas plēšaties, — Voldiņš ar joku mēģināja novērst strauji brīstošo konfliktu. — Laba manta noder ne tikai pēc mēnešiem, bet arī pēc gadiem.

— Tu labāk nemaz nerunā! — sievasmāte iekaisa arvien vairāk. — Vai tu, savus ķīšus vilkdams, maz zini, ka tava sieva jau sen pa konsultācijām staiga?

— Pa kādām konsultācijām, ko tu runā? — Vija acis vien ielēta.

— Pa tām pašām, meit, pa tām pašām, kurām vīrieši ar likumu garam staiga.

— Ko tu plāpā, māt! — Vija atmeta ar roku un devās uz istabu.

— Ak es tagad tā plāpātāja! — sievasmāte ar apskaužamu veiklību pašavas Vijai garām un, piesteigusies pie grāmatu plaukta, bez ilgas meklešanas izvilka Vijas brūno piezīmju kladi. — Bet kas te stav melns uz balta rakstīts?

Nenogaidījusi atbildi, sievasmāte uzšķīra vajadzīgo vietu un sāka lasīt:

— «...augošs ir ļoti aktīvs, kustīgs... ik dienas jāved arī pastai-gāties... piens... putraini... sāknaugi... nemalti zirņi vai pupas neder... burkānus, kāpostus vai kāļus jāsarīvē... ja svaigu sāknaugu trūkst, ieteicams dot polivitāminus... saldumus var dot, bet nelielā daudzumā... nepieciešama zivju eļļa... pastaigas turpināmas arī salā, bet rudenī, lietainā laikā, tās labāk aizstāt ar rotaļām telpas...»

Tāda smieklu vētra jauno dzīvokli vēl nebija dzirdēta. Sievasmāte neizpratnē nolika kladi, paraudzījās virpirms vienā, tad otrā apsēstajā, kļuva arvien sārtāka un sārtāka...

— Bet tas taču... nemaz nav... — Vija, cīnīdamās ar smieklu lokmi, mēģināja paskaidrot, — ...tas ir par... kucēnu audzināšanu!

— Kaimiņu kollijam bušot, — Voldiņš centās palīdzēt sievai, — un tad mēs nospriedām...

— Tā redz iet, kaš svešas piezīmes lasa! — Vija tomēr bija un palika savas mātes cienīga meita.

— Ak, šitā? — sievasmāte pakāra mēteli. — Visi cilvēki kā cilvēki, bet viņi — tfu!... kucēnu!

Durvis aizcirtās ar milzīgu troksni, un gaitenī vēl ilgi un žēli džīnkstēja niķelētā brīnuma atspere.

— Nu, zini, — Voldiņš pakasīja pakausi. — Šito viņa tev nepiedos mazliet ilgāk nekā man to nelaimīgo karotīti!

-- Vai jūs to protat?

-- Kārtīgam meistaram reklāma nav vajadzīga!

E. Kungs

MAZGRIBULĪTE

Ak tu dziesmiņa-mazgribulīte,
ap karstu, karstu kartupelīti,
ap to vienu, kur klāt var tikt, taustiņu,
ap to vienu, kur ielīst grib, austiņu...

Sasauc tēvu, sasauc māti,
sasauc radu rada galā —
nu sēd visi vienā rindā,
nu ir visi varen smuki,
ka no smukuma var raudāt,
bet šiem asaru nav mājā,
tikai smukums, smuks, smuks smukums,
un pie tāda smuka, smuka
šie sāk arī smuki čiepstēt,
un tad iznāk viss vēl smukāk...

Zvirbulis knābj baltā bulkā,
kas ir pāri palīkusi
no kaut kādas zakušmentes,
un viņš dzird to smuko dziesmu:
— Vo, kā mēcās!
Vo, kā mēcās!

Ak tu dziesmiņa-mazgribulīte,
ap karstu, karstu kartupelīti,
ap to vienu, kur klāt var tikt, taustiņu,
ap to vienu, kur ielīst grib, austiņu...
Smuks solo, due, trio, kvarts, kvints, seksts.
Smuks komponists. Smuks dzejnieks. Un smuks teksts.

S. BITMANS,
«Rohač», Bratislava

ZVANIET PA TELEFONU...

Telefona klausulē man atbildēja kaut kāds Viciāns balsi, kas atgādināja ar lapsas taukiem sajauktu medu.

— Klausieties, — es ierēcu klausulē, — vai jums ir kaut mazliet atbildības sajūtas? Kā jums nav neērti labot mašīnu veselu pusgadu!

— Tikai mieru, — mani pārtrauca tas zellis. — Mašīnu jums izlabosim. Tiklīdz dabūsim tos pašus...

— Kāpēc jums nav to pašu?!

— Par to pajautājiēt Arhibaldam, kāpēc nav uztaisījis. Piezvaniet pa telefonu... — un viņš pateica man numuru.

Piezvanīju Arhibaldam.

— Arhibald, — es teicu jau oktāvu zemākā tonī. — Vai jums ir sirds krūtīs? Kāpēc jūs neesat uztaisījis Viciānam tos pašus?

— Kādus tos pašus? — Arhibalds brīnījās.

— Tos pašus ar zobratiem, bez kuriem nevar izremontēt mašīnu.

— Zinu, zinu, — Arhibalds mani pārtrauca. — Un pilnīgi jūs saprotu. Taču tos pašus uztaisīt nevaram.

— Tas ir kā — nevarat! Kāpēc, velns lai parauj, nevarat?!

— Mums sabojājusies mašīna, ar kuru tos pašus taisa.

— Tad salabojiet!

— Nav vajadzīgo detaļu. Tādu sīku daiktīņu... Esmu prasījis tos vismaz lukstošreiz...

— Tad pieprasiet vēlreiz! — Tīri ar plaukstu pa galdu tā, ka manas sekretāres blūzītei pie kakla atraisījās lentīte.

— Pieprasiet pats! — Arhibalds apvainojies atcirta, nodiktēja telefona numuru un nolika klausuli.

Gahgi pārskaities, griezu uzdoto numuru. Atbildēja kaut kāds Tarantuls.

— Paklausieties, jūs! — es draudoši iesāku. — Ja nedēļas laikā neuztaisīsiet Arhibaldam tos sīkos daiktīņus...

— Jūs esat prātu izkūkojis, vai? — Tarantuls atbildēja tādā pašā tonī. — Man nav no kā taisīt! Jau veselu pusgadu gaidu vienkāršus šķērsvītrotos krāmus...

— Ko?! — man aizrāvās elpa. — Kādus krāmus?

— Šķērsvītrotos! Piecas kronas gabalā! So krāmu dēļ man svilst plāns, cilvēki paliks bez prēmijām un... un...

Tarantuls aiz niknuma sāka rīstīties, viņš kļiedza, brēca, lamājās, sīta ar plaukstu pa galdu, palaikam man pat likās, ka viņš sāk graužt telefona klausuli. Mierīgākajos brīžos viņš man precīzi aprakstīja tos sasodītos šķērsvītrotos krāmus, kas maksāja piecas kronas gabalā, nodiktēja man uzņēmuma nosaukumu, telefona numuru un pat nosauca kaut kādu idiotu, ar kuru viņš sarakstoties jau pusgadu bez jebkādiem panākumiem...

Smagi noliku klausuli. Detaļas, kuru dēļ Tarantuls tik briesmīgi ārdījās, ražojām mēs. Pirms pusgada mums sabojājās mašīna.

Bet tas idiots — tas, protams, biju es pats.

LAIMONIS KAMARA

CILVĒKI KRUSTCEĻOS

Cilvēki?

Krustceļos?

Jā, ir jau dzirdēts.

Nez, ko viņi tur dara?

Lasa avīzi?

Gaida autobusu?

Nu — lai jau palasat

• Nu — lai jau pagaidat!

Bet

Ceļš tikām

Vienatnē aiziet.

— Apsveicam tevi, vecomat, dzimšanas dienā!

D. Breikšs

KĀ BŪTU BIJIS, JA BŪTU BIJIS

Diena sākās neveiksmīgi. Vispirms es, kā parasti, aizgulējos. Šonedēļ tā bija jau ceturrtā reize. Igri nolēmu, ka prātīgākais būs izlikties par slimu un darbā vispār nerādīties. Piecelos un sliktā omā uzvarīju brokastīm pienu. Tā kā nebija kur steigties, dzēru to lēnām un raudzijos ārā pa logu. Pamanīju, ka logs ir ļoti netīrs. Paņēmu spaini ar siltu ūdeni un logu nomazgāju. Logu mazgājot, uz paklāja sabira gruži. Paņēmu paklāju un iznesu setā izpurināt. Paklāju dauzot, pamatīgi nosalu. Paņēmu izpurināto paklāju un skrēju atpakaļ uz dzīvokli. Dzīvokļa durvis bija aizcirtušās. Atslēgu biju atstājusi virtuvē uz galda. Devos pie sētnieka. Sētnieks pa telefonu izsauca atslēdznieku. Atslēdznieks ilgi nenāca. Garām gāja kaimiņš un teica, ka atslēdznieks varot arī neatnākt. Devos atkal pie sētnieka. Teicu, lai

izsauc stiklinieku, un izsītu sava dzīvokļa logu. Iegrūdu paklāju pa logu istabā, iekāpu arī pati. Paklājs aizķērās aizkaros un tos norāva. Nospriedu iet pie sētnieka un lūgt, lai izsauc elektriķi. Sai brīdī pie durvīm zvanīja. Bija atnācis atslēdznieks. Izkāpu pa logu, aizgāju pie durvīm un teicu, ka tām aizcirtusies slēdzene.

— Ak tā? — brīnījās atslēdznieks. — Bet kāpēc jūs kāpjat pa logu? No iekšpuses taču durvis var attaisīt!

Brīdī mēs klusējot pastāvējām, tad es pagriezos, iekšros palīdzē

un iekāpu dzīvoklī atpakaļ. Gurdeni apsēdos uz tahtas. Bija jau vēls. Tīri nomazgātās loga lauskas mēnesnīcā mirdzēja. Elektriķis nebija izsaukts. Sai brīdī es sāku skaļi raudāt.

End bija pietiekami izraudājusies, sāku domāt, kas būtu bijis, ja vīru šo nepatīkšanu nebūtu bijis.

Ja es no rīta būtu piecēlusies laikā, deviņos būtu ieradusies darbā.

— Labrīt! — es būtu teikusi savām kolēģēm.

— Labrīt! — viņas būtu atbildējušas. — Tu esi nopirkusi jaunas kurpes. Vai zini, Inesei ir tieši tādas pašas, tikai mazliet tabakast! To dzirdot, man nedaudz būtu sabojājusies oma. Es būtu ielējusi sev lasīti kafijas, apsēdusies pie rakstāmgalda un atšķīrusi jaunāko «Kobielas» numuru.

Sai brīdī būtu jenācis nodaļas vadītājs.

— Es redzu, jūs garlaikojaties, — viņš būtu teicis.

Uu būtu mani aizsūtījis taisnā ceļā uz objektu. Objektā būtu bijis ļoti dubļains. Manas jaunās kurpes galīgi izmirktu, es būtu saptērusi arī zeķi.

Mājās es būtu atgriezusies ļoti vēlu un ļoti nogurusi. Būtu iegājusi istabā un iededzinājusi elektrību. Būtu paskatījusies uz nemitzgaļo logu un neizpurināto paklāju. Sai brīdī es būtu apsēdusies uz tālitas un būtu sakusi skaļi raudāt. Es noteikti būtu sakusi raudāt.

Ta domājot, es vēl mazliet paraudāju un sāku domāt, kā būtu bijis, ja tā visa nebūtu bijis. Ja es nebūtu gājusi uz darbu un nebūtu mazgājusi logu, es būtu padzērusi pienu un piezvanījusi Herbertam.

— Halo, Herbert! — es būtu teikusi. — Man šodien ir brīvdiena.

— Ko tu saki! — Herberts būtu nopriecājies. — Iespējams, man pēcpusdienā būs dažas brīvas stundas, — viņš būtu teicis. — Vai tu būsi majas?

— Grūti pateikt, — es būtu atbildējusi. — Iespējams, ka bušu, iespējams, — nebušu. Ja gribi, pazvani, — es būtu atbildējusi, betu noņikusi klausuli un būtu metusies pie spoguļa.

«Cik labi, ka vakar biju frizētavā,» es būtu domājusi. «Cik labi, ka zilā kleita jau atnesta no šuvējas,» es būtu domājusi.

— Herbert, tas ilgāk tā vairs nevar turpināties, — pēcpusdienā es būtu teikusi. — Vai nu viņa, vai es! Vai nu es, vai viņa! Nevar taču mīlēt divast

— Draudzīgi, tu pārspilē, — būtu teicis Herberts un nervozi paskatījies pulksteni. — Man šķiet, ka es visu nemīlu!

— Bet mani? — es būtu saukusi. — Vai mani tu mīli? Pasaki, vai mīli!

— Atvaino mani, draudzīgi, — būtu atbildējis Herberts. — Man tiešām ir pats pēdējais laiks.

Herbert! — es būtu sacījusi. — Ja tu tagad tā aiziesi, tad zini, ka visam beigas! Tu gluži vienkārši esi nelietis un meitu mednieks, Herbert!

— Nu, vai zini! — Herberts tad būtu teicis. — Arī manai pacietībai ir robežas!

— Piedod man, Herbert, piedod! — es būtu čukstējusi. — Tu neesi nelietis, tu neesi meitu mednieks! Piedod man, Herbert!

— Nu labi! — Herberts būtu teicis. — Es tev piedodu! Bet tagad

gan man tiesam jāiet! Es tev piezvanīšu!

Un viņš būtu uzspiedis man uz vaiga mīklu skūpstu un būtu atzgājis.

Es būtu piegājusi pie spoguļa, būtu pieglaudusi ar suku frizūru un būtu pamanījusi, ka man jau ir divi sirmi mati. Tad es būtu apsēdusies uz tahtas un būtu klusēdama sakusi raudzīties pretējā sienā. Pa pretējo sienu būtu tekāļējusi muša. «Jānopērk mušu inde,» es būtu nodomājusi. Šai brīdī es būtu sākusi skaļi raudāt. Varu galvol, ka es būtu sākusi skaļi raudāt. Es nolēikti būtu skaļi raudājusi!

«Ak kungs!» es nodomāju, piecēlos no tahtas un, asaras slaucīdama, paskatījos spoguļi. «Tad jau iznāk, ka pat tad, ja nebūtu bijis tā, kā bija bijis, un arī ja būtu bijis tā, kā nebija bijis, man tik un tā būtu bijis skaļi jāraud. Ak, kungs,» es gurdēni nodomāju, «tas taču ir kaut kāds fatālistms!»

Tad es apsēdos uz tahtas un sāku skaļi raudāt.

21.
MAIJS

Paiet 65 gadi, kopš
dzimis (1910)
MARĢERS ZARIŅŠ,
latviešu padomju
komponists un
rakstnieks, Latvijas PSR
Tautas mākslinieks.

Šo zariņu kā mēs lai nesaprastu,
Kas trijās jomās galotnes grib sniegt?
Iet jubilārs arvien uz jaunu krastu,
Un talantam neviens to nevar liegt!

— Nesaprotu, kas tevī saista pie spiningošanas?

I. Meigaiis

— Raksti... Darbi aizkavejās laika apstākļu dēļ.

E. Ošs

Bez vārdiem,

E. Kungs

— Viņš nav tik spītīgs, cik tuvredzīgs.

E. Kungs

ZANIS EZĪTIS

MANS BALTAIS ZILONIS

MAZA GROTESKA

Darbojas

*Dailonis Ezergailis, irnieks
Inese Ezergaile, viņa sieva
Kleopatra Dūdiņa, pensionāre
Cēzars Bambulis, pensionārs
Gundega, pārdevēja trauku veikalā
Bruts, namu pārvaldnieks*

Darbība noris Pundurdunduros kādā no aizvadītajām sestdienām. Priekškarām atveroties, mēs nemanīti iekļūstam Ezergaiju dzīvoklī, kas atrodas kādā no jaunajām daudzstāvu mājām.

Dailonis mīkstās ritakurpēs guļ uz dīvāna un lasa laikrakstu. Papīra siena ir kā cietokšņa mūris un ļauj viņam kaut uz brīdi noslēpt savu «es» no laulātās draudzenes acīm. Taču laulātā draudzene Inese zina — ikvienu cietokšni var iekarot, ja tikai ir piemēroti ieroči. Bet viņas ierocis ir vārds.

Inese. Citām vīri kā vīri... Tu dzirdi?! Grietai vīrs jau divus dzejoļus rajona laikrakstā nodrukājis, siltumniecu uzcēlis. Naudu nezina kur likt, bet tu...

Dailonis (*aiz laikraksta*). Visi nevar būt dzejnieki.

Inese. Un veļa! Ja tu redzētu, kas viņai par veļu! Tik caurspīdīga! (*Sappaini.*) Ja man tāda būtu...

Dailonis (*turpinādams lasīt*). Nopērc...

Inese. Kā tad! Bet vai tev ir tādi, kas visu pienes klāt? Vai tava māte ir pārdevēja kā Sīpoliem? Vai tavs brālis ir noliktavas pārzinis ka Tintēniem? (*Pauze.*) Cvībakiem bērns piedzima! Atbildi, kad ar tevi runā!

Dailonis. Bet es taču...

Inese. Klusē Klusē, nelaimīgais! Pat loterijā tu nekad neko neesi vinnējis!

Dailonis (*izmisīgi pielec kājās, saloka laikrakstu un sit mušu*).
Dīc un dīc! (*Atver logu un izmet mušu pagalmā*.)

Inese. Kas dīc? Es dīcu?! Svetā debess! Kaut kādai mušai viņš var pievērst uzmanību, sievai ne!

Dailonis. Nelaisi nu no mušas ziloni!

Inese. Tu man pasaki — kāpēc mēs nevaram dzīvot tāpat kā cili?! Mierīgš katru rītu stāv uz galvas un tagad nopirka mašīnu, bet tu... Kāpēc tu nestāvi uz galvas? Asinis plūst uz leju, baro smadzenes un...

Dailonis. Labi! Labi! Es jau stāvu! Man jau plūst! (*Nostājas uz galvas un cenšas lasīt avīzi*.) Sasodīts! Visa pasaule ar kājām gaisā!

Inese. Nekas, gan pieradīsi! Nu stāvi tā, kamēr es atnākšu no veikala! (*Prom.*)

Piekļauvējuši ienāk Bambulis, Dūdiņa un Gundega.

Dūdiņa. Redzi, redzi, Cēzariņ! Tāda ir tā mūsdienu jaunatne...

Bambulis (*piedur ar pirkstu Dailonim*). Labdien! Kur jus vīpu turējāt?

Dailonis (*nostājas uz kājām*). Ko — vīpu?!

Dūdiņa. Nu, ziloni taču!

Dailonis (*ērcīgi*). Un vēl apgalvo, ka stāvēt uz galvas esot veselīgi!... Paklausieties, jūs taču nemaz neeksistējat, vai ne? Jūs man tikai rēgojaties...

Dūdiņa. Dieviņ tēliņ, Bambulī! Ko viņš runā!

Bambulis. Mēs nerēgojamies! Mēs pārbaudām sūdzību!

Dūdiņa. Ja tas elefantīgš jums nepatika, dzīvās dabas stūrītīm varējāt uzdāvināt. Bet tā, pa logu...

Dailonis. Pag, pag... Ak tā!... (*Ironiski*.) Vienu ziloni es izmetu gan!

Bambulis. Vai mēs noteicām?

Dailonis. Jā, bet pārējie tepat vien lidinās.

Dūdiņa. Cēzariņ, nē, tu paskaties, cik viņš godīgs izskatās!

Bambulis. Viņi visi izskatās godīgi! Nekas, lai trauku veikala pārdevēja pati pasaka.

Gundega. Saproliet, vakar... Atveda lētās servīzes... Kamēr pieņemām precī, kamēr izsainojām — darba laiks cauri. Šorīt sežu tepat lejā uz soliņa un... Nu, tas nav svarīgi. Pēkšņi skatos — šis te pilsonis ceturtajā stāvā atver logu un — blācīcl — izmet ziloni!

Dūdiņa. Sausmas!

Dailonis. Un jūs tam ticat?!

Bambulis. Stāstiet, stāstiet!

Gundega. Nu jā — blāc! Piecēlās tāds nīkns, sabozies, taisnā ceļa uz veikalu, noliktavā iekšā — un tik stampā pa servīzēm, un tik stampā! Tas bija šausmīgi!

Dūdiņa. Jā, jā... Saniknots zilonis esot ļoti bīstams!

Dailonis. Ne, nūdien, tas taču nav nopietni! Izmet mušu, bet saņem preti ziloni!

Gundega. Un kā vēl nopietni! Tiklīdz zilonis prom, kontrole klāt... It kā mēs servīzes radiem un draugiem iztirgojušas... Tad nu mēs kontrolieriem lauskas lai parādijām...

Dailonis. Kā mans zilonis vareja daudzīt jūsu servīzes, ja ziloņa vispār nav?

Bambulis. Pareizi — nav. Jūs viņu izmetāt pa logu. (*Pieiet pie loga, raugās lejup.*) Kleopatrit, nāc fiksāk! Redzi?

Dūdiņa (*pie loga*). Ai, ai, ai!

Gundega (*pie loga*). Košumkrumiņiem visi zariņi aplauzīti...

Dailonis. Es viņus pavasarī bridināju, lai neskraida pa apstādījumiem!

Bambulis. Ko bridinājāt? Zilonus?!

Dailonis. Mūsmājas bernus taču!

Dūdiņa (*pie loga*). Rau, rau! Pat pēdas redzamas! Jāizsauc namu pārvaldnieks. (*Prom.*)

Dailonis. Paklausieties, man ziloņa nebija, nav un nebūs! Nu goda vārds!

Gundega. Manai draudzenei kāds puisis arī teica, ka viņam sievas neesot, bet kas izrādījās?... Āre nu!

. *Durvis atveras bez zvana. Tānis parādās Dūdiņa un Bruts.*

Dailonis. Jūs jau atpakaļ? Kosmisks ātrums.

Dūdiņa. Atpakaļ gan, jaunais cilvēks, atpakaļ... Lai namu pārvaldnieks apskatās, kādi viņam irnieki.

Bruts. Biedri Ezergaili, es saprotu, mums vēl ir atsevišķi trūkumi. Tas var cilvēkus uztraukt, padarīt nervozus. Bet mēs arī pa logu, vlenalga, neko nedrīkst... Un iri arī neesat nomaksājīs.

Dailonis. Esmu nomaksājīs!

Bruts. Par sevi. Bet par ziloni? Viņš astoņpadsmit spaiņus ūdens uzreiz izdzerot! Bet es visu laiku laužiju galvu, kāpēc mums angšstāvos trūkst ūdens, pat speciālistus no Rīgas izsaucu... (*Reķina bļociņā.*) Par ūdeni vien jums būš sasodīti dziļi kabatā jāgrābj.

Bambulis. Kas tad šim! Pārdoš ziloņa ilkņus — tā ir mantal

Dailonis. Patiesi? Tad ierikosim zilogu fermul Es sitišu mušas, jus tās izpūtīsiet par ziloniem. Uzreiz pat sarēķināt nevar, cik ziloykaulu iegūsim!

Gundega. Viņš taču ņirgājas par mums!

Dailonis. Nu pasakiet, — kā es varētu ziloni pa mūsu kāpnēm uzdabūt ceturtajā stāvā? Redziet, blakus mājā (*pietiet pie loga*) kora diriģents klavieres nevarēja uznest augšā, tā arī palika uz ielas.

Bambulis. Cirks!

Dudiņa. Biedri pārvaldniek, nūdien cirks! Viņi patlaban viesojas pie mums kultūras namā. Un ziloniši arī līdzī...

Bruts. Lūk, kā? Labi, mēs būsim objektīvi un pārbaudīsim, vai ziloni var dabūt jūsu dzīvokli iekšā! Tikai pēc tam nesūdzieties!

Bambulis (*zvana*). Vai kultūras nams? Ar jums runā namu pārvaldnieks.

Bruts (*paņem klausuli*). Labdien! Vai jūs nevarētu uz kādu stundu izīrēt mums ziloni? Ko?... Es... Nomēta klausulī!

Gundega. Ko teica?

Bruts. Ļoti slikta dzirdamība... Es nesapratu...

Dailonis. Pat cirkā smejas!

Dudiņa. Pamēģināsim piezvanīt vēlreiz.

Bruts (*zvana*). Biedri, es ļoti lūdzu, tas ir nopietni. Nē, mums nevajag mazgāt zilopus vannā, bet zinātniskiem nolūkiem... Jā, Mums jānoskaidro, vai ziloni var dabūt pa kāpnēm augšā un dzīvokli iekšā... Bet varbūt izņēmuma kārtā? Nē, nē, mēs samaksāsim... Jā, pieprasījums būs... Paldies! (*Notiek klausulī.*) Biedri Bambuli, atvedīsīt ziloni šur! (*Raksta.*) Lūk, pieprasījums!

Gundega (*Dailonim*). Lūk, pieprasījums!!! (*Ar Bambuli prom.*)

Bruts (*samierinoši*). Velti jūs, biedri Ezergaili, liedzaties, veltīt! Tas taču būtu lieliski, ja arī Pundurdundurļem būtu kas savs. Kaut kas īpašs. Teterkāpostos atrada kaut kādus aizvēsturiskus kaulus, un tagad ekskursanti bariem vien skrien turp. Bet mums... Pundurdunduros pat autobuss tikpat kā nepietur. Cik ilgi mēs vadāsim ekskursantus uz mūsu vienīgajām pilsdrūpām? Tur taču tikai trīs akmeņi vien palikuši...

Dailonis. Ja jūs zinātu, kā man apņikusī šī jezga ar ziloni!

Dudiņa. Vai, kamēr neesmu aizmirsusī Vecāku komiteja lūdz jūs šovakar atnākt uz skolu. Bērni labprāt iepazīsies ar dzīvu ziloni.

Dailonis. Bet zilona...

Dudiņa. Jūs aiziesit. Bērni pat zālī un lapas jau ir sagatavojuši. Viņi jūs tā milēs, tā milēs...

Dailonis. Visi zina, ka man bija zilonis, visi runā, ka man bija zilonis, visi milēs mani šī zilona dēļ, tikai es pats...

Bruts. Tā taču ir slava! Es jau sarunāju mākslinieku, viņš jūs zīnēs sienasavīzel.

Dailonis. Tēti! balt! Arī tas vēl?!

Dūdiņa. Nākamnedēļ namu parvalžu sienasavižu skate!

Bruts. Tagad mums ir ko pakritizēt! Ar šādu faktu mēs pat rajona mērogā uzvarēsini. Pēc tam -- zona, tad...

Dailonis. Bet kur es varēju turet šo nelaimīgo ziloni, kur?

Bambulis (*iesteidzas*). Atvedam! Gatavais manūts, bračņi! Snuķi kappu telpa iebāza, bet pats iekša neliens... (*Pie loga*.) Vajadzēs laikiem ar vilkšanu...

Bruts (*pie loga*). Ārprāts, kas par milzeni!

Dūdiņa. Stav un kustina austiņas. Ak tu miulītis!...

Bruts. Es taču pieprasījumā rakstiju -- vismazāko!

Bambulis. Soferi arī ir cilvēki. Viņiem par tonnu kilometriem maksā.

Dailonis. Un jūs to... Manā dzīvoklī? Nē, nopietni?

Bruts. Bet jūs kā domājat? Ja neiet pa kāpnoni, iecelsim pa logu!

Inese (*ieskrien*). Dailonī, ko tas nozīmē! Tas tur apakšā esot mūsu zilonis!

Bruts. Biedri Ezergaili, pēdējo reizi jautāju: vai jums bija zilonis? (*Dailonis pakrata galvu*.) Biedri, ejam pēc virvēni!

Visi, izņemot Inesi un Dailoni, prom.

Inese. Dailoni, kas tagad būs? Zilonis noēdis mūs plikus!

Dailonis. Bet ko es varu darīt, ja viņiem šis zilonis ir nepieciešams? Kas cits servizes sabradāja? Par ko sienasavīzē rakstīs?

(*Atgriežas Bruts, Dūdiņa, Gundega, Bambulis ar virves rituļiem, iet pie loga un suk atritināt virves*.)

Bruts (*pārlicies pār palodzi, lejup*). Apņem zem vēdera... Zem vēdera! Kam es saku?! Vai tas ir vēders? Tā, tā... Un nesien mezglā! Nu, biedri, veiksmi darbā! (*Visi saktūp ap virvēni*.) Viens, divi -- reizē! Viens, divi -- reizē!

Bambulis. Tam gan, bračņi, ir svars! Pat nepakustējās!

Gundega. Velkam, velkam, nav ko pļāpāt!

Inese. Dailonī, bet viņi tiešām ievilks! Biedri, izbeidziet! Tas nav godīgi!

Bruts (*velk*). Viens, divi -- reizē! Viņai, redz, nav godīgi! (*Velk*.) Viņai, redz, nepatīk! Bet ja man augšējos stāvos udens nav?

Inese. Stāviet! Stāviet, kad jums saka!

Gundega. Bet ja man veikalā servīžu trūkst? Reizē, biedri, reizē!

Bambulis. Vēl mazliet, vēl, vēl, vēl!

Dudīna. Es jutu — ceļas!

Bambulis. Bračīņi — urāt!

Virve pārtrūkst. Visi kriet.

Gundega. Ak, jūs! Pat kārtīgas virves jums nav! (*Pieceļas.*)

Bruts. (*sēž uz grīdas*). Kaut tevi jods! Likās tik izturīga...

Inese. Nu pasaki taču viņiem, ka tev bija zilonis! Dailoni, esi cilvēks! Citādi viņi ies pēc jauna striķa!

Gundega. Nūdien, esiet cilvēks! Mēs taču arī saprotam — katram var būt savs vaļasprieks. Bet zilonis — tā ir stihija... Neviens jums par servizēm maksāt neliks. Starp citu, viena servizīte, pašā stūrī... Skatāmieš — pilnīgi vesela. Tad nu veikalvede teica — piedāvā tam zilona saimniekani, lai nav tik drūmi ap sirdi... Pirma šķīra!

Inese. Dailoni, tu dzirdi?!

Dailonis. Nu, ja jau visl striķi trūkst... Bija zilonis!

Dūdiņa. Cēzariņ, dzirdēji? Viņš atzinās!

Bruts. Nē, jūs nopietni? (*Spiež Dailonim roku.*) Paldies, biedri Ezergaiļi! Visas namu pārvaldes vārdā — paldies! Bet par ūdeni neraizējieties... Nokartosim!

Dailonis. Bez šaubām! Zināt, mēs ar sievu apspriedāmieš un nolēmām ziloni uzdavināt namu pārvaldei. Jums.

Bruts. Man? Nē, nē!...

Dailonis. Kāpēc nē? Tik vērtīgs dzīvnieks! Jūsu vietā es būtu laimīgākais cilvēks pasaulē. Nevajadzētu vairs meklēt, kam uzveikt vainu par zemo ūdens spiedienu...

Inese. Dāvinātiem ziloniem ilklus neskatās!

Bruts. Piedodiet, bet man ir jāskrien. Steidzamas darīšanas. Un vispār lietderīgāk būtu, ja jūs ziloni dāvinātu biedrenei no trauku veikala... (*Prom.*)

Gundega. Nē, nē, ko jūs! Man nevajag! Un, starp citu, vai jums zilonis vispār bija?

Dailonis. Jūs taču pati viņu redzējāt!

Gundega. Ne es ko redzēju, ne es ko zinu... Man tikai vadītāja teica... (*Prom.*)

Inese (*Dūdiņai*). Nu, bet jūs taču neatteiksities?

Dūdiņa. Bambulīt, nezinu, kā tu, bet es aizēju. Jods viņu zina, to ziloni... Mums sūdzas, mēs pārbaudām... (*Dodas prom.*)

Bambulis. Vai, man taču tas cirka elefants atpakaļ jāved? Es to pret parakstu paņēmu... Kamēr aizgādāšu... Dūdiņ, pagaidi!

Dailonis. Biedri, bet zilonis! Aiziesim pie notara, uzrakstīsim dāvinājuma līgumu...

Dailonis nostājas uz galvas.

Dailonis. Sasodīts! Visa pasaule ar kājām gaisā!
Inese. Beidz vienreiz mājolies! Tu dzirdi? Vai tiešām mēs neva-
ram dzīvot tāpat kā visi citi?!

*Dailonis pieceļas kājās, saloka laikrakstu, grib nosist mušu,
bet piestiežas Inese un neļauj. Viņa atver logu un izdzen
mušu ārā.*

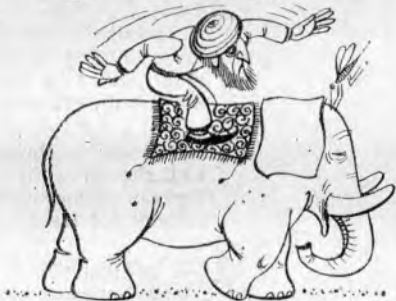
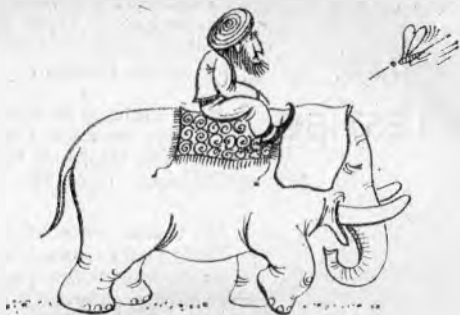
Inese. Nekādu ziņoņu vairs, Dailoni, nekādu!
S a t u m s t.

— Kādēļ, doktor, jūs man liekat rādīt
mēli, bet uz to pat nepaskatāties?

— Gribu netraucēti uzrakstīt recepti.

G. Vindedzis

Bez vārdiem.
D. Breikšs

VALDIS LUKSS

PAR MĪLESTĪBU

Ja es sāktu par mīlestību...
jūs sacītu: — Traks un trakst
Laikam pa pieri trāpījis
kas nekas smags!

Ja es sāktu apšņukstēties:
Cik viņa burvīga! Cik viņa labai
Cik viņa šķīsta un maiga!
Cik viņai vēliga daba!

Jūs sacītu: — Slīkti pavisam!
Tie ir tādi nelāga niķi,
ar kādiem visnotaļ aplīp
hroniskie sklerotikā!

Bet es tikai savu: -- Kad viņa smaida,
manī caurdur ka mūžības slāni,
manī gumza kā maijs un kā jūnijs,
un visādi pavasari.

Jūs sacītu: — Paveries vien,
kādi slimīgi reidi!
To taču nesaglābs vairs
visgudrākie freidi...

Bet es tikai vēl: — Manas ciešanas, ak!
Manas sāpes un zvērīgās mokas,
kad viņa paskatās sānis un aiziet,
tad dvēsele smīkst un drebēt sāk rokas...

Jūs sacītu: — Te nu mēs esam!
Un it kā splaujot pār piecu:
— Tiesa, kas tiesa!
Tavi vārdi ir jauni un nedzirdēti —
bet tu pats esi par vecu!

Tikai viens... Ojārs Vācietis teiktu:
Ko? Par mīlestību?
Septiņdesmit gadus?
Se roka!
Būsim rados!

21.
JŪNIJS

Paiet 70 gadi, kopš dzimis
(1905) VALDIS LUKSS,
latviešu padomju dzejnieks.

Dažs grib spēlēt vienmēr dūzi,
Cilvēks šis grib tikai celt,
Un ar savu veco krūzi
Sev un citiem prieku smelt.

GAĻAS GABALIŅŠ

(Ģimenes apstākļos uzvedams viencēliens)

Edamistabas skats. Pa labi logs, pa kreisi bufele. Pie dibensienas bilde. Pašā vidū galds. Ap galdu sēž ģimene: māte, tēvs, vecaistsēvs, bērni — Baiba, Aija, Gundars — un tante Gīga. Zem galda suns. Darbība mūsdienās. Tikko paēstas pusdienas.

Tēvs (svinīgi). Vai visi paēduši?

Bērni. Jā, papucīt! Jā! Paldies, mammucīt!

Māte. Bet terinē? (Celdamas.) Skat, mērcē un pat vesels gaļas gabaliņš! Kas to noēdīs? Traukiem jābūt tukšiem, likai tad spīdēs saule.

Gundars. Mūsu ciemiņei Gīgas tantei priekšroka. Nemiel, lūdzul Tante. Man? Nē, nē, nekādā ziņā. Gundar, tu esi ļoti audzināts, paldies! Bet es kategoriski atsakos. Tas jāēd pašai saimniecei, mājas-mātei, kas mūs tik karaliski aprūpējusi.

Aija. Jā, jā, mammucīt, tas tad tev.

Māte. Ko nu man, esmu pilnīgi paēdusi. Jums jāēd, bērni. Aijucīt, pasniedz savu šķīvi, tu esi visjaunākā, vismazākā, tev kauliņi vēl mīksti — tev jāaug.

Aija. Nē, mammucīt, paldies, es neņemšu. Tas pienākas Baibai, viņa šodien izturēja eksāmenu ķīmijā. Tas viņai par godu.

Baiba. Nē, nē, nekādu godu. Vēl nevar zināt, kā izies trigonometrija un visos pārējos priekšmetos. Gaļas gabaliņš pienākas vectētinam, viņš tik skaisti pagalmā ir saskaldījis un sakrāvis malciņu.

Aija. Jā, patiešam vectētinam! Liesim tik uz šķīvja.

Vecaistēvs (*labi nedzird*). Ko?

Gundars (*skaļi*). Mēs nolēmām, ka tev jānoēd gaļas gabals, kas palicis pāri.

Vecaistēvs. Vai gaļa?

Gundars. Ja, un mērce.

Vecaistēvs. Ka auša. Vai es varu saēst, man mākslīgā žaunā! Lai ēd Karlis.

Baiba. Jā, ģeniāli — papucīti! Tev tas pienākas visvisādā ziņā. Pirmkārt jau kā gadniekam, un bez tam — drīz būs Kārli. Gaļa tev vienmēr ir garšojusi.

Tēvs. Nē, mīļie bērni. Tā nevar uz to skatīties. Viss juns — juns jāaug, jāattīstās un jādzīvo. Mums, pieaugušajiem, nav vairs tik svarīgi.

Aija. Tad lai ēd Gundars, viņam vajadzīgs vīra spēks. Manmucīt, lej Gundaram uz šķīvja, un tā lieta ir cauri.

Gundars. Nē, viens nē! Man ir neērti. Tad labāk sadalīsimies. Manmucīt, sagriez visu vienlīdzīgās daļas.

Māte. Te nav ko daļīt, gabaliņš ir pavisam mazs.

Gundars. Tad lozējam. Skatieties! Es nemu no vectētiņa kabatas sērkociņus un vienam nolaužu galviņu. Tā. Nu var. Baiba, vele tu pirmā.

Baiba. Tukšs.

Tante Ģīga. Nekas, Baibiņ, nebēdājies.

Gundars. Un tagad, Aija, lūdzu. Vēlc ātri un nedomā tik ilgi.

Aija (*priecīgi*). Ir!

Tante Ģīga. Paskat, kā liktenis visu pareizi izšķir. Tev kā mazākajam bērnam tomēr tas jānoloka. Ļauj, Elvir, es uzliešu uz šķīvja, es esmu tuvāk.

Aija. Jā, bet, ināmiņ, man nūdien nemaz negribas. Es baidos, ka man var tūlīt nakt atpakaļ. Vai labāk nevar apēst Gundars?

Gundars. Nē, es arī vairāk nevaru.

Māte. Baibuk, tu esi prātīgs bērns, noēd, jo mazie patiešām negrib.

B a i b a. Mat, bet es arī ļoti negribu, tas ir ļaukumiņš, es to jau apskatīju.

M ā t e. Kārlī, tad es liešu tev, tu vienmēr visu vari notīrīt.

T ē v s. Nē, sieviņ, šoreiz tiešām pavisam negribas. Nes projām uz vīrluvi.

T a n t e G i g a. Bet redz kur Dzimis! Varbūt ka var atvēlēt Dzimam. Nu, nāc šurp! Nu redz, kāds suns.

Dzimis izlien no pagaldes un luncina asti.

B ē r n i. Džimī! Mīļais sunī! Par mājas sargāšanu. Par drosmi un uzticību!

Māte sviež kumosīņu, un Dzimis to notver gaisā.

Pēc tam mērci ielej suņa bļodiņā. Visi pieceļas.

T a n t e G i g a. Cik jauki! Viss galu galā ļabi nokārtojās. Un galvenais, tagad spīdēs saule un mēs varēsim sauļoties.

M ū z i k a. P r i e k š k a r s.

LAIMONIS KAMARA

Ābolu laikā

Ar ābolu
Sākās cilvēce.
Ar ābolu
Sākās Ņūtons.
Es
Edu ābolus
Un gaidu,
Kas nu būs...

Bet — ābols
Bija jāpaņem,
Bet ābolā
Bija jāiekož,
Bet ābolā
bija tārps.

Vai tārps
nekam nav aizsākums?

- Viņš izskatās diezgan žirgts savos gados!
— Jā, bet tas nav viņš. Tas ir viņa delš...

E. Oša

J. JAUNZEMS

DĀRGAIS VIESIS

— Dārgumiņ, kur tu tā skrieni? Es tevi neesmu redzējusi veselu mūžību!

— Ak, nejaūtā, miļumiņ! Labāk pasaki, vai tavs Zoržs vēl strādā alus brūzī?

— Fui... Tu taču zini, ka es to vienkārši nevaru ciest. Mēs gandrīz vai izšķīrāmies šīs pretīgās suslas dēļ. Mums bija nopietns ģimenes konflikts!

— Ko tu saki, miļumiņ!

— Ka es tev saku! Biju vienkārši spiesta likt viņam izvēlēties: vai nu es — vai alus brūzīs!

— Ko tu saki, miļumiņ! Un kur tagad Zoržs strādā?

— Bufetē. Bet, ja tu zinātu, kas tur ir par kulinārijas nodaļu...
Mmm...

— Apburoši! Dod, mīļumiņ, es tevi noskūpstīšu! Tu šodien izskaties kā Bīdžīta Kardināle! Un kā tev piestāv šis džemperis! Tu pat iedomāties nevari! Labi gan, ka es tev to pagādāju, vai ne, mīļumiņ?

— Protams, dārgumiņ! Bet neluncini tik ilgi asti. Es jau, viltņiece, tev tik un tā caurī redzu! Tu droši vien gribi, lai Zoržs tev kaut ko pagādā.

— Uzmineji, mīļumiņ! Tu vienkārši esi gaišreģe! Pie manis rīt nāks viens ļoti, ļoti dārgs viesis!

— Saprotu, dārgumiņ! Pāris kilogramu nēģišu pietiks?

— Pietiks, mīļumiņ, pietiks!

— Kārbiņu melno ikru?

— Tos gan varbūt nevajag, mīļumiņ. Viņš, redzi, man tāds vīrišķīgs... Vairāk uz asām lietām. Varbūt labāk kādu burciņu marinēto sēnišu.

— Saprotu, dārgumiņ. Tad jau arī marinētos piparguķišus?

— Jā, arī tos, mīļumiņ! Un to...

— Balzamiņu?

— Jā, mīļumiņ, kādu pudelīti vajadzētu.

— Dabūsi arī balzamiņu, dārgumiņ.

— Un...

— Nu? Saki, saki, dārgumiņ, nekautrējies! Priekš tevis Zoržs dabūs visu. Viņam taču pašam vajadzīgs importa lietussargs.

— Man tomēr neērti, mīļumiņ...

— Nu saki taču, dārgumiņ! Starp citu, kad Zoržs saņēms prēmiju, es tevi lūgšu, lai tu man pagādā vēl vienu tādu pašu džemperīti. Tikai citā krāsā...

— Kaut kā neērti tomēr...

— Man liekas, es zinu, dārgumiņ, kas tev vajadzīgs! Jamaikas rums?

— Nē, mīļumiņ.

— Franču martels?

— Nē, mīļumiņ. Man vajadzīga čehu pernica. Trīs pudeles. Zoržam taču ir tādas pazišanās!

— Dārgumiņ! Tu mani vienkārši satriec! Balzams ar pernicu! Kā es pati to agrāk nebija iedomājusies?! Tas droši vien ir pasa-kaini kolosāli! Tavs viesis noteikti ir kāds ārzemnieks!

— Nē, mīļumiņ.

— Nu, nu, viltņiece, droši vien kāds jūrnieks...

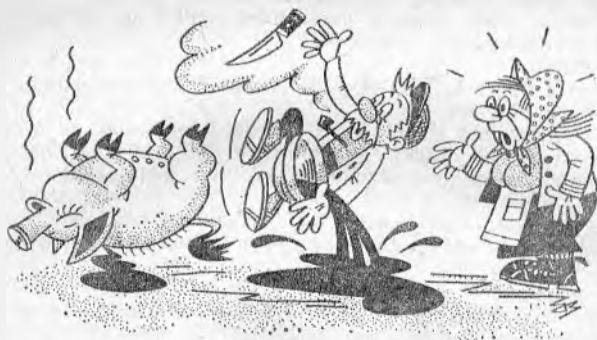
— Goda vārds, nē, dārgumiņ. Pie manis rīt nāks meistars Fredis. Taisīs dzīvokļa remontu...

JANIS ANERAUDS

TROLEJBUSĀ

Agra rita stunda. List. Pie pieturas piebrauc nokavējies trolejbuss. Pasāžieri cenšas iekļūt pārpildītajā vagonā. Viņus nepārtraukti inudina kasieres balss.

Kasieres monologs: Rūpjas, rūpjas mudīgāk! Nu, kas ir, vai nevar piespiest stingrāk? Virzas uz priekšu, virzas uz priekšu! Pakaļā nav nekādu stāvēšana. Jaunais cilvēks, kurš, vai? Lien veiklāk! Citi arī grib braukt. Piespiež, piespiež stingrāk! Ei, jūs, tur vidū, ar bārdi, ko stāvi ka iemiels? Jā, jā, jūs pats. Ir gan cilvēks, es viņam saku skaidrā mātes valodā, bet nesaprot. Uja, ko lien vīrsū, pieturēties nvar, vai? Nu, paņem bišetes, paņem bišetes. Ei, jūs, dāmiņ ar to raibo lictussargu, vai bišeti paņēmat? Ak, paņēmat gan. Nu, kam vēl nav bišetes? Padod naudiņu, padod naudiņu! Ei, onkulit ar to pliko pakausi! Ko stāvi kā zilonis? Uz priekšu!

— Uja, vecais, vai tad nevarēja iztikt bez asius izliešanas?

G. Bērziņš

ZANIS GRIVA

TELESTRĪDS

Jānis Buldurjānis

— Ja pērc, tad tikai krāsainot! — draugs piekodināja, uzzinājis, ka esmu nolēmis iegādāties televizoru.

Tā arī izdarīju: jaunam gadam luvojoties, nopirku un uzdāvināju sievai krāsaino televizoru. Kamēr uzstādīja, Jaunais jau arī bija pie durvīm. Ģimenes padome — sieva, meita un es — pirmoreiz pēc ilgiem gadiem nolēmām gadu miju sagaidīt mājās un kopā noskatīties svētku koncertu.

Runāts — darīts. Sieva izsauktēja zosi ar kāpostiem, meita izcepa mazus speķa piradziņus, bet es, kā jau ģimenes galvam pieklājās, sagādāju vajadzīgos dzērienus. Aizdedzinājām dekoratīvā vāzē iespraustu eglīti. Iepretim televizoram nolikām galdiņu ar ēdieniem un dzērieniem. Paši puslokā apsēdāmies apkārt un ar nepacietību gaidījām svētku koncerta sākšanos.

Dīvdziesmit!

Griestos uzlidoja korķis, iešņācās kausos ielietā šanpanieša putas, un mēs saskandinājām.

— Laimīgu Jauno gadu! — visi reizē iesaucāmies un izdzērām. Tad apsēdāmies un sākām gaidīt svētku programmu. Pēc brītiņa ekrānā parādījās diktores smaidošā seja un labi ievēdotais matu cekulis.

— Cik svinīgi! — es iesaucos. — Un kas par frizūru!

— Kad labakas nav redzētas, — sieva pavīpsnāja, bet meita piebilda: . . .

— Vecmodīga . . .

— Bet kas par tērpu! — es ar izbrīnu piebilda. Sieva uz mani pārmetoši pabolīja acis un idzīgi piezīmēja:

— Labs vīrs Jaungadā uzdāvinājis. Sai ir ar ko palepoties.

So man adresēto piezīmi nelikos dzirdam un sāku gaidīt pieteikto numuru.

Zālē piecēlās slaiķa sieviete zaļā vakarkleitā blondiem, vaļeji izlaistiem matiem, kas gluži ka silts vilnis plūda pāri garajam kaklam un dziļajam krūšu dekoltežumam. Es atkal nevarēju savaldīt savu sajūsmu un izdvesu:

— Kauf kas satricēošs!

— Kas tad tevi tā satricē! — sieva ģērcīgi iejautājās.

— Tās nošķukušās govs ausis? — meita prasīja.

— Un tas stulbais purniņš, — sieva nerīnās. — Tāds kā mūļāpst Kur tu esi zaudējis savu gaumi? Toreiz, kad apprecējāties, tu vēl šo to saprati.

— Bet paklausies tak, cik brīnišķīgi viņa dzied! — es nerīmos jūsmot. — Kā Zermēna...

— Žžžer—mē—na!... Kā tu vari salīdzināt vienu lielu dziedātāju ar šādu kazīsku blēķēju! Šī ne tuvu tai nestāv klāt. Un vai tad tās ir acis, ko viņa tur blīsina? Divas bikšu pogas. Un rokas! Bet ģimīs...

— Baigi skatīties! — meita piebatsoja. — Un izkaitusi kā kauļu kambaris. Gatavais skelets...

— Es varu iedomāties, kas notiek, kad viņa iel pa ielu, — sieva turpināja meitas iesakto domu. — Kauli grab. Tikai izkaptis trūkst pār plecu. Istā dvēseļu rījeļ!

Pa to laiku dziesma bija aizskanējusi garām mūsu ausīm un ekrānā parādījās jauns, bet galīgi nesīnupātisks tēviņš.

— Nu to es saprotu! — pēkšņā sajūsina sieva iesaucās. — Tas tik ir zēns uz goda!

— Kā no modes žurnāla izgriezts, — arī meita jūsmoja. — Kas par stāju! Kāds skaistulis!

— Cilvēka skaistums nav viņa paša, bet gan vecāku nopelns. Skaistums nāk līdzī pūra no senčiem, — es filozofēju. — Un stulbs ir tas, kas ar to lepojas kā ar savu personisku sasniegumu. Bet šinī gadījumā vispār nav par ko runāt. Zods plataks par pieri, prasīt prasas pēc kulaka. Un acis! Iegrīmušas kā pavānam. Vaīgi sarkani kā hroniskam alkoholiķim. Un vai tad tās ir vīrieša rokas? Garas un spalvainas kā... ūf!

— Aizver taču vienreiz muti un ļauj klausīties! — sieva uzbrēca. — Tev jau nemaz vairs nav gaumes! Aizej pie spoguļa un paskaties uz sevi — tad tu gan ieraudzīsi kaut ko istu. Bet viņu...

— Un kā viņš dzied! — meita iesaucās pāri malam plūstošā sajūsmā un, virzīdamās tuvāk ekrānam, gandrīz apgāza galdiņu ar svētku mielastu. Labi, ka šampanieša pudele nian iekrita klēpi un nesaplīsa, bet tikai aplaistīja manus dusmās trīcošos stilbus. — Viņam ir eņģeļa balss, tik maiga un tīra...

— Man tādi cukurklīņģerīši riebjas, — es skaļi protestēju. — Ska-

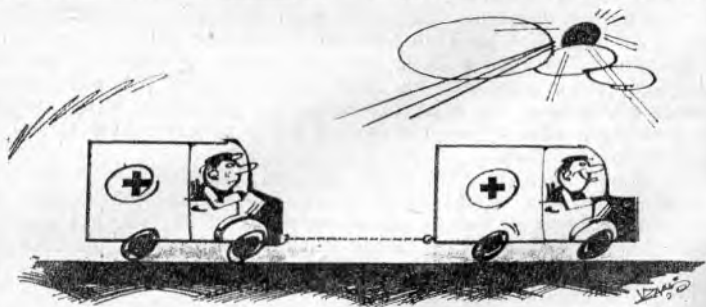
toties kļūst sāji, pavisam pliekani ap dūšu. Vai tad tas ir vīrietis? Bukubejiņš, pavišķis. Laikam visu mūžu barots ar mannas putriņu un saldo pienu. Pat balss skan cukuraini. Tā vien skalies, ka pats neizkūst.

— Gaļu galā, kas te būsi! — sieva iekļiedzās un uzrāvās stāvus. — Vai tu vienreiz vari beigt, vai ne? Jaungada vakars, tāda jauka programma, bet viņš te visu laiku žveldz ka vecs naudas maks un nēļauj kļausities. Viņš tik tas gudrais, viņš tik visu saprot! Tad neskaties un liec gulēt, ja nepatīk! Tik uz tam sievietēm kritīs — tās nu tās skaistās un labās! Vecs āzis, bet, kā ierauga jaunaku sievišķi, tā uz vietas vairs nosēdēt nevar. Televizoru ar pieri sabadis, kastē ielidis. Kur tāds redzēts! Kauna nemaz nav! Ja negribi mierīgi skalities, tad ej gult un netraucē mūs! Visu vakaru mums sabojāja...

Atmodies no mūsu teleskandāla un ar ķepu alveris durvis, istabā ienāca suns un ierejās. Es, paklausot sievas draudzīgajam aicinājumam, piecelos, kopā ar suni aizgāju uz guļamistabu un palidu zem segas.

Visu nakti negulēju. Visu nakti blakus istabā skaneja televizors, bija dzirdami abu sieviešu sajūsmas brēcieni un komentāri. Ap pieciem ritā kļuvi uz pirkstgaliem ienāca sieva.

— Ko, tu vel neguli, mīļais? Zēl, ka aizgāji. Tik brīnišķīga programma! Uz beigām bija atstāti paši labākie. Ja tu būtu dzirdējis, kā viens dziedāja! Un kas par iznesību, kas par augumu! Miļo vīriņ, tas jāredz pašam. Mēs to noteikti noskatīsimies. Pēc svētkiem šo koncertu atkārtos...

Ātrā palīdzība.

V. Zaķis

KLASISKS GADĪJUMS

Aizvēru grāmatu un iegrīmu pārdomās. Nabaga Veronika... Salts ezera ūdens, klusu čaboši meldri un baigs pirmsnāves kļiedziens... Nodrebeju. Tie bija briesmīgi laiki, Tumši...

Domu pavediens pārtrūka, — atvērās durvis. Istabā slāvēja baltmāte meiča.

— Es pie jums, — viņa mīļi sacīja. — Vai drīkst?

— Lūdzu. Ar ko varu būt noderīgs?

— Vera Šalčūte. Nepazīstat? Ak tā, pareizi, es te strādāju nesen. Redziet, es gaidu bērnu.

— Apsveicu! — aiz pārsteiguma gandrīz palēcos. — Ko vēlaties no arod biedrības?

— Es esmu vienlulā māte, — viņa cēli paskaidroja. — Jums man ir jāpalīdz. Nu, ceļazīme, atvaļinājums, pabalsts...

— Bet kas ir viņš, tas... — meklēju piemērotu vārdu. — Kas ir tas nelietis?

— Vai tad tas ir svarīgi? — viņa brīnījās.

— Nav svarīgi, protams, bet... — es samulsu. — Kā to teikt...

— Ak, kā to teikt? Ii-hi-hi! — viņa iesmējās. — Divdomības runā, puisit...

Es nosarku. Vera apsēdās blakus, pārlīka kāju pāri kājai un valšķīgi paraudzījās uz mani.

— Palīku? Tikko paguvi mani ieraudzīt un jau kombinē. Zini, tu esi tā nekās. Ne pārāk resns, ne pārāk plīkpaurns. Zēl, ka nesatīku tevi agrāk... Bet to... ļurbu...

Apmulsis palocīju galvu.

— Tu pareizi pateici, — viņa turpināja. — Nelietis un tāds draņķis, kādu pasaulē nav! Solīja nopirkt kažoku... Apšmauca... Nu, bet es viņam atmaksāšu! Aizsūtīšu viņa sievai bērnu fotogrāfiju. Gan tad viņš dabūs trūkties.

— Sievai? Jūs... zinājāt?

— Vai tad es esmu kāda zoss? — viņa pavīpsnāja. — Kā tad

paliek ar dzīvokli? Man tagad — bez rindas. Arī ceļazīmi. Tev ir?

— Ir, — melanholiski atbildēju.

— Tu esi pavisam ļāga vecis... Zēl, ka es tagad... Nu, ne jau mūžīgi... Vēl tiksmies, resnvēderi! Rīt nesu iesniegumu... — draiski piemiegusi aci, viņa pagriezās uz durvju pusi...

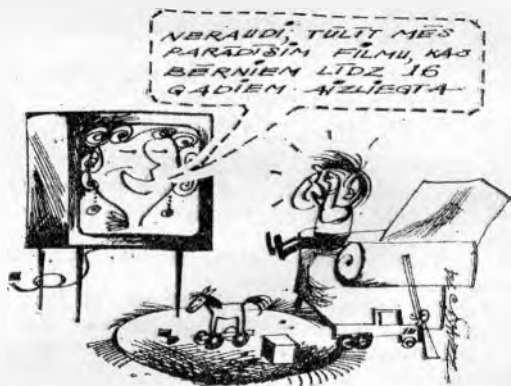
— Pagaidi! — es iesaucos. — Bet bērns? Kas būs ar bērnu?

— Bērnu — pie senčiem. Uz laukiem. Kur smaržo pēc liepām, — viņa paskaidroja. — Lidz rītam, papucīt!

Atkal uzskīru Vienoņa sējumu. «Salts ezera ūdens... Klusu čaboši mēdri...»

Mulķe tu bijī, Veronika, nospriedu un iemetu grāmatu galda atvilktnē.

No krājuma «*Devīpi vilki*»

V. Zaķis

- Kurp tad tu ar tik lepnu uz kodu?
- Mēs nolēmām sarīkot ģimenē nelielu jēriņvakaru.

G. Bērziņš

V. KOŅAHINS
«Krokodil» Maskava

TELEFONS

Petrovs gāja pa ielu un pēkšņi izdzirdēja telefona zvānu. Viņš apstājās — zvans skanēja no telefona automāta būdas. Petrovs iegāja budā un nocēla klausuli.

- Kas tur ir? Vai Petrovs? — kāds jautāja.
- Jā.
- Ko tu tur guli, vai?
- Nē. Gāju garām, te klausos — zvana.
- Kur tu gāji garām? Kāpēc neesi savā darba vietā?
- Man ir pusdienu pārtraukums, es pastaigājos.
- Pastaigājies?! Kas par pastaigāšanos ceturkšņa beigās! Kas tev to mācīja!
- Neviens. Es tāpat vien iznācu izvēdināt galvu.
- Pārsegumi piektajam stāvam atvesti?
- Nē.
- Bet kāpnu sekcijas?
- Nē.

- Tā, tā. Un kā tad tu domā māju tālāk būvēt?
 - Es gaidīju zvanu no sagādēs daļas, bet nesagaidīju...
 - Pats viņiem piezvanīt nevarēji?
 - Es viņiem zvanīju mēneša sākumā.
 - Varbūt paleiksi, cik reizes mēnesī tev pēc grafika pienākas zvanīt?
 - Hm... khm... Tas nekur nav rakstīts.
 - Aha, un kādus rakstus tu vispār lasi?
 - Norādījumus... Pavēles...
 - Nu tad atbrauc uz trestu, varēsi izlasīt pavēli par savu atbrīvošanu no darba.
 - Ivan Ivanovič, es taču visus spēkus..., raujos melnās miesās no rīta līdz vakaram...
 - Kas es tev par Ivanu Ivanoviču!
 - Jūs neesat Ivans Ivanovičs? Kas tad jūs esat?
 - Bet ar ko es runāju?
 - Es esmu Petrovs.
 - No kuras celtniecības pārvaldes?
 - No trīspadsmitās.
 - Tātad es neesmu piezvanījis uz divdesmit pirmo?
 - Nē, jūs zvanāt uz telefonu automātu.
 - Klausieties, nenodarbojieties ar siko huligānismu! Jūs pats man piezvanījāt no automāta.
 - Man laikam citu darīšanu nav, kā zvanīt visādiem brāļiem no automāta! Es taču jums jau teicu: gāju garām, izdzirdēju zvanu. Pacēlu klausuli, bet jūs tūlīt pavēli par atbrīvošanu.
 - Strādāt vajag. Tad neviens jūs neatbrīvos.
 - Mēs strādājam.
 - Zinu, kā jūs strādājat — zvanus gaidāt no sagades daļas! Tas esot darbs! Sasodītie telefoni, savieno ar svešiem dienaszagļiem, kad ar savējiem nevar tikt galā!...
- Un dusmīgais tēvainis nometa klausuli. Petrovs vēl kadu brīdi paslavēja, tad izmetās no būdas un aizjoza uz darbu. Telefons varbūt arī bija bojāts, bet drošs paliek drošs...

ARNOLDS AUZIŅŠ

BALTĀ

Aijā, puisīt, čučī, puisīt,
Tirā baltā sapnī.
Gan pec gadiem, gariem gadiem
Tev tas baltums apniķs.

Andris Bergmanis

Ja vien mācētu to sniegu pieradināt,
kas ap ielu spuldzēm šonakt putņo,
tad ikvienai atnākošai dienai
varētu es baltu sapnī līdzī dot.

Vaira Strautniece

baltu galvu bēda
baltu prieks

sapņi ir atgriezušies
sēž rātņi
un sevi apskati ļauj

Anda Līce

Agrāk dzejā romantiķi
Zilo krāsu zieda,
Jaunie, kopā sanākuši,
Dziļdomīgi sprieda:

«Visas spektra krāsas ielver
Sevi baltā krāsā.»
Tikai tagad visas vārsmas
Atgādina māsas.
Dzejnieks naktīs nevar aizmigt,
Dzejnieks naktīs dzejo,
Miegā neizjustie sapņi,
Baltie sapņi klejo.

Čučī, dzejniek, rakstī, dzejniek,
Tirā baltā sapnī,
Nebēdā, ja lasītājam
Baltums ātri apniķ.

— Tu tik tiešam esi slims, ja jau dzer pienu ...

E. Ošs

— Kāda nelaime skārusi jūsu ģimeni?

— Mūsu dārgais Amītis ir aizgājis mūžība ...

G. Vindedzis

NEUZRAKSTĪTĀIS ŠEDERS

Viņš ieslīdēja manā darbistabā tik klusi, ka es to pamanīju tikai tad, kad atskanēja jaulājums:

— Vai šeit atrodas tulkošanās literatūras redakcija?

— Jā, — es apstiprināju un pievērsos apmeklētājam, kura gaiši zilās, gandrīz bezkrāsainās aciņas raudzījās mani. — Ar ko varu pakalpot?

— Piedodiet, es gribēju uzzināt, vai te ir kāds tulkošanās, kas labi pārvalda vācu valodu? — grozīdams bumbierveida galvu, ienācējs jautāja.

— Protams, — es atbildēju. — Pat vairāki...

— Ak šitā, — apmeklētājs noteica, paņēma krēslu, novietoja to man iepretim un apšēdās. — Redziet, es gribēju nodrukāt vienu romānu vācu valodā.

— Iesnīgt jūs varat, — sapratis, ka man ir darīšana ar tulkošanu iesācēju, kuram nav ne mazākās nojēgas par izdevniecības darba plānošanu, es teicu un, apbruņojies ar pacietību, sāku skaidrot, — ar vācu literatūru nav tik vienkārši. Ko tulkot, lemj vesela komisija.

— Nekas, — mans paziņojums bumbierveida galvas īpašnieku nemaz nenobiedēja. — Man arī angļu valoda patīk. Zināt, Šekspīrs, Dikenss, Sovs...

— Ar angļu literatūru arī nav tik vienkārši, — biju spiests apmeklētāju sarūgtināt vēlreiz. — Arī tai ir savs plāns.

— Nekas, — nepazīstamais nesamulsa arī šoreiz. — Iztiksim ar franču valodu. Balzaks, Zolā, Igo, Mopasāns...

Man sāka likties, ka nepazīstamais cenšas izlikties gudrāks, nekā patiesībā ir.

— Piedodiet, vai visas šīs valodas jūs teicami pārvaldāt? — es jautāju.

— Nē, — apmeklētājs pakratīja galvu. — Man, paldies dievam, pietiek ar mātes valodu vien.

— Nesaprofu, — es vēlreiz aplūkoju dīvaino literātu. — Ko tādā gadījumā jūs vēlaties? Es visu laiku domāju, ka jūs gribat tulkot kādu svešzemju rakstnieka darbu.

— Redzat, kā Jums to pateikt... — pabungojis ar pirkstu galiem pa galdu, nepazīstamais sāka skaidrot. — Es esmu oriģinālrakstnieks. Es rakstu latviešu valodā. Bet es gribu, lai jūs manu romānu pārtulkojtu vacu, angļu vai franču valodā.

— To mēs nedarām. To dara minēto valstu izdevniecības. Un vispār, vai esat saņēmis piedāvājumu, lai jūsu romāns tiktu pārtulkots?

— Nē, — oriģinālrakstnieka zilās aciņas kļuva pavisami skumjas.

— Nu redzat, — es atviegloti uzelpoju, domādams, ka uzbrukums beidzot atvairīts. — Tad neko nevaram līdzēt.

— Bet varbūt tomēr... — apmeklētājs lūdzoši salika rokas. — Varbūt to var pārtulkot kaut vai turku valodā?

— Nevar! — es zaudēju pacietību. — Lai lasītāji saņem to latviešu valodā.

— Tā es negribu. Tā nebūs labi. Es gribu savu darbu redzēt svešvalodā.

— Nu labi, — neredzēdams citas iespējas, kā tikt vaļā no uzmanīgā apmeklētāja, es sacīju. — Dodiet šurp savu romānu, izlasīšu, kas tas par šedevru.

— Kā (tā uzreiz — dodiet šurp? — apmeklētājs pārsteigts piecēlās. — Tas vēl nemaz nav uzrakstīts. Vispirms es gribu zināt, vai jūs to tulkosiet. Es gribu noslēgt līgumu. Citādi taču nav vērts strīdat. Es jau teicu — latviski mans romāns neskanēs, bet svešvalodā tas būs kaut kas vienreizēji oriģināls!

Sakums

D. Breikss

(Turpinājums 199 lpp.)

ŠLIPSE

Agri no rīta — pulkstenis nebija vēl ne desmit — Atanāsija uzmodināja bezkaunīgi skaļš telefona zvans. Savā nodabā sīrstīgi lamādamies, Atanāsijs uzslējās kājās un cēla klausuli. Jau no zvana vlen viņš skaidri zināja, ka traucētājs būs Laimrotis, un viņš patiesi nekļūdijas,

— Vecīl, vai tad tu vēl gulēji? — Laimrotis vaicāja.

— Nu un tad? — Atanāsijs neatkarīgi vaicāja pretī.

— Tā jau var nogulēt labākos dzīves gadus!

— Mani labākie dzīves gadi man tikai vēl priekšā, — Atanāsijs cieti atteica.

— Ha, — Laimrotis sacīja. — Tā tu vis neteiktu, ja zinātu to, ko es zinu. Mairitiņai ateljē parādījies satrlecošs šlipšu materiāls. Kaut kas līdz šim pilnīgi nebijis. Viņa teica, noģībt varot.

— Ak, dievs, — Atanāsijs satrlekts ievaidējās. — Šlīpšu, tu saki? Un es, ēzelis, atteicu, kad viņa gribēja ar mani iet uz kino. Viņa to nebūs aizmīrsusi! Vai tā — materiāla — ir daudz?

— Ha, — Laimrotis sacīja atkal. Viņam bija neciešama runāšanas maniere. — Tad jau es nebutu tev speciāli zvanījis. Saproli, no visiem

kundēm tiek tikai vislabākajiem, un arī tad vēl nav teikts, vai kāds nepaliek tukšā.

— Saprotu, — Atanāsijs atteica bez balss, un dzīve viņam šai nīrkli šķita ārkārtīgi līdzīga tukšnesim, kur nav nevienas oāzes. — Saprotu, bet ko tad lai es daru? Ja es tagad lūgšu Mairitiņu uz kino, viņa vienkārši smiesies man acīs, to es jūtu.

— Un pareizi daris. Ar kino tu, cūlit, cauri vairst netiksi. Paklausies, nu izgādā taču viņai pāris jaunāko dzejoļu krājumu, ar to tu katru vari uzpirkt!

— Bet tad jau man grāmatnīcas Brigitai jādabū biļetes uz drāmu.

— Bez šaubām, — Laimrotis cietsirdīgi piekrita. — Nekas mums šai pasaulē nenāk par velti. Ja gribi plūkt krāšņākās rozes, vispirms iiec galā ar ērkšķiem.

— Vai tas materiāls ir ļoti skaists?

— Vai tu domā, es viņu esmu redzējis? Es ticu Mairitiņas vārdiem.

— Ko lai es tagad daru? — Atanāsijs smeldzīgi vaicāja. — Vai tu gadījumā nevari pašūtīt sev divas šlīpses?

— Ā, — Laimrotis sacīja trešo reizi, nu jau pavisam cietsirdīgi. — Jaunam cilvēkam pašam jāizlauž ceļš uz uzvaru. Sveiks, vecīt, es skrienu uz ateljēt!

Atanāsijs jutās tik viens kā nekad. Gara acim viņš redzēja Laimrota veiksmīgo skrējieni. Viņš sabruka krēslā un aizsedza seju ar rokām. Kāpēc tieši pret viņu liktenis bija tik cietsirdīgs?

Māte bailīgi pavēra durvis.

— Vai tu, dēliņ, brokastīņas neēdīsi?

— Liec man mieru! — Atanāsijs iebūrējās, un māte steigšus atkāpās. Vientulība ir lielu garu īstenākais patvērumš, to viņa bija mācījusies saprast jau sen. Un, ka viņas dēls ir liels gars, to māte savukārt zināja jau kopš Atanāsija pirmajiem dzīves gadiem. Dēlu

Viņa dievināja, un šī dievināšana allaž bija izpaudusies aktīvās rūpēs par sava lolojuma labklājību. Viņa ticēja, ka šīs rūpes reiz tiks bagātīgi atmaksātas. Varēja notikt tik daudz kas. Atanāsijs, piemēram, varēja kļūt liels mākslinieks. Viņš varēja apprecēt kādu veikala vadītāju vai, sacīsim, tautas daļamata meistari, un galu galā varēja notikt arī brīnumi reizē. Atanāsijam taču bija liela piekrišana pie sievietēm, un viņš veselu gadu bija nostudējis filologos! Viņš jau būtu varējis studēt arī ilgāk, bet viņa meklētajam garain visur bija par šauru. Saurībā nevar plaukt un kuplot lieli talanti. Lieli talanti lauž sev ceļu visbrīnumainākajos veidos. Nekur nav rakstiņš, ka talantam noteikti jābeidz kāda mācību iestāde. Tāpēc Atanāsija māte raudzījās uz dzīvi optimistiski. Bija, protams, citām mātēm dēli, kuri strādāja un pat palīdzēja vecākiem, bet vai gan viņi jebkad varēja cerēt uz zīlbinošu nākotni? Viņiem atlika tikai strādāt. Atanāsijam tas nebija nepieciešams.

Sai jautājumā Atanāsijs ar māti bija pilnīgi vienis prātis. Viņu vilināja tik daudzi ceļi; būtu neprāts tagad, jaunības karstumā, pārsteidzīgi izšķirties par vienu no tiem, ja līdz galam nebija pārbaudītas visas iespējas. Tāpēc Atanāsijs arī neizšķīras, bet pārbaudīja.

Pašreiz viņš inventarizēja savas šlīpses. Viņa secā bija titānisku ciešanu izteiksme. Ak, un līdz šim rītam viņš bija juties pavisam apmierināts! Ko līdzēja visas divdesmit esošās šlīpses, ja viņam varbūt nekad nebūs tās vienas, tās vienīgās? Un pa Rīgas ielām staigās vīrieši ar Mairiņas ateljē kaklasaitēm, kaut kādi ļaņi, kaut kādi... Atanāsijs sažņaudza rokas dūrēs. Ja vien viņam būtu īsts atbalsta punkts, viņš būtu ar mieru apgāzt visu pasauli, šo netaisno pasauli ar visiem tās ateljē! Ja nav viņam, lai nav nevienam, ja nav vērts dzīvot, iesim tad bojā ar troksnī! Liels gars vienmēr prasījis sev visu vai neko.

— Šlīpse... — Atanāsijs kunkstēja.

Cik maz kādreiz vajadzīgs, lai mēs būtu laimīgi vai otrādi! Atanāsijs vienmēr bija bijis labās domas par savu izskatu. Viņš bija glīts jauneklis gariem un kupliem, daļi sakruzotiem matiem, vienmēr laikmetīgi ģērbies, un

uz jēlas viņam sekoja mazāk laikmetīgo skaudīgie skatieni. Un tagad nu būtu pienācis brīdis, kad tam visam, visam jāsairst putekļos? Nē, Atanasijs nolēma, viņš taču bija vīrietis, un vīrieši cinās. Viņš juta savās krūtīs uzbangojam lepnu, vīrišķīgu drosmi. Un Atanasijs piegāja pie telefona, un viņš zvanīja gramatnīcas Brigitai.

Gramatnīcas Brigita bija ļoti laipna, bet tikai līdz brīdim, kad viņš izleica savu vēlmi.

— Dzejoļi! — viņa bez kāda temesla sāka smieties. — Tev? Mijais, tu taču nelasi dzejoļus!

— To tu tik kategoriski vis neapgalvo.

— Ak, Atanāsij, dzejoļus taču lasa tikai sievietes, bet no vīriešiem — nu, varbūt dzejnieki paši. Un kritiķi. Tev tas nepiederas!

— Tu iedomāties nevari, es tieši pēdējā laikā avīzēs un žurnālos lasu tikai dzeju. Un tad taču dabiski, ka es gribu nopirkt arī grāmatas.

Varēja just, ka Brigita vēl vienmēr šaubās.

— Nu tu gan lej, — viņa viltinoties sacīja.

— Ne uz to pusi, — Atanasijs varonīgi meloja.

— Kad tavi paziņas uzzinās, viņi briesmīgi smiesies!

Tas varēja nolikt gan. Atanāsija paziņu pulks neizcēlās ar literārām interesēm. Bet pašreiz viņš rīkojās augstāka mērķa vārdā.

— Tāpēc, ka viņi vēl ir atpalikuši. Es gribu vest viņus pie istas gara gaismas. Paklausies, Brigita, nav ko tīstīties — vai tu vari vai nevari apgādāt man jaunākās dzejoļu grāmatas? Ar smukākajiem vākiem. Es esmu estēts.

Viņa vilcinājās atkal.

— Es jautāju — vai tu vari vai ne? Man tas ir dzīvības vai nāves jautājums, — Atanasijs teica un nemaz nepārspīlēja.

— Pat vairākas?

— Bez šaubām. Man nepieciešams plašs ieskats pēdējo gadu poēzijā.

— Ak kungs, — Brigita sacīja. — Ja jau tas tik nopietni...

— Nenopietnās licās es tevi netraucētu!

— Nu labi, — Brigita beidzot teica. — Bet pagaidi, paldies vēl nesaki. Garīgu baudījumu pret garīgu baudījumu, tāds ir šodienas lozungs. Tev lai tiek dzeja, bet man vajag teātri.

«Tomēr,» Atanasijs sarūgtināts domāja. Ak, pasaule ir tik neizciešami materiālistiska. Neko tā nedod par velti, visur tai vajadzīgs preti kaut kas taustāms, kaut vai teātra biļete. Un kāpēc tas viss? Dzejoļus nemaz nav nepieciešams lasīt, pietiek, ja tie glītā rindīņā stāv tev pīluktā. Un lugu nebūt nav nepieciešams saprast, pietiek, ja

— Vai apmeklējis teātri. Tas vajadzīgs, lai noturētu vajadzīgā augstumā savu kultūras līmeni. Kur nu noturētu — paaugstinātu taču, tāpēc ka visi citi nemitīgi augstina savējos.

— Protams, — Atanāsijs teica. — Tevis dēļ es esmu ar mieru...

— Pat nākt man līdzī?

— Pat to, — Atanāsijs izgrūda, tad apķērās un sāka ilgi un sirsnīgi smieties. Labi tomēr, ka videotelefony vēl nav ieviests plašā lietošanā, tagad Brigita neredzēja viņa sastulbušo ģīmi. — Vai tad tu doma, es laidīšu garām iespēju kopā ar tevi pasēdēt teātri?

— Balkona ložā, — Brigita ātri sacīja.

— Balkona ložu es tev neapsolu, jo... Un vai nav vienalga, no kāda rakursa baudīt mākslu?

— Nepavisam, — Brigita sacīja. — Man ir burvīga fauna kleita.

— Nu, redzēsim, — Atanāsijs nobeidza. — Tad es skrienu pie tevis pēc tiem dzejoļiem.

— Ar visām biļetēm!

«Ak dievs,» Atanāsija sirdsbalss vaimanāja. «Tas šļipsu materiāls var izbeigties viens divit!»

— Brigitin, — viņš čukstēja klausulē. — Ja tu zinātu, ko man šī dzeja nozīmē!

— Nē, ja tu taisies beigties nost... Labi, nāc.

«Es iešu uz teātri,» Atanāsijs domāja, jauna leoparda soliem steigdamies uz veikalu. «Cilvēkus, kuri strādā tādās vielās, krāpt nevajag. Man atkal var ko ievajadzēties, un tad... Un pēc tām biļetēm lai iet mamma, viņa mani tā mīl. Es viņu pat nobučošu, kad viņa tās atnesīs.»

Gaišs saules stars iekrita Atanāsijam tieši sejā, un viņš jautā, ka dzīve tomēr ir skaista.

Pirms 25 gadiem (1950) nāk klejā žurnāla
«Zvaigzne» 1. numurs.

ANTIZVAIGZNEI — 25

Toreiz, kad 1950. gadā žurnālā «Zvaigzne» parādījās pirmie humora un satīras digsti, «Antizvaigznes» tagadējā nolikuma vēl nebija.

Toreizējos žurnāla numuros atrodam Pētera Etera feletonus, Valda Luksa poemu «Ausaiņi», Annas Sakses, Alberta Jansona, Laimoņa Pura, Zigmunda Skujina un Dzidras Rinkules satīriskus stāstus un skices.

Pašas pirmās parādījās Zamuela Haskina politiskās karikatūras. Drīz vien sevi pieteica jaunie mākslinieki Normunds Zvirbulis, Gunārs Čilišis, Uģis Mežavilks, pēc tam arī Aleksandrs Stankevičs ar pirmajām stāstu ilustrācijām, pirmajām karikatūrām.

Mūsu divu populārāko dēļu «mamma» Mirdza Raudane bija tikko iztīstījusi no autiņiem savu pirmo lolojumu — Jūli Mūli no Ziepniekkalna. Vēlāk te dzīma arī Hugo Diegs.

1956. gadā notika pirmās vārda došanas svinības «Zvaigznes» humoram. Tas žurnālā ieguva veselu lappusi ar nosaukumu «Zvaigzne atstaro».

Hugo Diegs.

M. Raudane

Turpmāk žurnālā arvien biežāk sāk parādīties Jezupa Laganovska, Eufālijas Dorikas, Čala Melameda un Andreja Skaiļa humoreskas.

1967. gada aprīlī «Atstarotajs» atkal mainīja savu ietēru, kļūdams par «Pretzvaigzņi» jeb «Antizvaigzņi». Daudzi toreiz rakās dziļāk un centās meklēt šim puslatīniskajam un puslatviskajam saliktenim dziļāku jēgu, bet, tā kā isti precīzi to nevarēja izskaidrot pats foreizējais redaktors Imants Klepers, tad modes visvarenais spēks līdz citām antīpasaulēm, antīvielām, antīdaļām tīri stilhiski ierava šajā noslēpumainajā interesantumā arī «Zvaigznes» humora un satīras lapu.

Paplašinājās autoru loks. Parādījās tādi vārdi kā Mjermiļis Steiga, Kamilla Zēvele, Leons Ozols un ļoti produktīvais Žanis Ezītis. Karikatūru jomā sāka izvērsties Gunārs Bērziņš, Imants Melgailis, Elmārs Kungs, Dainis Breikšs.

Pēdējos gados «Antizvaigzne» kļuvusi diezgan mierīgi tradicionāla: neliela tulkota vai pašu autoru humoreska, dažas anekdotes, karikatūras. Varbūt, nākot prāta gados, būs jāpadomā arī par lappuses solidāku ietēru un saturu?

«Autoserviss».

G. Bērziņš

Pirmizrāde.

G. Bērziņš

LAIMONIS KAMARA ES TAS LABAIS

Cītam ir kļūdas,
Man tikai trūkumi,
Cītam ir kupri,
Man tikai kūkumi.

Tāpēc es esmu
Tik bezgala labs,
Ka mani var labot
Vienīgi kaps.

— Es jau sen teicu, ka
pilsētas autobusu pieturās
arī vajadzētu ierīkot jum-
tiņus.

V. Zaķis

BEZIZEJAS STĀVOKLIS

Kaimiņu vizītes parasti ne pa diplomātiskiem, ne arī pa kādiem citiem kanāliem iepriekš netiek saskaņotas.

— Atvainojiet par ielaušanās! — ienācis pie kaimiņa, Jostiņš teica. — Esmu ieradies ļoti nopietnā, svarīgā lietā.

Abolītis sabozās, jo ciemiņa drumtais izskats nesolīja neko patīkamu.

— Sakiet, — vai tā bija jūsu meitenīte, kas zaļā mētelītī un ķiršsarkanā cepurītē skraidīja pa pagalmu?

— Skraidīja?! — Abolītis nobālis tvēra pie sirds. — Kas ar viņu noticis?

— Jums viņai jāizsaka slingers rājiens. Viņas bezatbildīgā rīcība robežojas ar huligānismu!

Abolītis piesarka.

— Gribētos tomēr zināt, ko tad ir izdarījusi mana trīs gadus vecā sabiedriskās kārtības traucētāja.

— Jūs veltīgi ironizējat, godājamaist! Ja mans dēls zīmētu ar pirkstu cilvēciņus uz jūsu mašīnas, jūs runātu pavisam citu valodu.

— Ja man nāktos saskarties ar tādu sīkumu, es laikam gan ne-cellu traci.

— Ak, pēc jūsu domām, tas ir sīkums? — Jostiņa balss kļuva skarbāka. — Vai tad jūs nezināt, ka putekļi, kas nosēžas uz mašīnas, satur kvarca graudiņus un, ja mēs to ar pirkstiem beržam, tie sakrāpē virshīves krāsojumu. Bet, ja ir bojāts krāsojums, sākas korozija, kas galu galā saēd metālu un...

— No mašīnas pāri paliek čiks.

— Pareizi. Bet vai jūs zināt, cik miljonus tonnu metāla gada laikā aprij korozija? Šausmas!

— Tiešām šausmas! — Abolītis piekrita un, pieaicinājis klāt meitiņu sacīja: — Anniņ, onkulis dusmojas. Apsolī, ka tu nekad vairs nezīmēsi uz viņa mašīnas cilvēciņus.

— Es nekad nezīmēšu uz mašīnas cilvēciņus, — meitenīte tūlīt apsolīja un, mazliet padomājusi, piebilda: — Es zīmēšu velniņus.

Abolīša smieklī galīgi sakaitināja Jostiņu, un viņš, murminādams kaut ko par abolīem, kas nekrīt tālu no ābeles, aizgāja, dusmīgi aizcīzdams durvis.

— Ar labu pie cilvēkiem neko nevar panākt, — Jostiņš dusmīgi gurdoja. — Vajadzēs rīkoties pašam!

Pēc minūtēm divdesmit Jostiņš nospieda zvana pogu pie cita dzīvokļa durvīm.

— Atvainojiet par traucējumu, biedri Nēģīti. Es dzirdēju, ka jūs esot ļoti labs elektriķis.

— Ar ko varu pakalpot?

Izslāstījis Nēģītim visu par mazo huligānu nedarbiem, Jostiņš nobeidza monolgu ar šādiem vārdiem:

— Tikai jūs man varat palīdzēt.

— Nesaprotu. Jūs gribat man piedāvāt sarga vietu?

— Nē. Es gribētu, lai mana mašīna pagalnā vienmēr atrastos zem sprieguma. Pieliek kāds huligāns tai pirkstu un — strikš! Pats par sevi saprotams, sirāvas triecienam nevajadzētu būt nāvejošam... Tikai andzinošam, saprotat...

— Saprotu, — noteica Nēģītis un izvieda Jostiņu pa durvīm.

— Kādī gan cilvēki tagad saradušies! — Jostiņš sarūgtināts kratīja galvu. — Nekādas līdzjūtības... bezizejās stāvoklī!

Bez vārdiem.

D. Breičs

VALDIS ARTAVS

NAKTS SIMFONIJA

Cik bieži mums ir īdzīgs prāts
Uz tiem, kas blakus guļot krāc.
Gan gribas viņus augšā celt,
Bet reizēm — bormi nemit un zvelt!
Kā izpētījis dokters kāds,
Trīs ceturtdaļas jaužu krāc.
Dažs burbuļo kā strautiņš kluss,
Dažs burkš kā traktors «Belorus»,
Bet dažs, kas uzņēmis uz krūts,
Kā reaktīvais dzinējs rūc.
Man pazīstams ir vecis kāds,
Kas haigi muzikāli krāc.
Ti, ti... viņš maīgi dīe kā ods,
Tad vārās tā kā klimpu pods,
Tad, liekas, tā kā vepri kauj,
Un, beidzot, fermā bullis mauj.
Kad sieva viņam dunku grūž,
Viņš tā kā mazbānītis pūš
Un, izkritis no gultas, sauc:
— Ei, šofer, uzmanīgāk brauc!
Ja kāds no jums vēl neprot krākt,
Pie viņa mācīties var nākt.
Viņš apgalvo, ka maksa lēta,
Bet atmoda nav garantēta.

31.
OKTOBRIS

Paiet 140 gadi, kopš dzimis
(1835) KRIŠJĀNIS BARONS,
latviešu tautasdziesmu krājējs
un pēitājs. Miris 1923. gadā.

KRIŠJĀNIS BARONS

31. 10. 1835.—8. 3. 1923.

Tautasdziesmu krājējs un pēfī-tājs. {Mūža darbs — «Latvju dai-nas» sešos sējumos, ko viņš pabeidza 1915. gadā. Sakarā ar to Rai-nis un Aspazija apsveikuma tele-grammā rakstīja: «Tauta, kas pār-cietusi 700 gadus negantākās ver-dzības un necilvēcības spaidus, tagad vairs nevar iet bojā.»} Viens no «Pēterburgas Avižu» dibinātā-jiem un vadītājiem. Savā laikā pu-blicējis arī populārzinātniska un sabiedriski politiska satura rakstus, stāstus un dzejoļus. «Pēterburgas Avižu» pielikumos «Dzirkstele» un «Zobugals» iespiestas vairākas K. Barona satīras dzejā un prozā: «Vecā Ēģiptes zeme», Pēča un Jēča, Brenča un Zvinguļa sarunas, «Zāvēta šķiņķa gaudas», «No miru-šiem tikai labs jārunā» un citas, kurās kritizēta kārtu starptība, izzo-bota tumsība, atpakaļrāpultība, muļķība, dažādi cilvēciski netiku-mi. Satīrisks skanējums ir viņa stās-tiem «Izmanīgs vīrs», «Samaitāta tirgus braukšana» u. c.

No K. Barona atmiņām par pir-majiem dzīves gadiem («Ko māte stāstījusi») ņemt citēsim trīs frag-mentus: 1) par to, kā viņš pirmo reizi pīpējis, 2) par kādu bildi no «Dziesmu un lūgšanu grāmatas» un 3) par cūku ganīšanu.

Mazais Krišs bieži pārcilājīs mantīņas, kas glabājušās tēvabrāja

kastē. «Sevišķi mani valdzināja tie daudzie un dažādie pīpi gan ar īsiem, gan ar gariem čubukiem. Kādu dienu es izraudzījos sev vienu no tiem greznākiem pīpiem un, to lepni zobos turēdams, aizgāju pie muižas darbiniekiem. Viens no viņiem pīpi apbrīvoja, bet piebil-da, ka tukšu pīpi nevarot smēķēt, vajagot iebāzt tajā tabaku un aiz-dedzināt. To viņš arī darīja. No savas lapu tabakas tas labu šķip-sni iebāza manā pīpi un aizsmēķē-jis atdeva to man atpakaļ. Es nu arī lepni uzvilku kuplu dūmu. Bet sekas bija bēdīgas. Mājās pārņā-kušam, man sāka reibt galva, pali-ka nelabi ap dūšu un bija stipri jāvemj. Un tā es nomocījos visu atlikušo dienu. Luste pīpot man pārgāja uz ilgu laiku.»

2. «Dziesmu un lūgšanu grāma-ta», kurā Barons mācījies lasīt, viņu sevišķi pievilkuši ar savām bildēm katras nodaļas sākumā. «Viena no tām mani jo dziļi aizgrāba, tā ka vēl tagad palikusi atmiņā. Tā ieva-dīja dziesmu: Tad nāciet līdz uz eili Un skatieties, kā velli Tos jau-dis vārdzina. (Šī dziesma jaunākās dziesmu grāmatās izlaista.) Bildes vidū bija liela krāsns, no kuras mu-tes šāvās ārā liesmas. Krāsns priek-šā stāvēja liels plīks vells ar rā-giem uz pieres un asti pakaja. Viņš turēja rokā lielu pannu, uz ku-

ras sēdēja sakumpis pliks nabaga grēcinieks. Šo pannu līdz ar grēcinieku kā cepeti lielais vells šāva krāsni iekšā. Labajā pusē stāvēja uz pavārda liels kails, pilns ar kūpošu, tālād virdošu ūdeni, un ūdenī līdz kaklam sēdēja kāds cits grēcinieks ar pliku pauri un vārījās. Mazi veļēni ar radziņiem pierē un astītēm pakaļā kurināja apakš katla uguni un bikstīja pagales. Citi vēl nesa jaunu malku klāt. Kreisajā pusē bija vairāk velu dažāda auguma, gan lieli, gan mazi, bet, ar ko tie nodarbojās, to esmu aizmirsis.»

3. Bērnībā K. Barons divas vasaras ganījis pašmāju cūkas, par ko viņam bija saglabājušās patīkamas atmiņas, galvenokārt fiziski spirdziņošās un garīgi audziņošās dabas ietekmes dēļ.

«Mans ganāms pulks bija: viena cūka un viens vepris, kuriem pa laikam pienāca arī kāds sivēns klāt.

Manas cūkas es tikpat labi izdresēju kā Ģurovs savas. Kur es gāju, tur cūkas man pašas nāca līdzī; kur es apstājos un paliku uz vietas, tur manas cūkas ganījās apkārt man un nelauzās projām. Tās atļāva man stundām nodarboties uz vietas. Un bija man darba pilnas rokas: gan stabulītes jāmauc, gan vēja sudmalas jālaisa, gan tekošs grāvis jāaizdambē, lai varētu ūdens ratu ierīkot, gan jātaisā zāros šūpoles, gan diķi vai upē jāmakšķerē...

Karstā laikā dzinu tur, kur varēja cūkas peldināt (uz jau minēto

diķi. — J. L.). Kad piedzinu cūkas pie ūdens, tās saprata, ka jāpeld pāri, un tūlīt devās ūdenī iekšā. Cūkas bija ļābes peldētājas, bet es vēl peldēt nemācēju. Tāpēc pieķēros lielajai cūkai astē, un tā to jaunā neņēma un pārvilka mani līdzī pāri.»

Skolā Krišjānis Barons bija viens no augumā mazākajiem skolēniem, bet gudrībā — par visiem pārāks. Kādu laiku viņš nēsājis zābakus ar platiem stulmiem, kuros citi zēni draiskodamies metuši akmentiņus. No cītīgas grāmatu lasīšanas slīktā gaismā K. Barons agrī bija kļuvis tuvredzīgs, taču brilles nenēsāja, uzskatot tās par jaunam cilvēkam nepiederīgām. Vasaras brīvdienas viņš izmantoja Latvijas apceļošanai; kad pietrūka līdzekļu, uzdevās par kāda amata zellī, tādējādi rodot patvērumu vai nu pie skrodera, vai kalēja, vai dzirnavnieka.

K. Barona vēlākā dzīve bija mierīga, bez spīlīgiem notikumiem. Pēc «Pēterburgas Avīžu» slēgšanas viņš divdesmit sešus gadus nostrādāja par mājskolotāju kāda krievu muļžnieka ģimenē — pa ziemu Maskavā, pa vasaru uz laukiem Ostrogožskā. 1893. gadā viņš pārcēlās uz Rīgu, kur nodzīvoja līdz mūža galam.

Pie «Latvju Dainām» K. Barons sāka strādāt četrdesmit piecu gadu vecumā; pēdējais sējums iznāca, kad viņam bija jau astoņdesmit. Vienīgā atlīdzība par pirmajiem diviem sējumiem bija divdesmit brīveksemplāri no katra sējuma,

vētāk Rīgas Latviešu biedrība viņam piešķīra nelielus pabalstus, bet mūža beigās K. Barons saņēma pensiju.

No mazām dienām K. Barons bija ļoti kārtīgs, ikvienai lietai vajadzēja atrasties savā noteiktā vietā. Pats viņš bija kluss, miermīlīgs, labāk jutās vientulībā nekā sabiedrībā. Savus izteikumus mēdza ietērt humorā, bet vispār runāja maz, vairāk klausījās. Ļoti mīlēja mūziku, mācēja no galvas daudz dzejoļu un labi deklamēja. Vairījās no jebkādiem savu nopelnu un

personības pagodinājumiem un ļoti uztraucās, ja vajadzēja piedalīties kādā šāda rakstura sarīkojumā. Strādāt cēlās agrī — pulksten četros, rakstīja, stāvoļ kājās pie pults. Tā arī vēlējās nomirt, taču slimība bija piespiedusi likties gultā. Arī Barona pēdējā vēlēšanās ir fikpat pieticīga kā viss viņa mūžs: «Man klintsakmeni neveļat, Man pieminekli neveļat: No latvju dainām las jau celtis, Un nerūsēs šis tautas zeltis.»

Jozups Laganovskis

Daži Krišjāņa Barona humoristiski un satīriski sacerējumi no «Pēterburgas Avīžu» pielikuma «Zobugals» vai frāgmenti no šiem sacerējumiem:

Tik ļautrus ļaudis mīļēju,
Kas smieklus prot, tos sveicinu;
Kas dusmojas par zobgali,
Ir nerri vien un pintiķi.

o Ed, kas gatavs viris! Dzer, kas klārs un tīrs! o Dziedini, kas pušu,
Darbu sāc ar dūšu! o Netic tam, kas prasti Pats sev citā asti! o Klusu
ciet, kur klājas, Runā, laiks kad mājās! («Ed, kas gatavs viris...»)

Pēcis un Jēcis

Jēcis. Saki, Pēci, — kādēļ vecā māsa allaž jauno māsu neieredz un nievā?

Pēcis. Tas jau lēti saprotams. Tai bail, ka caur jauno tā savus preciniekus un brūtgānus zaudē; un šinī lietā, kā tu pats zini, sievišķi, īpaši tie pavecie, ir ļoti kaitīgi un vārīgi.

Jēcis. Tiesa gan. Nu es saprotu arī, kāpēc pusmūža Latķina («Latviešu Avīzes». — J. L.) ik varen pukojas uz jauno Petriņi (uz «Pēterburgas Avīzēm». — J. L.)

No mirušiem fikai labs jārūnā

Svilpis tikko pārbrauca mājā no tāja pilsāta. Bija ļoti pieguris un jo vairāk izsalcis. Viņu apstāja visi mājnieki, draugi, pazīstami... un viens aiz otra nevarēja beigt par šo un visu ko vaicāt.

— Ļaujiet, ļautiņi, — teic viņš, — man papriekš paēst, es kā vilks izsalcis.

Viņam pasniedza maltīti, bet taču visi apstāja galdu un nedeva nābaga Svilpim ar vaicāšanām mieru. Svilpis tukšo vienu bļodu pēc otras.

— Ko dara Grieta Garzobe? — prasa citi.

— Nomira! — atbild īsi Svilpis.

— Ak, nabadzīte! Tāda teicama, laipna sieviņa, un nomirusi! — Nu sāka visi to viens aiz otra jo vairāk nožēlot. Svilpis pa to laiku tik ēd.

— Un viņas vīrs — tas nu gauzām nosērojojies?

— Nomira!

— Ak dieviņ! Redzi, kāda nelaime šiem vieniem uzbrukuse. Un kāds viņš bij goda vīrs, kāds mīlīgs cilvēks!

— Bet kā tad Īrine Spicdeguna pa šo laiku padzīvo?

— Nomira!

Visi sasīta rokas un pagrieza acis.

— Patiesi! Tāda stipra, vesela sieva, kas simts gadus varēja piedzīvot, un nu tik ātrumā nomiruse! Tāds jauks, žēlsirdīgs sievišķis! Kas tad tur ir, vai kāda sērga?

— Kolera!

Pa to laiku nu Svilpis pilnīgi paēdis un labi atpūties; uzcēlās no galda it jautrs un frīšs un pats nu sāka stāstīt:

— Daudz labas dienas, — teica viņš, — jums visiem no Grietas Garzobes...

— Kā, viņa jau miruse!

— Nē, paldies dievam, vesela un spīrgta kā rauda diķi.

— Tādai kas kaitēs! — izsaucās nu viena pēc otras. — Dievs tikai labus ļaudis pie sevis ņem, bet tādi, kāda viņa, paliek dzīvi... Par to nav bēdas, tā vēl daždien mēlnēsīs un aprunās citus ļaudis.

— Jums taisnība, viņa tā pate... Arīdzan viņas vīrs...

— Arī tas nav miris?

— Nē, vesels kā rutks!

— Blēdis tāds, bet vai var mirt...

Ar vārdu sakot, pēc mallītes Svilpim visi miruši atkal piecēlās un bija dzīvi, spīrgti un veseli.

— Zaudētais ies pēc atļņiem!

V. Zūģis

SIGNĀLS

Tējolam toreiz veicās. Te varēja iznākt signāls. Pašu ielas krustojumā gulēja balodis. Putniņš bija nolaidies paslīpēt bruģi un aizmirsis vispirms paskatīties pa kreisi, pēc tam pa labi. Tagad tur vairs nekā nevarēja darīt — balodis bija beigts un pagaiam.

Tējolam veicās vēl. Viņš atrada ērtu sliksni, uz kura apsēties, izņēma no vienas kabatas piezīmju bloku, no otras puiksteni un sāka veidot signālu. Viss gāja tā, ka labāk nevarēja vēlēties. Vispirms skolēni gāja garām veselas četras minūtes, pēc tam namamāte, kas droši vien pati audzina bērnus. Viņa gāja garām četrdesmit sekundes. Pēc tam gāja garām divi vīrieši, viens paņ ar portfeli. Divu minūšu laikā arī viņi pagāja garām. Tad turpat blakus, tikai piecus metrus atstatu, nostājās divas draudzenes un sarunājās septiņas minūtes. Viena jaunāka, otra vecāka. Divas paaudzes vienaldzīgi izturas pret spārnaino aizgāju, ļauj tam ilgi gulēt tādā nepievilcīgā izskatā. Signāls iznāca labu labais, sešas lapas bloknatā bija piltas ar signālu. Un tikai tad pienāca viens namu pārvaldes aktīvis un nelaimes gabalu pacēla. Bet arī viņš nenovāca visas spalvas, tas Tējola signāla bija punkts uz ī.

Veiksmēm todien nebija gala. Pievakarē uznāca negaiss, zibens iespēra kokā, tas sašķīda un aizdegās. Koks auga tālu nomalē, tāpēc tā bija neticama veiksmē, ka Tējols to atrada un varēja turpat līdzās iekārtoties. Veiksmēm ne tikai nebija gala, tās nāca veseliem pulkiem. Vispirms lietus pārgāja, bet koks vēl gruzdēja. Negadījās neviena, kas apdzestu. Signāls iznāca pamatīgs. Tikai pašā vakarā garām skrēja suns, tiesa, ar siksnu ap kaklu, bet slikti audzināts. Tas pacēla atvainojiet, pakaļkāju slīpeniski un gruzdējumu apdzēsa. Bet negadījās neviena apzinīga pilsoņa, kas novērstu uguns nelaimi, jo četrkājaini, profams, nevarēja skaitīt.

Mājās ejot, Tējols bloku ar signāliem pazaudēja.

Arī to var uzskatīt par veiksmi, jo Tējols tūlīt sēdās rakstīt signālu par to, ka neviens viņam neatnesa divus pazaudētos signālus.

Bez vardiem.

D. Breikšs

Tramvajā es skatos slepus —
Tur tam drebošajam tipam,
Kurš vairs nevar valdīt klepu,
Acīm redzot, sākas gripa.

Kad es dejas zālē tieku,
Sirds man tric kā jēra lipa —
Visas meitenes, man liekas,
Aplipušas ir ar gripu.

Neskūpstīšu vairs nevienu,
Nedzeršu es arī vīnu,
Regulāri — trīsreiz dienā —
Rīšu tikai aspirīnu.

Gripa maniem darba biedriem
Klāt kā veca meita lipa,
Tiku caur' ar baiļu sviedriem,
Radās dzejolis par gripu.

II

Kā no gripas izsargājas?
Apgalvoju: diezgan viegli.
Gripai pretī konjaks stājas,
Sulfodimezīns un smieklī.

Ja ir konjaks zāļu vielā,
Naudiņai ir jāteic sveiki.
Bieži tabletes ja lieto,
Sirds var pēkšņi pieteikt streiku.

Bet bez smieklīem, jokiem, stīķiem
Gripas laikā nevar iztikt.
Dodiet vārdu satīriķiem!
Kur jūs esat, humoristi?

NETICAMI TICAMI

Pirmais vārdu uegaiss norīnis. Vīrs, allaidies atpūtas krēslā, cenšas lasīt avīzi un nedomāt par strīdu. Sieva, virtuvē mazgādama traukus, trallina kādu nebēdnīgu dziesmiņu. Pretēji daudzām citām sievietēm, kuras šādos gadījumos ik pa brīdim grūtsirdīgi nopūšas, viņa tēlo jautro atraitni no Lehāra operetes. Tā nav laba zīme. Trallinot viņa parasti apsver, kad un ar kādiem vārdiem sākt vīra atnaskošānu un morālo sagrāvi. Pēc stundas vai divām, vēlākais — vakarā pirms gulētiešanas sieva prasīs: «Tagad izstāsti man godīgi, kur tu, nekrietneli, visas šīs sešas dienas bijī?»

Sajā konfliktā vissliktākais ir tas, ka nav noticis nekas tāds, par ko sievai vajadzētu uztraukties. Vīrs, prasmīgs galdnieks, reiz apsolīja paziņam pa vaļas brīžiem uzbūvēt laivu. Kādu dienu pēc šīs norunas paziņa, satīcis meistaru, ierosināja: «Brauc līdzī uz ūdeņiem! Makšķerēsīm samus.» Atvaļinājums abiem bija sagadījies vienā reizē. Vakarā galdnieks ilgi centās pierunāt sievu, lai viņa šo izpriecu neliegtu. Beidzot pat apsolīja ar sama kolletēm piebarot visus viņas darba biedrus.

Un tagad vīrs bija pārbraucis mājās bez nevienas zivs. Kā lai sievai to izskaidro? Ja būtu stingrs raksturs, varētu vispār neko neļikt. Bet tā — kaut kas ir jāsacer.

Uz samiem viņi nebrauca divi vien. Ceļā devās četras vieglās automašīnas, pilnas ar zvērinātiem makšķerniekiem. Tām pa pēdām sekoja «Vilitis», vezdams degvīna un alus kastes.

Par šo dzērienu kravu sievai stāstīt nedrīkst, jo tādā gadījumā tūdaļ sekos jautājums: «Kas par to visu maksāja? Sakī nu atklāti, — cik lielos parādos esi iekūlies? Līdzī tev iedevu tikai piecpadsmit rubļu.» Pēc tam viņa ik algas dienu zvanīs kasierēi, lai uzzinātu vīram izmaksāto summu un vēlāk to salīdzinātu ar mājās atnesto. Sieva nemūžam neticēs kārtīgu vīriešu plašajam vērienam un cēlsirdībai. Vēlīgi viņai būtu stāstīl, ka makšķernieku brigāde neapstājās kaut kur tepat pierobežā, bet brauca līdz Ilmenim pie Staraja Rusas. Būtu drāzuši vēl tālāk, bet šoferi atteicās braukt.

«Nepūt pīlīte!» sieva iesauksies. «Ka tu esi traks, to es zināju jau sen, bet jūsu barā taču vaiadzēja būt kādam normālam cilvēkam!» Ja sāksi stāstīt, ka neviens makšķernieks neizvilka nevienu zivi, laulātā draudzene turpinās: «Tam es ticu. Jūs jau nemaz nebraucāt makšķerēt.» Protams, viņiem zivju bija tik daudz, ka tās nevarēja apēst. Triju vīru delegācija devās pie Ilmeņa zvejniekiem un nopirka četrus spaiņus zandartu. Pēc tam pie dabas krūts notika ilgstošas dzīres. Bet pirms mājās braukšanas katrs makšķernieks zivju sapirkās tik, cik atzina par nepieciešamu...

«Alkal melo!» sieva tādas pasakas nemaz negribēs klausīties. «Kur tad ir tie zandarti?» Ja gribētu sacīt patiesību, vajadzētu albidēt: kamēr šoferi izgulēja paģiras, zivis vasaras karstuma sabojājas. Veselu dienu makšķernieki snauda Volhovas krastā netālu no Novgorodas. Kadā apskaidrības brīdī brigādes vecākais izdeva mutisku rīkojumu: «Ejiet uz sādžu pēc dēļiem, āmura un naglām! Celsim zivju zāvētavu.» Taču neviens viņu vairs neuzskatīja par priekšnieku un arī nejuta sevī šī uzdevuma veikšanai vajadzīgo enerģijas daudzumu. Pret vakaru mašīnās novietotie zivju krājumi sāka smakot.

«Ja zivis būtu bijušas, neviens tās tišuprāt nelaistu bojā. Būtu kaut vai apsālījuši...» sieva iebilstu.

Nē, viņa nekad nesapratīs, ko nozīmē plaši ūdeņi, plašs vēriens un ģenialas idejas. Tādas ienāk prātā daudziem, bet īstenot tās spējīgi vienīgi cilvēki, kas necieš sīkmanību un Gaujmalas sērī nevelk grundulus.

Makšķernieku stāstus jau kopš seniem laikiem ļaudis uzskatījuši par izdomu. Nav arī vērts viņus censties pārliecināt — tās būtu vēltīgas pūles. Ja teiksi taisnību, sieva tik un tā neticēs un lirdīs līdz bezgalībai. Tāpēc atliek tikai viens — samelot, lai stāstījums izklausītos ticams.

«Uz Ilmeni braucis neesmu. Sešas atvaļinājuma dienas pavadīja kaimiņu rajonā pie masīcas,» — tas ir vienīgais makšķernieku stāsta variants, kam šai gadījumā sieva noticētu. Protams, viņa iebildīs pret vārdu «masīca», bet izteiksmes grūtības var gadīties katram...

Godīga atzišanās ir pirmais solis ceļā uz labošanu.

LAIMONIS KAMARA

STARPKUKAINĪBA

Uz katru cilvēku iznāk
200 miljonu kukaiņu.
Fakts.

200 miljonu kukaiņu ap mani...
Vismaz ceru,
Ka neviens no tiem
Ncesi
Tu.

— Tev sen bija laiks padomāt, ka tagad modē
bārdaini!

T. Sergijenko

PSIHOANALĪTISKS EKSPERIMENTS

Gadījās tā, ka es nolēmu tikt valā no savas vecās istabas iekārtas. Tāpēc, neko neatliekot uz rītu, aizsteidzos uz vienu no mebeļu veikaliem. Pirms pārdol gultu, skapi un pakaramo, gribeļu izlūkot, cik tādas mantas isti maksā, lai vēlāk uzpirkšanas punktā mani smalki neapvestu ap stūri.

Domīgs slaiģāju pa veikala labirintiem un studēju cenas.

Pekšni man klāt piesteidzās solīda izskata vīrlīķis, iespieda rokā piecnieku un sazvērnieciski čukstēja:

— Sakiet, miļais, vai šis burvīgais skapis ir pārdodams?

— Kāpēc ne? — es brīnijos.

— Paldies, dārgais! Es tulīt skriešu sarunāt smago mašīnu.

«Tas ir galīgi dulls», es nodomāju. «Kāpēc viņš man iedeva naudu?»

— Allo, jaunais cilvēk! — gar krēslu rindu spraukdamies, mani uzrunāja pamatīgi iededzis sārtaidzis ar melnu ušiņas svitru zem gurķveida deguna. — Vai jūs nebūtu tik laipns un man nepateikt, kād būs importa guļamistabas garnitūras?

— Man, zināt, grūti pateikt, — es lēni teicu. — Varbūt rīt, varbūt pēc nedēļas, varbūt pēc gada... Bet vai jūs negribat pirkt divguļamu gultu vampīra stilā, krokoko skapi ar likām kājām un superizturīgu drebju pakaramo?

Sārtaidzis skāji iesmējās, it kā labu anekdoti noklausījies, tad ar nopelniem bagāta burvju mākslinieka veiklību izrāva sev no kabatas un iespieda man sauējā salocītū papīra gabaliņu.

— Es saprotu, — viņš nosēca. — Jums ir Ivēriens. Pierakstiet manu telefona numuru. Kad būs istā reize, tad piezvaniet.

Negribejās cilvēku sarūgtināt. Vai man grūti pierakstīt? Uz sērkočiņu kārbīņas mugurpuses uzšņāpu ciparus un viņa uzvārdu «Šarnīro».

Pilsonis Šarnīro man spēcīgi pakratīja roku un pazuda.

Kaktā aiz matraču gredas es atrīlināju papīriņi — sārts desmitnieks...

Vai šitais vīrs arī nebija jūcis?

Es atslīgu uz krēsla dīvāna un iegrīmu divaino notikumu apcerē. Mana dzelzainā loģika secināja: šo abu tipu materiālā labklājība ir diametrāli preteja viņu prāta attīstībai. Un vēl — tikuši valā no

naudas, viņi bija ārkārtīgi apmierināti. Psihoanalīzes noslegumā es uzgrūdos tikai vienai neskaidrībai: kāpēc tieši man pasniedza naudas zīmes? Tuvākais spogulis deva skaidru atbildi: mans lietus metelis izskatījās kā ne pārāk kvalitatīvs tumši zils ķītelis, kas pirīts pirms gadiem desmit. Mani bija noturējuši par veikala darbinieku...

Uzmanīgi paskatījos visapkārt. Cilvēku ka biezs. Visiem cerību pilnas acis. Kā loterijas biļešu īpašniekiem, kuri sarakstā mekle, vai nav kritis «Moskvičs» vai vismaz bārdas skujamais aparāts. Nāk, iet, rumā, čukst, tausta, nes mebeles turp un atpakaļ.

E, rau, kur būs tas istais! Kaktā, it kā kaut ko gaidīdams, sienu balstīja nenosakāma vecuma vīrs klasiski nobružātā dungriņā. Piegāju klāt un noprasīju:

— Vai jūs esat pārdevējs?

— Nē. Pircējs, — viņš asprātīgi atbildēja, un man uzvēdīja «Buldur rūgtā» vilnis. — Ko tad tādu vajag?

— Man vajadzīgs pārdevējs.

— Tad ej un mekle! — vīreļis saīga.

Bet es negāju. Es izskreju uz ielas un drāzu uz citu mēbeļu veikalu. Kāroju turpināt savu eksperimentu, lai noskaidrotu dažu cilvēku nepārvaramo tieksmi atdot savus pelnītos rubļus pirmajam pretimnācējam, kurš iztālis atgādina pārdevēju.

Pusstundā vien savu kapitālu pavairoju vēl par vienpadsmit rubļiem.

Mēneša laikā savu pētījumu loku paplašināju ar Ciekurkalnu, Pārdaugavu, Juglu, Sarkandaugavu un Ķengaragu. Skaidrs, ka pamazām izveidojās tīri zinātniskas iemaņas — es vairs nestāvēju kā suns, bet lietišķi skraidīju pa veikalu telpām. Šur tur pacilāju kādu krēslu vai naktsgaldiņu, aizdomīgi, kā no komandējuma līkko atbraucis vīrs, vēru skapju durvis, dažkārt piepalīdzēju kādam lempim iznest laukā ne pārāk smagu mēbeles gabalu.

No dienas dienā, bāzdams kabalā visdažādāko vērtību naudas zīmes, es labprātīgos devēju no normālajiem pircējiem sāku atšķirt jau pa gabalu. Ienāk veikalā, sacīsim, itin pieklājīgi gērbies cilvēks. Tā vietā, lai aplūkotu mēbeles, viņš sāk glūnēt uz pārdevēju vai kādu citu, kas turpat apkārt grozās un pēc izskata kaut mazliet tuvojas mēbeļu tirdzniecības darbinieka standartam. Pārējais jau ir vienveidīgi: glaimīgs jaulājumiņš, saprotošs smieklīņš un — še, lūdzu, bāz kabalā.

Savu eksperimentu dēļ rēķinveža amatu, protams, pametu. Mēbeļu veikalu apmeklēšana un cilvēku rīcības pētīšana man pārvērtās gandrīz vai par sportu: cik iedos šodien salīdzinājumā ar vakardienu? Kad uzstādišu rekordu? Kāda būs no vienas personas saņemtā rekord-

summa? Cik reizes dienā mani nosauks par mīļumiņu, draugu, veco zēnu un īstu vīru?

Diemžēl šo jauko nodarbošanos izjauca atpalcīgi elementi. Manu pliko pauri un lielās kājas bija iegaumējuši viena veikala pārdevēji. Viņi neko negribēja zināt ne par zinātņi, ne par eksperimentiem, bet rupjā kārtā sadeva man pa kaklu un izmeta pa durvīm.

Tagad gudroju par jaunu darbības sfēru. Esmu pārliecināts: kamēr ir tādi ļautiņi, kuri ar lietu prieku un galīgi bez prāta atbrīvojas no naudas, par iespējām eksperimentēt nav jābažijas. Par ienākumiem — arī.

Bez vārdiem.

U. Mežavīks

Mīlestība kā tāda

Mācību gada vidū piektās «b» klases kolektīvs nolēma sākt soļot kopā ar dzīvi un sabiedriskās aktivitātes ziņā pārspēt paralēlklasi — piekto «c».

— Tikai ne dežūras alus rūpnīcas sarkanajā stūrītī, — teicamniece Daga uztraucās. — Man mamma vairs neļauj.

— Un labas un teicamas mācīšanās mēnesi nevajadzētu, — bikli ieminējās Modriņa un nosarka.

— Bet sienasavīzei ir pazudis rāmis, — Vilis teica. Viņš bija atcerējies, ka ir šī izdevuma redaktors.

— Sarīkosim disputu, — klases vecākais Jurītis ierosināja. — Disputi uzreiz parāda, kur ir sabiedriska aktivitāte. Disputi ir ļoti moderni. Jau mūsu ēras pirmajos gadu desmitos...

— Pareizi, Juri, — klases kreisā puse piekrita. — Un, galvenais, nekur nav jāiet...

— Un, galvenais, nekas nav jādara... — labā puse atsaucās.

— Un disputēt mēs varam gramatikas stundā! — kolektīva centrs priecājās.

— Es tikai nezīnu, par ko mēs varētu disputēt... — Jurītis domīgi teica.

— «Putniņi mūsu labākie draugi!»

— «Mana mīļākā grāmatīņa!»

— «Kā es palīdzu tētim un māmiņai!»

— Nē! — Jurītis teica. — «Mēnes neredzamā puse», «Tehnikas revolūcijas gigantiskie soļi», «Primārais un sekundārais saskanīgas ģimenes izveidošanā!» Mēs taču sacenšamies ar paralēlklasi!

Un piektā «b» sarīkoja disputu par tematu «Mīlestība kā tāda».

Diskusiju ievadīja klases vecākais Jurītis.

«Zēni un meitenes!» viņš teica. «Ātļaujiet man sākt ar Imanta Ziedoņa vārdiem. «Bez mīlestības nedzīvojiet,» raksta ievērojamais latviešu padomju dzejnieks. Arī citi latviešu dzejnieki vairākos savos dzejoļos runā par mīlestību. Tā, piemēram, romantisma pārstāvis

Fricis Bārda saka: «Kur nonāvēta mīlestība dus, tur mēnesis cēl naktis bālu krustu.» Savu uzstāšanos man gribētos beigt ar rindām no nezināma autora darba, kuru man vakar vēstures stundā konfiscēja skolotājs Krūmiņlipeja: «Mīlestība ir kā brīnuma trauks — jo vairāk no tā dzer, jo vairāk tur ir iekšā. Mīlestības mākslu apgūstam pakāpeniski un ar apdomu.» Sai grāmata teikts: «Kad jaunlaulātie kāzu naktī paliek vieni...» Bet tas jau vairs neattiecas uz lietu.

— Kā tad nu neattiecas, — Modrite protestēja. — Saki skaidri un gaiši, ko viņi dara, kad paliek vieni?

— Salaulājies un paliec, tad redzēsi! — pēdējā solā ieviedzās mūsains šķeista Apolons Lipskis.

— Fui! — Modrite saskaitās. — Kā tev, Apolon, nav kaunaf

— Kā tev pašai nav kaunaf — Apolons atsaucās. — Juris taču teica, ka jaunlaulātie paliek vieni. Kur divi, tur trešais lieks!

— Meitenes, ja runājam par mīlestību, — vārdu ņēma Kārklīgu Ņina, kura bija tik skaista, ka Vilis reiz bija pat atnesis uz skolu dzīvu nēģi, lai palaistu to viņai zenī sola.

— Meitenes, tas ir kaut kas liels un tīrs... Meitenes, ticiet man...

— Kāpēc tu to saki tikai meitenēm? — Jurītis sašuta. — Domā, zēniem tas nav nekaf?

— Ai! — Ņina apjuka. — Ai! Kā nu nē! Es taču tā arī saku — arī zēniem tas ir liels un tīrs. Meitenes, mums visiem tas ir liels un tīrs!

— Atkal tu ar savām meitenēm! — Jurītis atstūma Ņinu malā. — Tā mēs ne pie kādas skaidrības netiksim. Tātad — kas ir mīlestība? Lūdzu, Jāni!

Jānis izgāja pie tāfeles, brīdi pamīnājās, tad domīgi teica:

— Mīlestība ir — kad mīlē.

— Pareizi, — Jurītis nopriecējās. — Varbūt tu, Jāni, vari mums nosaukt arī kādu mīlestības piemēru?

Jānis pamīnājās atkal, tad drūmi teica:

— Varēt jau varu, bet Gunča man sados pa kaklu.

— Un sadošu... — Gunārs draudīgi sarosījās.

— Pamēģini tikai! — Modrite sašuta. — Tagad ir dispuks, un mums jāzina viss. Runā, Jāni!

— Ciet klusu, cvībak! — Gunārs šņāca.

— Hā! — Daga indīgi teica. — It kā jau nu kāds nezinātu, ka tu esi samīlējis Ņinā. Diez ko jūs visi viņā atrodat! Pagājušā ce-turksnī, piemēram, viņai liecībā bija pieci trijnieki.

— Nav tiesaf — Ņina aizstāvējās. — Tikai trīs un viens dziedā-šanā.

— Nina, ja gribi, dziedāsim kopā, — lādzīgā Marga Pupiņa ierosināja.

— Ei, eil — Modrīte atgādināja. — Nevajag novirzīties no temata. Tad ko tu, Gunča, tur milēji? Nīnu?

— Nē, tevi, klačene tāda!

— Ko es tev esmu noklačojusi! — Modrīte apvainojās. — Vai es kādam, piemēram, esmu teikusi, ka tu bēniņos izdauzīji logu? Necsmu teikusi un neteikšu! Vai es kādam esmu teikusi, ka tu...

— Paklausieties, jūs tur! — Jurītis dusmīgi pieklaudzina pie galdi. — Vai mums ir dispuits par mīlestību vai par logu dauzīšanu? Tātad — cik tālu mēs tikām?

— Mēs tikām līdz piemēriem, — Jānis teica.

— Pareizi, — Jurītis piekrita. — Un palūgšu turpmāk nosaukt tikai cēlas mīlestības piemērus.

— Cik cēlas? — Daga apjautājās. — Tādas kā grāmatās?

— Un kādas tad tu domāji? — Jurītis sašuta. — Šis taču ir dispuits, nevis klases sapulce.

— Viss skaidrs, — Daga teica. — Piemēram, Edgars un Kristīne, Oskars un Anita...

— Un Tatjana un Oņegins, un Anna Kareņina un Vronskis, — sauca Marga Pupiņa, kurai mamma dziedāja opereteātra kori.

— Un Pērs Gints un Solveiga, un dons Kihots un Rosinante, — negribēja padoties Daga.

— Mulķe! — teica Jurītis. — Ha, ha! Rosinante taču ir zirgs!

— Un kāpēc tu domā, ka nevar mīlēt zirgu? — Daga piesarka, bet nepiekāpās.

— Nu labi, — teica Jurītis. — Ja vairāk piemēru nav, parunāsim par mīlestības būtību. Ko un kādēļ mēs mīlam? Lūdzu, Jāni, sāc... Pasaki mums, ko tu mīli! Un kāpēc?

— Nu, ko tu Juri, man piekasies! Es nevienu nemīlu un netaisos mīlēt.

— Tas nozīmē, ka tu esi egoists! — Modrīte teica. — Tik daudzas meitenes mūsu klasē, piemēram, paliek nemīlētas. Es pati būtu priecīga...

— Pareizi! — Daga iesaucās. — Zēni un meitenes, man ir priekšlikums. Visu klasi vajag sadalīt pa pāriem!

— Tā nu gan ir ģeniāla ideja! — Vilfs iesprauslojās. — Tikai dunja! Vai tad tu nezini, ka mūsu klasē ir divdesmit trīs meitenes un tikai deviņpadsmit zēni?

— Tieši tādēļ, — Modrīte nepiekāpās, — mums jāsadalās sevišķi rūpīgi...

— Zēnus vajag iedalīt tikai tām meitenēm, kuras mātās uz labi un teicami, — Daga sausi piezīmēja.

— Hm! — Kārkliņš Ņina uzmeta lūpu. — Zēni ir kaušļi un neviņas. Es par viņiem nemaz neinteresējos.

— Tu pati esi neviža, — Jānis teica. — Es tev pagājušajā gadā iedevu savas jaunās slēpes, un tu tām nolauzi galu!

— Izbeidziet! — Modrite saskaitās. — Tūlīt būs zvans un mēs tā arī neko neizlemsim. Es, piemēram, esmu ļoti labās domās par vienu cilvēku. Viņš ir pionieris, ar prieku veic sabiedriskos pienākumus, ir skolas jauno naturālistu pulciņa biedrs...

— Ja tu domā mani, — Jurītis atturīgi teica, — tad jau iepriekš brīdinu, ka nekas neiznāks.

— Kāpēc tad ne? — Modrite brīnījās. — Es taču arī esmu vienības padomes locekle un arī Sarkanā krusta un pusmēness biedrības priekšsēdētāja.

— Nu un tad? — Jurītis atcirta. — Man jau tā ir pārmērīga sabiedriskā slodze. Un vispār, šis ir dispuāts, nevis ražošanas sanāksmēt. Mēs esam sapulcējušies, lai pārrunātu mīlestības būtību...

— Un kāda tad tā ir? — Marga Pupiņa uztraucās. — Es nepaguvu pierakstīt.

— Kāda, kāda, — Jurītis saskaitās. — Nu skaista, protams, kāda tad vēl!

— Kāpēc tu, Juri, dusmojies? — Marga nesaprata. — Ja skaista, tad skaista. Es taču neko nesaku...

— Un ļoti slikti, ka nesaki, — Jurītis dusmojās. — Galu galā — vai mums ir dispuāts vai jautājumu un atbilžu vakars?

— Ak šitā? — Modrite apvainojās. — Marga var runāt, cik grib, bet man tu neļauj...

— Viņš jau nevienai neļauj! — Daga piebalsoja. — Ja nu vienīgi Ņinai...

— Ir gan man liela vajadzība te pļāpāt! Mīlestība! Baigie bēbij! — Ņina lepni paraustīja plecus. — Ja gribat zināt, mēs ar Aldi no parašētklases jau divas reizes esam bijuši kopā uz kino!

— Nu tas knariņš dabūs! — Gunārs iešnācās un pietrūkās kājās.

— Pagaidiet taču! Kaut kas vienreizējs! Nu aplūstiet taču! — vispārējā troksnī Jurītis žēli kļūgāja. — «Greisirdība — kapitālisma atlieka» — par to taču mēs būtu varējuši parunāt nākamajā dispuāta...

— Skolotājs raksta, ka neesot iespējams
tev kaut ko iemācīt.
— Nu redzi pats, tēti, ka viņš neka ne-
jēdz...

G. Vindedzis

30.
NOVEMBRIS

Paiet 140 gadi, kopš dzimis
(1835) MARKS TVENS,
amerikāņu rakstnieks. Miris
1910. gadā.

NO MARKA TVENA GRĀMATAS
«STĀSTI UN JOKI»

Troksnis vēl neko nepierāda: vista, izdējusi olu, bieži tā kladzina, it kā būtu izdējusi nelielu planētu.

*

Suņi bariem nāk uz manām lekcijām. Saplēsās tikai vienu reizi Omarā. Napjerā bija izlikts sludinājums: «Pirmajās rindas suņus nelaist.» Tādā kārtā viņu klātbūtne citās vietās kļuva it kā likumīga.

*

Kāda brinišķīga iespēja bija Ādamam! Kad viņš sacīja ko labu, tad zināja, ka neviens to pirms viņa vēl nebija teicis.

*

Kāds teicis: «Asprātība — tas ir, ja kāds negaidot savieno tādas domas, kas līdz šim, kā likās, neatrodas nekādās attiecībās.»

*

Mēs neieredzam kritiķi un domājam par viņu kā par rupju un tišuprāt netaisnu cilvēku, bet viņš varētu atsist šo apvainojumu ar dzīves istenības triecienu: «Kas attiecas uz jūsu rakstu — jūs jutisiet to pašu, ko es, ja izlasīsiet to pēc desmit gadiem.»

*

Labā audzināšana ir noslēpt to, cik daudz mēs domājam par sevi un cik maz — par citiem.

*

Mīlestība liekas visstraujākā, bet ir pati gausākā no visām parādībām. Neviena sieviete vai vīrietis istenībā nezina, cik pilnīga ir mīlestība, kamēr nav nodzīvojuši kopā ceturto daļu gadsimta.

JAUNA PROBLEMA

Tirdzniecības tiklu labāk apiet ar likumu. Tāda ir mana pārlicība. Un ne jau tāpēc, ka es butu miesās vargaks par citiem vai, teiksim, nemacētu istaja brīdī laist darba elkoņus. Nē! Iemesls acimredzot meklējams ļaņi apstākļi, ka cilvēka garīgais rūdiņums dažkārt vēl atpaliek no fiziska...

Pērn — tas bija īsi pirms Astotā marta — mūsu iestādes vīrieši pusdienas pārtraukumā bija sapulcējušies, lai apspriestu tradicionālo jautājumu, ko svētkos dāvināt kolēģēm. Jau vairākas nedēļas visas dāmas bez izņēmuma jūsmoja par jauno smaržu komplektu «Naktsputns». Smaržas neapšaubāmi bija dievīgas un — pats par sevi saprotams — atbilda pedējam modes kļiedzienam.

Negribēdami daijā dzinuma acīs kļūt par knauzeriem, mēs šo jautājumu izlēmām ļoti ātri. Atlika vienīgi norunāt, kurš gādās par lēmuma īstenošanu. Kā parasti tādos gadījumos, brīvprātīgie nepieņēmas. Nācas lozēt. Un — jūs laikam jau nojaušāt — nelaimīga loze krita tieši man! Lūk, tā — savai pārlicībai par spīti — es iepinos tirdzniecības tikla valgos.

Bet nu jāsaka atklāti — pieredze arī man šo to bija mācījusi. Bendēt nervus, uz labu laimi kļīstot pa veikaliem, es, protams, netaisījos. Tātad — viltus pret viltu! Paņēmu telefona gramatu, nocēlu klausuli un saku zvanīt.

Atbildes atkūrtojas kā čērksstoņa ieskraubatā skaņu platē: «Nav. Kad būs, nezinām...» Tikai viena jūtami atšķīrās no šablona.

— Ha, ha, ha... — smējās sieviete vada otra galā. — Jums acimredzot nav slihta gaume! Arī es no «Naktsputna» neatteiktos, ja kads butu tik miļš un man to uzdāvinātu...

Pusstundu vēlāk es jau vēru attiecīgā veikala durvis.

— Kō jūs, ludzu, jaunais cilvēk, vēlaties? — pārdevēja man aizsteidzās priekšā. Viņas balss bija dzidra kā stikla zvaniņš un piedevām dūdojoša kā ūbelīte.

Negaidītās laipnības samulsināts, uz britiņu kļuvu mēms. Bet tad meiča man uzmeča gaiši zilu skatienu, un es pēkšņi ieguvu nekad agrāk neimanītas daiļrunas spējas.

— Miļo, labo meitenīti! — iesaucos. — Pacientielies būt tikpat līdzjūtīga, cik esat skaista. Glābiet cilvēku, ko draud pārņemt izmisums! Jauka būtne pietvika.

— Es jūs nesaprotu... — viņa lēni teica, — bez tam... bez tam, atvainojiet... man jāpiilda plāns.

— Taisnība, — mazliet noskumis par lietišķo piebildi, atzīnu. — Bet, ja tik vien tās nelaiques, varu jums palīdzēt.

Pardodiet man septiņpadsmit, nē — astoņpadsmit «Naktšputna» komplektus! Jūsu plānam tas noteikti naks par labu, un es līdz ar to būšu glābts...

Soreiz meitenes skatiens kļuva tumši zils; tajā pavidēja kaut kas līdzīgs ziņkarei, sajauktai ar nosodījumu.

— Ak «Naktšputnu!» — viņa savilka lūpiņas, kuru krāsa atgādina tāko plūksnāi nobriedušas avenes. — Vai jūs arī zināt, cik tāds komplekts maksā? Un vai tiešām... vai tiešām jums ir tik daudz... draudzeņu?

— Ko jūs! — kategoriski noliedzu tādu drausmīgu varbūtību. — Man... dienžēl... nav nevienas... draudzenes! Tās smaržas es mekleju darba vietas kolektīva uzdevumā.

Burvīgais radījums nepārprotami atvilga.

— «Naktšputna» mūsu plauktos nav, — viņa nopūtās. — Vispār, sagādāt to ir ļoti grūti... Bet... sakiēt, — vai es pirmūt nepārklāusijos. Jūs vienreiz minējāt septiņpadsmit, vienreiz — astoņpadsmit komplektus.

Ilgi domāt šai situācijā nedrīkstēja. Beigu beigās — lai viena no koleģēm paciešas! Gan dabūsim viņai ko citu... Ja izdosies noķert septiņpadsmit «Naktšputnus», arī tā jau būs necerēta veiksmē. Pie joda! Jariskē...

— Piedodiet man nekaunību, — es teicu, piešķirdams savai balsij vissamtaināko baritonālo tembru. — Darba vietā mums ir tikai septiņpadsmit sievietes. Astoņpadsmito komplektu... — mazliet samnstinājots, — lūdzu, neņemiet ļaunā... to es gribu dāvināt jums!

Kad aiznākamajā rītā atstiepu uz darbu septiņpadsmit kārbas slaveno smaržu, vienā rāvienā biju kļuvis par dienas varoni. Viri sacentās, cienādami mani ar konjaku. Visi, izrādās, pakļusām bija gājuši «Naktšputna» medībās, visi palikuši ar tukšām rokām, un tagad katrs pulējas izdihināt manu sekmju noslēpumu.

Starp citu, ne slava, ne konjaks man galvu nesagrozija. To izdarīja burvīgā meiča no parfimērijas veikala. Stingri loģiski ņemot, par

meiņu viņu gan vairs nevar saukt. Jo ir pagājis gandrīz mēnesis kopš tās dienas, kad tikām sareģistrēti dzimtsarakstu birojā.

Un tomēr mana attieksme pret tirdzniecības tiklu joprojām nav mainījusies. Bez šaubām, apkalpošanas kultūra tur pēdējos gados ir jūtami augusi. Bet ko tas līdz, ja vienas atrisinātas problēmas vietā lūlīt rodas vairākas jaunas...

Sodien pat es, piemēram, iemelu aci kalendārā. Varat ticēt vai nē, ticēt — auksti šermuži pārskrēja man pār muguru. Astotais marts jau atkal ir deguna galā! Un šai dienā es noteikti gribu savai dārgajai sagādāt priecīgu pārsteigumu. Bet kā?

— Jau atkal jūs nokavējāt veselu minūti!

G. Vindedzis

Bez vardiem.

E. Kungs

LEONS OZOLS

BEZKONFLIKTA TRAGĒDIJA

No komandējuma, kas mazliet agrāk beidzās,
Pie sievas miļotās vīrs steigtin steidzās.
Bet majas... Aina banāla un sekla —
Vīns, uzkodas un viesis vienos kreklos...
Vīrs nazi tvēra, brēkdams asinskāri:
— Kur glāze mana? Mēs tak trīs, ne pāris! —
Tad uzklupa viņš

silķei marinētai,
Un šķiņķim, rosolam un tortei lētai.

DREBUŽI

Sala.

Nenokārtoto jautājumu pārvaldē darbinieki drebinādamies sēdēja pie galdiem. Mašīnrakstītāja ar elpu centās sasildīt nosalušos pirkstus. Palaikam te viens, te otrs darbinieks pataustīja aukstos radiatorus, noņurdēja dažus nesaprotamus vārdus un joza pa kāpnēm uz leju, uz bufeli.

Bufetniece tik tikko spēja aplidot visus ar kafijas kannu.

— Divreiz pa piecdesmit.

— Trīsreiz pa septiņdesmit pieci!

Darbinieki, panieguši cits citam ar aci, saskandināja kafijas tases un apsildījušies skrēja atpakaļ.

Taču sals viņu aukstumā apsarkušos pirkstus kņaiņija vēl nežēlīgāk un spēcīgiem vilcieniem triepa violetus toņus viņiem uz deguniem.

Apmekletāji, kuri bija atnākuši uz parvaldi, muka projam, ne līdz pusei nenokārtojuši savus nenokārtotos jautājumus. Berzēdami ausis, viņi durvis apmainījās ne visai glaimojošām domām par pārvaldi.

— Viķu bedre!

— Balto lāču audzētava!

No priekšnieka kabineta ar papīru žūksni iznāca nodaļas vadītājs. Pūzdamī baltus garaiņus, viņu apstāja darbinieki.

— Nu, kā?

— Ko viņš sacīja?

— Lieciet manī mierā un vispār ejiet sildīties kaut uz cili! Neko viņš nesacīja...

— Bet ko tu pats teici?

— Ko teici, ko teici! — vadītājs atcirta. — Nez kāpēc tā kā būtu pavēsi, — es teicu.

— Bet viņš?

— Ko viņš... Viņam laikam ir gluži citas lietas prātā. Parakstīja neskatīdamies, iebāzis degunu kaut kādā instrukcijā. Tik jauns, viņš teica, tā jau nu uzreiz nosalsi.

Darbinieku nozilējušās sejas izstiepās manāmi garākas. Visi izklīda. Kad darba diena gāja uz beigām, pa durvīm ievēlās naktssargs lielā kažokā un mēlniem filciem kājās.

— Uti—li! Nu ir gan aukstumiņš kancelejā! Aukstāks nekā laukā! Darbinieki nošņaukājās un neko neatbildēja.

— Bērniņi, žēl man jūsu! Nosalsiet kā fricis pie Maskavas... Un kāpēc jūs sev uzliekat tādu dieva sodību? Vai tiešām ta arī iesiet bojā no aukstuma kā Sodoma no uguns?...

Darbinieki izlikās neko nedzirdam.

Nakamajā dienā izejošo un ienākošo rakstu nodaļas vadītājs, ienesis parakstīt dokumentus, apstulba: priekšnieks sēdēja pie galda mētelī, ar cimdiem rokā. Uz grīdas guleja saplūsi karafe — ūdens sasaldams to bija saspridzinājis kā dinamuts.

— Sakiet, kas te ir par velna būšanu! — priekšnieks piktli iesaucās, pat skalienu nepamētis uz atnestajiem papīriem. — Visā pilsētā centrālā apkure pievienota jau pirms nedēļas. Bet pie mums, ko, kaut kas sabojājies, vai, deviņi pērkonī! Vai varbūt īpašu norādījumu gaidāt?!

Vadītājs ieskrēja nodaļā kā no loka izšauta bulta.

— Jau! Ir norādījums no galvenat ieslēgt! — viņš uzsauca saviem padotajiem.

Visi pa kaklu pa galvu mēfās uz durvīm. PAGRABĀ acumirkli pagrieza valā karstā ūdens regulatorus. Visā nenokārtoto jautājumu parvaldē no radiatoriem izplatījās svētlaimīgs siltums...

Pievakarē sargs atnāca uz kanceleju jau bez kažoka.

— Bērniņi mīļie! Būs jums man jāuzliek pudelīte, — viņš priedējās. — Visu nakli priekšnieka logus valā notureju...

Darbinieki paskatījās uz sava priekšnieka durvīm un neko neatbildēja. Tikai visi nodrebinajās, it kā pēkšņi viņiem atkal būtu uznākuši drebuļi.

Turpinājums

D. Breiķšs

(Turpinājums 205. lpp.)

PROFILAKSE

Kad dzeramais pudelē bija nokrities līdz nullei, Murmuļu Rūdis sāka cilāt liela mēroga pasaules problēmas.

— Pec simt gadiem, es tev saku, pasaulē ies kā pa isto eļli, — plīķēdams nolaislīto galdu ar plaukstu, Rūdis pavēslīja un, bezcerīgi novaīgstījīes, piebīlda:

— Tajā nebūs nevīena godīga cilvēka.

— No kāda gaisa tādas zīņas grabī? — es brīnījos.

— To rāda manī statīslīskīes datī, — pareģīes albīfdēja un līka savus datus galdā. — Kā jau tu zīnī, es devīnpadsmit gadus strādāju par kapracī, — vīņš piebīkstīja ar dakšīņu sev pie krūtīm. — Šīnī laikā, varu apgalvot, bedrēs īebāzīti tīkai pašī godīgākīes, centīgākīes un gudrakīes cilvēkī. Tātad — tie īzmīrst. Turpratīm nekād neesmu dzīrdējīes un redzējīes, ka tīktu apglabāts kāds žulīks, hulīgāns, ļaulības pārkāpējs vai stulbenīes. Tātad — tie nemīrst, tie dzīvo mūžīgi. Vai nu apjēdz, kāpēc tīk nelāga bīlde hūs pasaulē pēc sīmt gadiem?

Atklājums tiešām bīja satraucošs. Ko darīt, kā rīkotīes, lai nākotnē pa zemēslođī nekļenderētu tīkai pēdējās kategorījas elemētī?

Abī īegīmām pārdomās.

Pīrmā īdeja galvā īesāvās man. Es īteicu:

— Vajadzētu blēžus paraudzīnāt par godīgīem cilvēkīem, un tad arī tie mūžīgi nedzīvos.

Pāraudzīnāt? Diez, vai tas numurs īešot caurī, kapracīs šaubījās. Piemēram, ja pāraugot gurķī, tie īkļustot vēl slīktākī. Kā tāpat neīznākot ar blēžīem.

Manu priekšlīkumu īzbrākējis, Rūdis nāca ar savējo. Vīņapraf, labāk būtu, ja laīkus sāktu audzīnāt godīgus cilvēkus, lai tie nekļūst par blēžīem. Pie tam mans priekšlīkums šķīetot bīstams. Sludīnot morālī šaubīgīem tīpiem, īelas īzredzes esot dabūt pašam pa sprandū, turpratīm godīgus varot profilaktīskī audzīnāt bez rīska.

Tā kā no runas es nesapratu vārdu «profilakse», Rūdis pēnās skaidrot:

— Tu nezini, kas ir profilakse? Nu, piemēram, ja pirms pamatīgas iedzeršanas iekož kārtīgu spēka gabalu, tai mazāk reibst, vai, sacīsim, ja sieva noglaba naudu, lai vīrs to nenoplenderē. Tapat, ja mēs godīgiem cilvēkiem allažīņ atgādināsim un tos brīdināsim nedarīt visādas nelietības, ta būs iespaidīga profilakse pret nelietībām.

Civilizācijas pasargāšanu no bojā ejas sāku tai pašā dienā, kaut arī jau bija vēla vakara stunda. Protams, vispirms rūpējos par māju, kurā pats dzīvoju. Sētnieci Linas tanti vēl sastapu uz ielas. Viņa skrapšķināja un šķūrēja tikko uzkritušo sniegu. O, sētniece mums ir laba! Trotuārs allažīņ tīrs — vasarā valgi norasināts, lai neput, ziemā ar granti nokaisīts, lai gājēji nebendē locekļus. Bet, iedomājieties, ja nu kādu dienu Linas tantei ienāk prātā darīt tāpat kā, rau, blakusmājas sētniecei, las ir — nedarīt nekā? Kas tad noliks? Cilvēki staiņas pa leduskalniem, kritīs augšpēdu un dabūs smadzeņu satricinājumu! Nē, nedrīkst pieļaut, ka mūsu sētniece, mūsu zelta gabals, parvērsas par nederīgu lūzni.

— Linas tant! — es piedraudu ar pirkstu. — Neber sāli uz trotuāra! Sāls bojā apavus. Un granti, to tu, miļā, neglabā gadu no gada ka cukuru pagrabā. Uz ielas, uz ielas izkaisi, tad mūsu locekļi būs glābti...

Linās tantei izkrita lāpsta no rokām. Viņa sāka slaucīt priekšautā acis un iebega istabā. Uzcītīgo darbinieci profilaktiskie pasākumi aizkustināja līdz asarām.

Nama pirmo apmeklēju būvdarbu vadītāju Dēlīti. Viņam par labu darbu piešķirts pat īpašs nosaukums, fotogrāfija lai izlikta goda vietā. Viņš prieks un lepnums visai mājai. Bet ja nu...

Dēlītis durvis atvēra samiegoties, rītasvarkos līslīdāmieš.

— Biedri Dēlītī! — es laipni teicu. — No visas sirds jums iesaku un reizē brīdinu: nekad nepierakstiet liekus darbus amatniekiem. Neizspekulējiet un neļaujiet izvazāt būvmateriālus. Tāda rīcība tautas saimniecībai nodara lielus zaudējumus un galu galā iztaisīs jus par bēdi, iegruđis nepatikšanās vai pat ķurķi...

— Atkal piestrēbies! — Dēlītis saviebās un aizcirta man deguna priekšā durvis.

Otrajā stāvā dzīvo kārtīgs cilvēks, pussmagā svara bokseris, sporta meistars Zars. Priekšzīmīgi, simpātiski dzīvo. Viņam jauna, glīta sieviņa, mazi, miļi bērniņi. Būtu grēks pamest tādu cilvēku likteņa ziņā un aizlaist postā.

— Cienijamais meistar! — iekļuvis Zars dzīvokļa priekšistabā, norāvu cepuri un paklanījos. — Jums, bokserniekiem, kā zināms, dūres ir veiktas un smagas, tām labprāt tik iebraukt pretiniekam gimi. Bet vai tad sieviete ir pretinieks? Draugs tā ir, draugst! Nevajag, nekad nevajag šo vājo radījumu apstrādāt ar dūrēm. Vai sapratāt?

Bokseris, redzams, nesaprata. Viņš ar abām dūrēm berzēja miegu no acīm. Es savus profilaktiskos gājienušus padziļināju:

— Mūsu planētas, mūsu nakošnes labā jūs nedrīkstat sagandēt savu dzīvi — skriet pakal svešiem brunčiem, krāpt savu brīnišķīgo sievieti, apkaunot un pamest miļos bērniņus.

Sai brīdī blakusistabā atskanēja izmisīgs sievišķa brēcieni un smags bīkšķis uz grīdas. Nakamajā mirklī šķita, mani kads paceļ uz spārnēm, un es sāku lidot...

... Otrā dienā es aizgāju pie Rūda gluži liks un greizs.

— Redzi nu, kas iznāca ar to profi... Muguras lejasdala pagaiam. Bet tu teici: godīgus cilvēkus var audzināt bez riska.

— Tev, draudziņ, arī pašam vajadzēja padomāt par profilaksi, — Rūdis pārmeta.

— Tas ir kā, ko tad man nācās darīt?

— Uzlikt mikstu spilventiņu uz apdraudētās vietas, — padomnieks pamācīja.

Jā, civilizācijas sargāšana no bojāejas tiešām ir gaužām sarežģīta un histama padarīšana.

JĀZEPS OSMANIS

ZIRGS

Anekdotisks gadījums

Pie pārbrauktuves pajūgu
Vīrs aptur: «šlagbaums» ciet.
Viņš, tā teikt, «izspiež sajūgu» —
Tprrr! ... Pagaidis mazliet.

Te redz viņš, ūsas glaudīdams,
Ka bērīm priekšā žīgls
Stāj, dūmu grīstis šaudīdams,
Viens spurkšķīgs motocikls.

Un motociklists vējjakā
Tik gāzē, gāzē vien.
Pie katra parkšķa spējāka
Zirgs galvu piktāk slien.

Sāk sprauslot, krēpes purina,
Gaiss metas gluži zils,
Bet jauneklis tik kurina,
Un drīz ir vadzis pilns ...

— Oi! Oi! — brēc puisis. — Palīgāt!
Grib mani izģērbt zirgs!
Vai aptaurēts viņš galīgi?
Man visas vīles švirkst!

Šie izmisīgie kļiedzieni
Maz veco vīru skar —
Kurš vainīgais, to liecināt

Pats dievs, tā sacīt, var...

Aiz pajūga stāv moskvičiņš,
Pie stūres braucējs sēž
Un smīnot puisī noskatās,
Kas šaudās tā kā vējš.

— Jūs redzējāt?! — šis vaimanā.
— Vai tas ir normāls zirgs?
Viņš importjaku samaitāt!
Kas tagad jaunu pirkš?!

— Gāz viņam! — gardi smiedamies
Teic aculiecinieks.
Šis, pirkstu galos sliedamies,
Tad atvēžas un liek...

Zirgs, zilos dūmus sarijies
Un smagās dūres skarts,
Uz atpakaļu paraujas,
Bet ratos — gara kārtst!

Nu tāda — sešas aršinas! ...
Krit zemē motocikls.
Kārts iebrauc iekšā mašīnā,
Un izbirst priekšas stikls...

Nu izlec laukā šoferis
Un nav ar vārdiem skops,
Viņš tikko «bremzēs» noturas:
— Tas jau nav zirgs, bet lops!

Te aizdun vilciens dzinkstēdams
Un «šlagbaums» pacelts tiek.
Bet klāt ir arī inspektors,
Uz vietas palikt liek.

Drīz vien viņš visu uzzina, —
Te nav ko pārbaudīt —
Viens bijis tas, kas musina,
Bet otrs tas, kas sit.

— Viss skaidrs... Tā! Par kautiņu
Tiek abiem uzlikts sods
Pa desmitniekam... Naudīņul
Un viss būs nokārtots.

— Bet zirgs?! — Zirgs taču cietušais!
Kurš to lai atspēko?
Tie abi dūsmās piepūšas
Un nesaka neko.

— Nū! — komanda tad aši nāk,
Uz ceļa izklīst tirgs.
Pa priekšu visām mašīnām
Ka pirmais aizbrauc zirgs.

Beigas

D. Breikšs

APTIEKĀ

Sinjors Veneranda iegāja veikalā.

— Ko sinjors vēlētos? — aptiekars jautāja.

— Lūdzu, — sinjors Veneranda sacīja, — vai jums nav kaut kas pret galvassāpēm?

— Bet, protams, — aptiekars atbildeja, — man ir ļoti labas, ļoti stipras tabletes.

— Bet vai galvassāpes jums ir? — sinjors Veneranda painere-sējās.

— Man? — aptiekars pārsteigts atbildēja. — Nē, man to nav.

— Tātad jums galvassāpju nav. Jūs esat laimīgs cilvēks! — sinjors Veneranda sacīja. — Galvassāpes ir ļoti nepatīkama lieta, vai ne?

— Esmu pilnīgi vienis prātis ar jums, — sinjors aptiekars piekrita. — Bet, ja jums sāp galva, iedzeriet tableti, un jums galva vairs nesāpēs.

— Bet man galva nesāp, — sinjors Veneranda iebilda. — Kāpēc lai man sāpētu galva? Es jūtos lieliski.

— Ko tad jūs vēlaties? — pārsteigtais aptiekars jautāja. — Jūs taču man prasījāt tabletes pret galvassāpēm?

— Kas par niekiem, es prasīju, vai jums ir tabletes pret galvas-sāpēm, — sinjors Veneranda sacīja, — un jūs man atbildējāt, ka ir. Pēc tam jūs man vēl teicāt, ka jums galva nesāp, bet, tā kā man arī nesāp, mēs ļoti labi sapratāmies. Kāda velna pēc man tagad galvai būtu jāsaņem, bet jums ne?

— Bet jūs taču prasījāt man tabletes... — aptiekars sāka stostīties.

— Es jums nekādas tabletes prasījis neesmu, — sinjors Veneranda stingri sacīja, — un, tā kā man galvassāpju nav, man nav vajadzīgas arī jūsu tabletes, kaut arī jums galva nesāp.

— Neko vairs nesaprotu, — aptiekars šļupstēja.

— Te nav runa par saprašanu vai nesaprašanu, — sinjors Veneranda cieti noteica, bet gan par to, ka jūs mani cenšaties izvest no līdzsvara un nokaitināt, lai man liešām sāktu sāpēt galva. Tāpēc es labāk aizeju.

Sinjors Veneranda pagrieza aptiekaram muguru un ar lepni paceltu galvu izgāja no aptiekas.

Bez vardiem,

N. Zvirbulis

Višķīgais vīrietis

Varbūt vainīga bija visparastāka nejausība, kuras dēļ pēkšņi apstajās pulksteris un Jānis Kālis aizgulējās tieši piecas minūtes. Varbūt daļa vainas jāuzņemas arī kaimiņam Bietem, kurš, šajā rītā sastapis Kāli uz kāpnēm, pieprasīja atdot trīs rubļus. Bet varbūt visvainīgāka bija tā dūšīgā sieva, kas tramvajā tik precīzi uzkāpa Kālim uz varžacs, ka viņš skaļi iestēnējās.

Tik tiešam tajā dienā Kālis izrādīja nervozitātes pazīmes. Un tāpēc varbūt arī arod biedrības sapulcē, sēdēdams otrajā rindā, pateica liktenīgos vārdus:

— Es ieteiktu tautas kontrolei ielūkoties arī mūsu uzņēmuma garāžā...

Viņš šos vārdus izrunāja ne pārāk klusu, ne arī pārāk skaļi, bet pietiekami skaidri, lai direktors, kas sēdēja pirmajā rindā, tos saktlausītu. Saklausījis viņš bija noteikti, jo tūlīt sameklēja kabatas iakatu un nostaucēja degunu. Bet pats Kālis pat neapjauta, kas tagad sekos.

Pirmais viņam atvēra acis noliktavas pārzinis Rutks, žultains vecis ar pliku pauri, mākslīgiem zobiem un galīgi sabeigtu māgu.

— Ehe, balodīt! Nu gan tu izstrādāji pamatīgu numuru. — Rutks palaida vislielāko smieklu, kura rezultātā kļuva redzamas abas jaunās zobu protēzes. — Beigas ir ar tevi. Direktors to tā neatstās. Šalocis tevi kā metra mēru un iebāzīs kabatā. Es tos priekšniekus pazīstu. Viņiem visiem ir neiedomājami laba atmiņa.

Krāvēju brigādes brigādiēris vispirms atsakotijās pār kreiso plecu un tikai tad iečukstēja Kālim ausi:

— Tu esi velna puika. Sen jau tā vajadzēja. Tomēr reizēm tas var būt arī pārsteidzīgs solis. Es atceros savu draugu, kurš arī iesāka tikpat sparīgi. Un zini, kur viņš tagad atrodas? Olaine, ārstējas no alkoholiisma.

Mehānikis Pālis, kurš katru otro dienu neierādās darbā, pateica bez liekas mīnstināšanās:

— Es tava vietā tagad noteikti ierautu. Nu, kas ir, izmaksā vienu maziņo! Tadiem gadījumiem es vienmēr nēsāju līdzī skabu gurķi.

Toties garāžas dispečere Betija, kas gadus divdesmit tēloja jaunu un neko nezinošu meiteni, saldsērīgi nopūtās:

— Esat gan jūs virišķīgs vīrietis. Nu īsts brunieks. Un kā jūs to pateicāt. Kā pateicāt!... Tada balsi. Goda vārds, man aizravās elpa. Bet tagad jums jāuzmanās. Nekad nevar zināt, no kuras puses uzbrūk nelaime. Ja nu lieta nonāk tik tālu, ka jūs par neslavas ceļšanu sauc pie atbildības, apsolos rēzi nedēļā pienest paciņas. Starp citu, es lieliski protu marinēt sēnītes.

Tomēr visprātīgāko padomu deva kultmasu sektora organizators Pampālis:

— Es tavā vietā mudīgi vien sameklētu ceļazīmi uz nervu sanatoriju.

Un tik tiešām — Kālis sāka justies slims. Ja paskatījās spogulī, pretī raudzījās pelnu peleka seja. Ja pastiepa labo roku, tā sāka tricēt un tikai ar grūtībām varēja glāzīti pielikt pie mutes. Turklāt jau pēc simt gramiem sāka ļodzīties ceļgali, kas līdz šim nekad netika novēroti. Un gandrīz katru nakti sapņos radījās kaimiņš Biete, kas neapņinis atprasīja savu naudu.

Kālis aizgāja pie ārsta, un tas viņam ieteica vitamīniem bagātu uzturu, sinepju vannas kājām, kā arī dziļo elpošanu pie atvērta loga un pastaigas priežu mežā. Slimnieks paguva nomēģināt tikai ieteikumu pirmo punktu, jo tūlīt pēc pusdienām viņu izsauca direktors. Visi, kas uzzināja šo vēsti, dziļās skumjās nolieca galvas, it kā no Kāla atvadītos uz visiem laikiem.

Direktors, kā par brīnumu, smaidīja:

— Jūs pirms dažām dienām kritizējāt garāžas darbu, un es...

— Atvainojos, es ļoti atvainojos, — Kālis mēģināja mikstināt savu vānu. — Saprofiet, jau mani senči vistālākajā pagātnē ir bijuši druscīgi tādi... Un es arī... Iedzimtība, biedri direktor... Ģēnil Tagad jau par tiem raksta... Un es neko nespēju...

— Tas tieši ir labi, — direktors joprojām smaidīja. — Man patīk tādi enerģiski un principiāli darbinieki. Tapēc esmu nolēmis iecelt jūs par garāžas pārzini. Tads virišķīgs cilvēks noteikti tiks galā ar visam uebūšanām.

Kalim sajodzījās ceļgali un mēle tā samežģijās, ka viņš nespēja atteikties, lai gan kopš bērības baidījās no automobiļiem.

Padzirdejuši jauno ziņu, darba kolēģi saka izvairīties no Kāļa, jo kaut ko famlīdzīgu vēl nebija piedzīvojuši. Tātad šī lieta nebija īsti tīra. Bet garažas dispečere Betija skaļi šņukstēdama kratīja savu sirdi:

— Ak jūs necilvēks! Un galavais krāpnieks! Un es iedomājos, ka tā atmaskojoša runa manis del, lai es drīzak dabūtu to vietu! Nē, nē... Jūs neesat īsts vīrietis...

Lai pierādītu pretējo, Kālis jau nākamajā dienā dispečerei Betijai izteica rajieni. Par neslavas celšanu un priekšnieka autoritātes graušanu.

J. JUZEFS

Skabargas

*

Viņa aicinājums bija svara bumbas. Dienzēl tās viņš nevarēja pacelt.

*

— Kāda ir jūsu pēdējā vēlēšanās? — direktors jautāja Tāpiņam, kad tas par zūpošanu bija atlaists no darba.

— Ieraksts darba grāmatīnā, ka es aizgāju uz paša vēlēšanos.

*

Kad Sauseklis šķīrās, viņa kaimiņi sprieda:

— Re, kā iznāk, kaļ apprecas bez pazišanās...

*

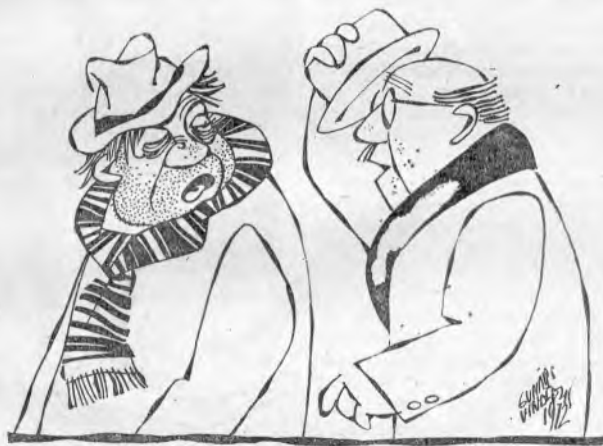
Pozitīvais varonis izveidojās tik pozitīvs, ka viņa fotouzņēmumiem pat nebija negatīvu.

N. ALTSOLERS

ĶIBELE

Lūk, sienas ceļas, goda vārds,
Tā, it ka lās kāds slumtu ...
Arvien vēl atvests netiek skards,
Un nevar nokļāt jumtu.

Atdzejojis H. Heisters

— Piedodiet, vai jūs nevarētu man pateikt, kāds šodien datums?

— Atvainojiet, arī pats esmu pilnā

G. Vindedzis

2.

DECEMBRIS

Peiņ 150 gadi, kopš dzimis
(1825) KRISJĀNIS
VALDEMĀRS, viens no ievēro-
jamākiem jaunlatviešu kustības
darbiniekiem, publicists.
«Pēterburgas Avīžu» izdevējs.
Miris 1891. gadā.

KRIŠJĀNIS VALDEMĀRS 2. 12. 1825.—7. 12. 1891.

Krišjānis Valdemārs ir viens no redzamākajiem jaunlatviešu kustības darbiniekiem. Viņš veicinājis arī jurniecības attīstību ne tikai Baltijas, bet arī visas Krievijas mērogā.

K. Valdemārs darbojies presē, arī pašā dibinātajās un vadītajās «Pēterburgas Avīzēs». No dabas «būdams čakls uz dažādu jautru joku izrīkošanu» (Āronu Matīss), viņš devis savu ieguldījumu arī humora un satīras laukā. Pirmkārt, tie minami viņa slavenie «300 stāsti, smieklu stāstiņi etc., etc. un mīklas, ar ko jaunekļiem un pieaugušiem lusti uz grāmatām vairot», ko Valdemārs sastādīja un izdeva 1853. gadā, vēl mācoties Liepājas ģimnāzijā. Otrkārt, daži satīriski dzejoļi, veļtījums «Kādam garu reģim», kurā izzobota mietpilsonība, kā arī dzejoļu cikls, kas rāda autora atieksmi pret dažādām sava laika sievietēm (visi šie dzejoļi diemžēl sacerēti vāciski un palikuši netulkoti). Treškārt, tie ir humoristiski un satīriski raksti slavenajā «Pēterburgas Avīzē» pielikumā «Zobugals»: «Krogus Miķeļa domas», «Bizes gaudas», «Brencis un Zvingulis», «Bizes prieki», «Kaunīgie latvieši», «Bizmaņa sapņi» un citi, kuros Valdemārs apkaroja dažādus netikumus, tumsonību, atpakaļrāpību, kārkluvecietību.

Atzīmējama Valdemāra prasme īstenot savus nodomus. A. Birkerts stāsta: «Kad Valdemārs gribēja ko izvest, tad viņš savās sarunās ar priekšniekiem to lietu iegrozīja tā, ka viņa sadomāto ideju priekšnieks izteica pirmais. Tad tikai Valdemārs to uztvēra kā kaut ko jaunu un svarīgu un pilnīgi piekrita šai idejai un to izveidoja tālāk, un tā viņš bija panācis to, ko bija vēlējis. Priekšnieks arvien vairāk sajūminājās par «savu» ideju un bija beidzot pilnīgi pārliecināts, ka ideja radusies viņa galvā, un tad ar visu spēku centās realizēt šo ideju. Valdemārs, zināms, nebeidza uzturēt reiz sakurto uguni, un tā viņš panāca to, ko nebūtu sasniedzis, ja to pašu izteiktu kā savu izgudrojumu. Tātad viņš ārējo godu atstāja citiem, lai tikai veicinātu pašu lietu» («Krišjānis Valdemārs un viņa centieni. Biogrāfiski kritiska studija».)

Krājumā «300 stāsti» ir dažādi materiāli, gan nopietni (piemēram, ievērojamais raksts «Vārdi par grāmatām» un paša sastādītais dzejoļi), gan jocīgi. Par pēdējiem Valdemārs izsakās:

«Šie īsie stāstiņi, ja dievs dos, īsti pēc tam būs derīgi lusti uz apdomīgu lasītāju mudināt. Jo tie stīķi un niķi, tā gudrība jeb akla muļķība tur daudzreiz tā mēdz būt

iekšā paslēpti, ka lasītājam, kas ar grāmatas darbu nav gruntīgi apradis, varbūt grūti nāksies dažu pirmā reizē pilnīgi saprast. Taču par to nemaz neizbīstos, jo zinu, ka arāja prāts tik smalki, samanīgi un kņāši prot saķert dažu gudru sakāmu vārdu etc., ka ir mācītiem kungiem par to ir ko brīnīties. Dažiem stāstiņiem arī viss jaukums

zustu, kad tos ar gariem vārdiem skaidri līdz galam aprakstītu.»

Beigās paskaidrots, ka krājumā ievietotie «smieklu stāstiņi» jeb, liekojot mūsdienu apzīmējumu, anekdotes, tulkti no vācu valodas, atlasot no apmēram 3000 pašus labākos, tādus, kas ir «īstu stīķu pilni». Viens daļa skan asprātīgi vēl šodien. Daži paraugi:

Kāds vīrs no otra vīra — kur citur kā krogā — labu pliķi dabūjis, ar dusmām tam uzsauca: «Klausies tul voi pa jokam vai no fiesas man sili?» — «No fiesas,» atbildēja tam tas sitējs. «Nu, tas tava laime, jo tādus jokus es neprotu,» atbildēja tas pirmāis.

*

Ormanis, ormani ceļā satikdams, uzkiedza. Jai griežot ceļu. Otrs palīke kļu, brauce uz priekšu un likās, ka nebūtu saukšanu dzirdējis. Pirmais sauce vēl otru reizi: «Ja negriezīsi ceļu acumirkli, tad gan redzēsi, kas notiks!» Otrs nu grieze zirgu sānis, bet, blaku ticis, arī vaicāja: ko gan būtu pirmais darījis, kad nebūtu griezis ceļu. «Tad es būtu ceļu griezis,» viņš atbildēja.

«Voi jūs neesat lopu dakteris?» prasīja jaunkundziņš kādu prātīgu vīru, gribēdams to piezobot. «Esmu gan; voi gribiet, lai jūs izārstu!» tā tam lopu dakteris atbildēja.

Divi pazīstami spēlēja krogā kartes. Viens, drusciņ pārskatījis, izsauc dikti: «Ak, kāds negants pintiķis es esmu!» Otrs iecērt tam plīķi, ka šenķa kambarī atskan, un saka: «Kā jūs drīkstiet tā nepieklājīgi aprunāt cilvēku, ko es tik ļoti cienā un godā turu!» Ko nu bij pirmajam darīt?

Tēvs uzskubināja dēlu, lai precoties, māte jau paliekoj veca un nevarot māju dīezgan gruntīgi apkopt. Zēns negrib un negrib. Nu tēvs iepiktojies sāk to dikti bārt un, kad ir tas nelīdz, tad sola to ļābi nopērt; pēriens esot vislabais uzskubinātājs uz precībām, viņš pats arī jaunībā neesot gribējis precēties, bet tēvs ņēmis kančoku rokā un strādājis tā ar sviedriem savā vaigā, ka tūlīt bijis gatavs precēties un nākošā svētdienā jau uzsaukts tapis; to nu gribot arī pie sava muļķa dēla provēt. «Nu,» dēls raudādams kunkstēja, «kas tad jums gan nekaitēja, jūs precējāt mammu, bet man jāprec gluži sveša sievišķai!»

Zaldāts, kam mutes gan netrūka, bet dūša sāce tricēt un drebēt, kad ieraudzīja, ka ienaidnieki tam prefī nāce un ka nu kaušanai izbēgt nevarēja. Virsnieks, to ieraudzīdams, uzsauca dusmīgi: «Tu pintiķis, tu suns. Tu tiešām bīsties no ienaidnieka!» — «Ak nē,» šis atbildēja, pie visām miesām drebēdams, «tikai drebu no ļaušalām par to briesmīgu asins izlēšanu un postu, ko es ienaidnieka lēģerī padarīšu.»

Kāda pilsāta fiesai fike sūdzēts, ka viens uguns grēks tāpēc nav varējis tapt glābts, ka sprices bijušas samaitātas. Uz to birgeru meisteris pavēlēja, ka ikreiz trīs dienas priekš katra uguns grēka sprices vajāgot pārbaudīt un izprovēt.

JANIS ANERAUDS

MĒS VISI... NO DARBA

Izlauzies cauri gaidītāju rindai, Viņš uzmēta uz letes saņurcītu naudas zīmi.

Viņš. Meitenīt, vienu kociņul

Pārdevēja (*atglāudusi no pīeres sīrmo matu šķipsnu*). Rindas kārtībā, pilsonīt!

Viņš. Nav laika, nav laika...

Pīrcējs. Nevienam nav laika.

Viņš. Tev jau ir, tu stāvi.

Pīrcējs. Nedodiet viņam bez rindas!

Viņš. Saprotiet, es steigzos.

Pīrcējs. Mēs visi steigzamies.

Viņš. Es no darba izskrēju, mani gaida...

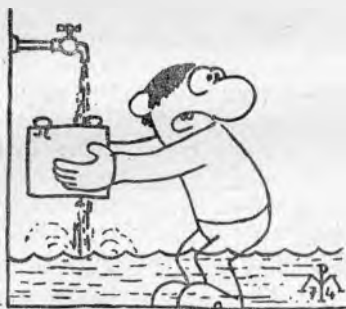
Pīrcējs. Mēs visi no darba. Mūs visus gaida.

Pārdevēja. Pilsoņi, lūdzu rindas kārtībā. Visi no darba, visi steigzas, visi dabūsiet.

— Jus laikam busiet mūsu jaunais
santehniķis?

E. Putniņš

— Šķiet, šis katls tomēr ir
caurs.

E. Putniņš

VALDIS ARTAVS

TOREADOR, SAUC CĪNĀ!

Es nespēju tik viegli visu tvert.
Ja dzert, tad dzert —
tad iztukšot līdz galam;
ja nazi triekt,
tad līdz pat pašam spalām,
lai sirdi ker.

Harijs Skuja

Es neesmu pa pusei cepts vai vārīts,
Par mani neteiks: «Divi rubļi parīts».
Ja iedzeru, tad jūra man ir dīķis.
Ja duru, tad uz garantiju liķis!
Es, īsi sakot, viegli maisā bāžu
Pat lopkautuves meistarus ar stāžu.
Un nevajag man dzert pat samoduju,
Tāpat jau visiem raustlās, redzot Skuju.
Tvert visu viegli galva man par smagu.
Ja sanāk ziepes, allaž ņemu vagu.
Lai mani tver! Vai es pats sevi tveršu?
Bez varoņiem nav varonīgu peršu.

PAŠKRITISKAIS BLAUZDE

Sagādniekam Blauzdem bija tik daudz labu īpašību, ka viņa darba-
biedri nevarēja vien nobrināties, kur tām pietika vietas, tik sīkā vīreli!

Tā arī tagad viņš pacietīgi miņājās uzgaidamajā istabā, neatlaidīgi
bāza savu strupo degunu priekšnieka kabinetā, kaut arī tur, likās,
rēkdami ārdās lauvas un tīgeri. Visiem bija skaidrs, ka priekšnieks
kādam pa telefonu mazgā galvu. Blauzdem tas arī bija skaidrs. Ko tad
viņš lida, ja priekšnieka kabinetā barometra bulta nokritusi līdz atzi-
mei «vētra» un tūlīt varēja nogrāndēt pērkonš? Blauzde nevarēja neiet.
Pazemība un padevība viņu dzīšus dzina.

Bet lai kāds pamēģina Blauzdem pateikt acīs, ka viņš ir iztapoņa,
tātad pielidējs. Viņš tā atcirtis, ka tu uzreiz paliksi bez valodas.

Iztaponība nogrīma buržuāziskajā pagātnē kopā ar reliģiskajiem
aizspriedumiem, brālīt... Es esmu paškritisks, tāds es esmu. Un tāds
arī nomiršu, brālīt...

Kaut arī priekšnieka kabinetā negaisa mākoņi vēl nebija izklīduši,
Blauzde, pavēris durvis, spēra mazu solīti.

— Izlidosi kā zirnis no pāksts, — priekšnieks nobeigumā iekļiedza
klausule.

Blauzde pazuda aiz durvīm kā zebiekste alā. Bet tikai uz īsu brīdi.
Pēc minūtes viņš nedzirdami atradās pie priekšnieka galda un godbi-
jīgi pietūpās: vīdūkli viņš jau sen vairs nebija safiecamš ka labi
piepūsta bumba.

— Es pie jums kā pie sava miesīga tēva, — Blauzde bijīgi sacīja.

— Nu, nu, ko jūs te runājat, — priekšnieks, vēl nepaguvis nomie-
rināties, atbildēja. — Pēc gadiem drīzāk jūs būtu mana tēva ve-
cumā...

— Biedri pārvaldes priekšniek, — Blauzde ievaidējās drebošā
balsī. — Es atnācu jums pirmajam atzīties...

Priekšnieks nobālēja: noslepkavojis kādu, vai, jods viņu parāvis?
Tie kautrīgie un kļusie reizēm kļūst neticami traki...

— No visas sirds, paškritiski, biedri priekšniek... Es...

— Ja esat kādu nosītis, paškritika nelīdzēs, — priekšnieks kļuva vēl mierīgāks.

— Nē, es nevienu neesmu nosītis, biedri priekšniek, — Blauzde jau gandrīz apraudājās. — Es tikai esmu izrikojies kā pēdējais birokrāts...

Priekšnieks atviegloti nopūtās.

— Ko tad jūs te maļat apkārt un apkārt? Vajadzēja tieši tā arī pateikt. Nu, ko jūs tādu pastrādājat?

— Vakar atbrauca divas kravas mašīnas pēc šifera. Pilnvara nebija uzrakstīta pēc formas... Tāpēc es viņiem nekā neizsniedzu. Cilvēki aizbrauca divsimt kilometrus atpakaļ...

— Ja nebija pēc formas, ko tad jūs uztraucaties?...

— Sodieu viņi atkal atbrauca... Un atkal ne gluži pēc formas... Un es viņiem šiferi izsniedzu, nodomāju, kas būs — būs... Cilvēki apmierināti aizbrauca...

— Ko jūs tik tiešām: neizsniedzu — izsniedzu, ne pēc formas — pēc formas... — priekšnieks sāka dusmoties.

— Bet es jau varēju viņiem izsniegt arī pirmajā dienā, kaut arī nebija pēc for...

— Lieciet mani mierā... Man nav laika... Bet citreiz jūs man skatīties, cilvēkus velli netrenkājiet! Es pārvaldē birokrātus necietīšu...

Blauzde atmuguriski, par spīti savam vēderam, klanīdamies kā japāņu samurajs, izslidēja pa durvīm.

Pēc divām nedēļām pārvaldes sienasavīzē bij ievielots Blauzdes rakstiņš. Blauzde no visas sirds nožēloja «birokrātisma izpausmi», ko bija pieļāvis, šiferi izsniedzot, un apsolījās būt visiem darbā par priekšzīmi. Atļūstīdams paškritiku tālāk, viņš tāpat no visas sirds nožēloja, ka iepriekšējā mēnesī bija «trīsreiz pārkāpis darba disciplīnu», divreiz novēlojis darbu par piecām minūtēm, bet vienreiz pat par desmit minūtēm. Tiesa, šos pārkāpumus neviens nebija pamanījis, bet «no sirdsapziņas taču nepaslēpsies». — Blauzde sīta sev pie krūtīm.

Ražošanas apspriedē Blauzde uzstājās ar tadu paškritiku, ka pat pēdēja rindā sasēdušies guļavas pamodās. Vispirms viņš paškritiski atzinās, ka par divām dienām novēlojis kaut kādu atskaiti, bet pēc tam uzkrīta saviem darba biedriem.

— Ikvienš no tiem, kuri te sēž, ir pieļāvis kādu kļūdu, bet daži ir nozīleguši pat pret finansu disciplīnu, — Blauzde aizrāvies iesaucās. — Bet vai kaut viens ir piecēlies, lai godīgi un apzīmīgi, vaļširdīgi un paškritiski atzītos šeit priekšnieku priekšā?

Darba biedri slēpās cits citam aiz muguras un bija tā apmulsuši, ka neuzdrošinājās pacelt acis, it kā būtu nezin kādas nelietības pastādājuši. Pamēģini tagad Blauzdi pakritizēt...

Priekšnieks, sēdot pie prezīdija galda, pačukstēja savam vietniekam:

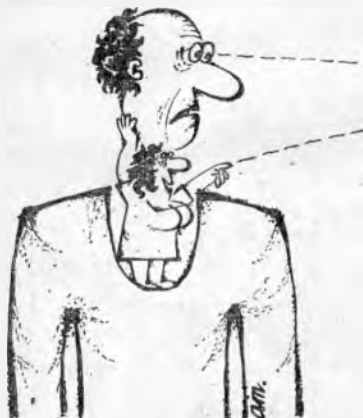
— Pļāpāt tas Blauzde jau nu pļāpā, bet viņam ir taisnība... Sā vai tā, paškritisks cilvēks...

Pēc nedēļas, kad pārvaldes priekšnieks apspriedās ar vietnieku, ko iecelt brīvajā nodaļas vadītāja vietā, kabinetā steidzīgi ienāca kadru daļas priekšnieks.

— Biedri priekšniek, sagādnieks Blauzde... — viņš jau pie durvīm iesaucās.

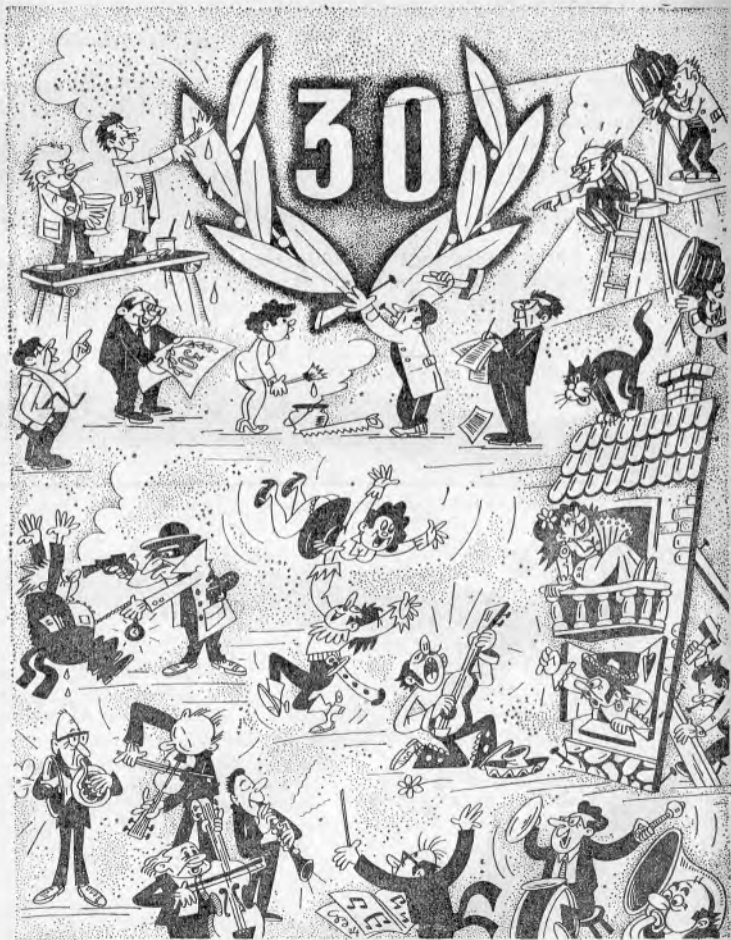
— Pareizi, pareizi, mēs tieši par viņu runājam... Mans vietnieks piekrita, ka Blauzde, kaut arī mazliet mīl patarkšķēl, tomēr ir krietns un paškritisks darbinieks... Domāju, ka varam viņu droši sēdināt nodaļas vadītāja krēslā...

— Biedri priekšniek, — kadru lietu kārtolājs samulsa. Blauzde jau sēž! Viņu noķēra ar autokravu zagta šifera. Gada laikā būvmašīnriālus par desmit tūkstošiem aizlaidis pa kreisi. Militācijas piespiests pie sienas, atzinās... Paškritiski...

Ķimenes galva.

A. Mukāns

26.
DECEMBRIS

26. PIRMS 30 GADIEM (1945) NODIBINĀTS
LATVIJAS PSR OPERETES TEĀTRIS.

Viņa — jautrā, izšķērdīgā, skaistā, elegantā...

Ja gribam runāt patiesību par Viņas pagātni, tad, nav ko slēpt, — tā bijusi visai raiba. Pie Viņas nākuši pielūdzēju simti un tukstoši, neskopodamies ar simpatiju apliecinājumiem. Viņa prasīši tos uzklaut gan galnos, gan — cik divaini tas arī izklausītos — nabago ļaužu kvartālos. Taču Viņai nācies piedzīvot ne tikai cildinājumus vien — ne mazāk karsti Viņa arī nopelta un nonievāta. Viņas naidnieki, arī pasaules mēroga slavenības un lāpat gadījuma rakstura garaingājēji, Viņai piedēvējuši vieglprātību līdz izvairībai, lētumu un gaumes trūkumu. Viņas draugi nav padevušies un saskatījuši Viņas iedabā pavisam kaut ko citu: demokrātismu, dzīvesprieku, eleganci un šarmu. Pagātne turpinās. Pretrunas spriedumos par Viņu nav izzudušas ne citās zemēs un pilsētās, ne Rīgā. Viens saka:

— Es biju vakar iegriezies Ļeņina ielas deviņdesmit sestajā numurā (tur ir Viņas Rīgas adrese). Man šodien visu dienu labs garastāvoklis.

Bet otrs atbild:

— Es tai mājai neēju ne tuvumā.

Un nu jau lasītājiem ir pavisam skaidrs, ka šī «Viņa» saucas — Operete.

1945. gadā ar «Silvas» iestādeju bija radīts aizsakums pirmajam patstāvīgajam Operetes teātrim Rīga un mūsu republikā. Augas dienas un vakarus tur tagad skan jautras melodijas. Visvairāk jautras. Spēlē un dzied. Spēlē vienā valodā, bet dzied divās — latviešu un krievu. Un laudis, kas tur strādā, arī vairākumā tādi jautri un vismaz, no malas paraugoties, tā var likties. Bet, ja pieiet tuvāk... Tad mēs nokļūstam teātra aizkulisēs, kuras drīkstam pavērt tikai jubilejas gadījumā.

Kāds no šī tik jautrā teātra vadošajiem darbiniekiem pārņāk mājās (savās) ļoti vēlu. Ļoti noguris no rūpēm par jautribu. Sieva saskatījusi nogurumam pavisam citu iemselu. Vīrs taisnojas:

— Ko tu brīnies, ka es knapi kajās turos; trako māja vai operete — starpības nekādas.

— Kā nu nav starpības, — sieva iebilst. — trako mājā taču priekšnieki ir normali.

*

Gluži kā visos teātros, arī operetē aktrises sadzīvo ļoti draudzīgi un tieši aiz draudzības cita ar citu mīļi pajoko.

Viena vasaras atvaļinājuma laikā bijusi ārzmēs un pārbraukusi mājās ar diezgan neparastu mēteli. Teātra pagalmā viņa satiek otru

Otra steidzas pavaicāt:

— Vai tas tev varbūt no čūskādas?

— Iedomājies — jā. Pie tam īsta čūska.

— Un tev ļabi pietav — īsta čūska.

*

Ne mazāk draudzīgi sadzīvo aktieri, priekšnieki un padotie. Un arī pajoko.

Priekšnieks stāsta padotajam:

— Juris mācījis Ramonu, kā šim loma jāspēlē, bet pamācītais mācītāju atvairījis: «Vai tev nav apnīcis no rīta līdz vakaram par mākslu vien?»

Juris noskaities un atcirtis: «Es aizmirsu, ka ar tevi var runāt tikai par divām tēmām — par mašīnām un meitenēm.»

Pēc kāda laika tas pats priekšnieks vaicā tam pašam padotajam:

— Ko tu neienāc parunāties? Dusmīgs, vai, esi?

— Kapēc tad dusmīgs. Taču parunāšanās nekāda neiztrāks: Jurim ar Ramonu bija vismaz divas tēmas, bet es jau no mašīnām neka nesaprotu...

*

Kur jautriba un dziesmas, tur varat iet bez briesmas, — veeš teiciens, kas nekad nav vēl novecojis. Laikam jau tas arī ir viens no iemesliem, kādēļ uz opereti brauc un nak skalītāji no malu malām. Arī viesi — operešu mākslinieki. Rīgas operetē pēdējos gados vien vīcojušies maskavieši, leņingradieši, odesieši, sverdļovskieši. Arī Varšavas un Prāgas jautrās mākslas sūtņi. Ka ar saprašanos? Mūzikas posmos, gluži tāpat kā nopietnajā operu pasaulē, sapraššanās raizes nedara. Dialogi, tais gadījumos, kad partneri runā katrs savā mēlē, draud palikt nesaprastī, un tad par vidutāju (blakus oficiālajam tulkam) noteikti jābūt humora izjūtai. Ar slaveno talliniešu Georgu Otsu

viss noritēja bez starpgadījumiem, toties gluži to pašu nevar teikt par Prāgas muzikālā teātra «Karlin» solisti Helenu Loubalovu.

Mēģinājums K. Portera mūziklam «Skūpsti mani, Kētt». Katerīnas pārmācīšanas skats. Viešņa lūdz partneri Edgaru Zveju, lai viņš, iejuties Petručo lomā, nebaidās pāršanā būt pamatīgs, un iesaka nūzanscēnu: — Noguldiēt mani sev uz ceļa, paceliet vienus brunčus, paceliet otru brunčus, paceliet trešos brunčus — nebaidieties, zem trešajiem brunčiem būs Sekspīra laikmeta bikses — un tad sadođiet ar plaukstu labi krietni man pa dibenu. Tādā veidā šis skats vienmer izraisa skaļu albalsi skatītājos.

Lai būtu. Edgars pacēl vienus brunčus, otru, trešos un ... roka pacelta sodīšanai tā arī paliek gaisā.

— Sitiet, sitiet, ko jūs gaidat! — viešņa mudina.

— Man jūsu žēl, — Edgars samulsis izdveš.

Tikai tagad viešņa attopas:

— Ak, kungs, esmu aizmirsusi uzvilkt Sekspīra laikmeta bikses ...

Pēc mēģinājuma aizmāršīgā Katerīna taisnojas:

— Jociģi nu gan ir tie latvieši, — ja jau viņš negribēja mán pa «to vietu» sist, nu tad varēja noglāstīt ...

Operetei jubiteja. Tie, kas jubilāri pazinuši no gaviļnieces bērnu dienām, zina teikt, ka šī jautrā «Viņa» ļoti mainījusi savu raksturu — kļuvusi nopietna savā valšķībā un valšķīga savā gudrībā. Un laikam jau arī tāpēc tik daudzi autobusi pievakāre apstājas pie mājas Ļeņina ielā 96.

K. Pamše

«Basanova»

G. Bērziņš

ARNOLDS AUZIŅŠ

PAR VELNU BRIESMIGĀKS

Kur lācis lup, tur paliek melns —
Ta tautas gudriba mūs māca.
Te pari laikam gājis velns,
Jo nevar taču parasts lācis
Tik daudz sev rīklē šnabi liet
Un saplēst visu tukšo taru.
Mēs vienu velnu grābjam ciet,
Uz ellī aizsūtām ar varu —
Tas tiešām likās pārāk dulls.
Pēc brīža jūtam: smird pēc sēra —
Pats elles lielskungs Belcebuls
Ved atpakaļ to, acis zvēro:
— Par velnu šis daudz briesmīgāks,
Jo viņam prātā tikai nīķi.
Ja tādi mūsu ellē nāks,
Tad velniem nepietiks vairs piķa.
Viņš visus ugunskurnus jauc,
Ko tūkstoš gadus esmu kūrīis.
Jus zināt, kā šo trako sauc?
Turists!

A. SKAILIS

Mūsu rūpnīcā ražo sintētiskos ziloņus. Tie ir tikpat gudri un tikpat lieti kā īstie ziloņi. Vienīgā atšķirība ir tā, ka sintētiskajiem ziloņiem astes galā ir kontakta dakša. Kad zilonis jūt nespēku, viņš pieiet pie elektriskā kontakta un iebāž tajā asti. Pēc desmit minūtēm gudrais lopiņš ir atkal darba spējīgs.

Sintētiskus ziloņus visi labprāt pērk, jo tos var izmantot dažādiem mājas darbiem un daudz enerģijas tie nepatērē. Tāpēc pieprasījums pēc sintētiskajiem ziloņiem ir ļoti liels, un melnajā tirgū tos pārdod par bargu naudu.

Šī apstākļa dēļ rūpnīcas direktors kādu dienu uzaicināja pie sevis sardzes priekšnieku.

— Man radušās aizdomas, ka mūsu produkcija tiek izvezāta, — direktors sacīja. — Pavēliet vecītim, kas stāv pie vārtiem, kāpināt modrību! Vismaz divkārtīgi!

Vecītis pavēli izpildīja nekavējoties — viņš nopirka spēcīgākas brilles un tādējādi kāpināja modrību nevis divas, bet trīs reizes.

Panākumi bija — jau nākamajā dienā pēc modrības kāpināšanas vecītis pie vārtiem aizturēja noliktavas pārzini Odu, kas mēģināja izvest no rūpnīcas sintētisko ziloni.

Vainīgo nekavējoties nogādāja pie sardzes priekšnieka. Priekšnieks sastādīja attiecīgu aktu, bet ziloni lika aizvest atpakaļ noliktavā, no kurienes tas bija izvezāts.

Kā jau tādos gadījumos pieņemts, sabiedriskā ipašuma izvazātāju nodeva biedru tiesai. Ods sākumā uz tiesu negribēja nakt, jo tovakar viņa švāgerim bija vārda diena. Toniēr direktors piedraudēja neierašanās gadījumā Odam apcirt pēmiju. Galu galā tika panākts kompromiss — Ods atrada par iespējamu tiesā ierasties, jo viņam apsoltija, ka tiesāšana nevilksies ilgāk par piecpadsmit minūtēm.

Ņemot vērā ierobežoto laiku, sabiedriskā prokurora runa bija īsa un kodolīga.

— Biedri, — viņš bargi sacīja, — ir noticis nedzirdēts noziegums — viens no mūsu kolektīva ir izstiepis roku pēc sabiedrības ipašuma, pēc sintētiskā ziloņa. Sakiet, kas notiks, ja mēs visi saksim izvazāt ziloņus? Tā būs katastrofa! Tāpēc es ierosinu vainīgo sodīt bez žēlastības — viņa atvaļinājumu vajag pārcelt no jūlija uz augustu, jo augustā ievērojami vairāk list. Tad viņš jutīs, ko nozīmē izvazāt sabiedrības mantu.

Sabiedriskais pārstāvis savu uzstāšanos sāka ar zināmu atkāpi.

— Biedri, kas ir mūsu gadsimta lāsts? Alkohol! Jā, arī kolēģa Oda nelaimes īstais vaininieks ir zaļais pūķis, lai velns viņu parautul!

— Tarkšķi īsāk, man jāsteidzas uz švāģera vārda dienu! — Ods aizstāvim uzsauca.

— Es centīšos, — aizstāvis laipni atbildēja. — Tātad, kur mēs palikām? Pareizi, pie alkohol! Diemžēl mūsu kauns ilgāk vairs nav noslēpjams — rūpnīcā darba laikā notiek šņabošana! Un šņabošanā tika ievilkts arī nelaimīgais Ods. Sckas tam, kā redzat, ir ļoti smagas. Ja Ods tajā liktenīgajā dienā būtu bijis skaidrā prātā, sakiet, vai viņš mēģinātu ziloni izvazāt pa galvenajiem vārtiem? Nemūžam!

Katrs cilvēks, ja vien viņa prātu nav apmīgojis alkohols, ļoti labi zina, ka tur, aiz noliktavas, sētā ir mīlzīgs robs, pa kuru ļoti ērti var ziloni dabūt ārā. Arī taciņa uz robu ir iemīta pavisam gluda... Ej un svilpo! Bet nelaimīgajam Odam saprāts bija noslēcis pudelē, un viņš savā dullumā ar visu ziloni devās uz galvenajiem vārtiem. Jā, biedri, butu mēs panākuši, lai darba laikā neviens nedzer, mums tagad nenāktos liesāt mūsu kolēģi Odu, šo lielisko cilvēku, atsaucīgo biedru, gādīgo ģimenes tēvu un ilggadējo, pieredzējušo darbinieku!

Zālē atskanēja aplausi. Divi Oda draugi pielēca kājās un kļedza:

— Tas sargs arī ir labais mērķāķis! Viņš taču redzēja, ka Ods knapi var paiet! Vajadzēja cilvēkam aizrādīt, ka te nav robs, ka te ir galvenie vārti! Bet nē, tulīt ķēra pie rikles un stādīja aktul Zvērs, ne vecis!

Tiesas priekšsēdētājs trīs reizes uzsīta ar āmuriņu pa galdu. Kad troksnis pierima, viņš jautāja Odam:

— Vainīgais, vai jūs savu nosodāmo rīcību nožēlojat?

— Jā, jā, — Ods īgni atbildēja. — Un tagad šito vārišanos vajadzētu beigt. Mani, saprotiet, švāģeris gaid!

Pēc īsas apspriedes biedru tiesa Odam izteica nelielu sabiedrisko nopēlumu, bet atvaļinājumu neaiztīka. Ja nu viņš sadusmojas un iesniedz atlūgumu, ko tad?

Toties cīņa pret alkoholu mūsu rūpnīcā tagad ir izvērsta ļoti plaši. Par to liecina fakti — nav vairs neviena gadījuma, kad cauri galvenajiem vārtiem kāds butu mēģinājis izvazāt sintētisko ziloni.

JEZUPS LAGANOVSKIS

Personālijas

kurās autors (prolams, ļoti saudzīgi) smejas pats par sevi.

Kad visas citas iespējas smieties safīrīķim atkrīt, viena paliek vienmēr — smieties pašam par sevi.

Diogens Lukturs

Varu iedomāties, cik garšīga bērnībā būtu bijusi piena vārīta mannas biezu putra, ja toreiz būtu gadījies to ēst!

Pipēšanas norma izpildīta, dzeršanas norma izpildīta, milēšanas norma izpildīta, vienīgi strādāšanas norma palikusi pusratā. To tad arī tagad pildu par godu un slavu mūsu literatūrai.

Kas tā, nolādēts, man par modi taisīti milīga toni uzrunāt ceļā sastaptus svešus suņus: «Sjunit!» Pīnīgi pareizi viens pēc šādas uzrunas apstājās un dusmīgi noskatīja mani no galvas līdz kājām, it kā gribētu teikt: «Kas es tev par sjuniti, ko? Esmu suns. Lai tā būtu pēdējā reize.»

Vai makšķerēju? Nē. Kāpēc? Zēl maukt tārpu uz āķa.

- Kas jūs visvairāk negribētu būt?
- Pašapmierināts muļķis.

Dīvaini paskatīties uz sevi spogulī no mugurpuses — liekas, ka ne lūgts, ne gaidīts lava dzīvoklī ieradīs pilnīgi svešs cilvēks. Pienākt, velnam, klāt, paņemt aiz apkakles un izmest pa durvīm!

Rakstu ļoti lēni, ar milzīgu piepūli. Kā sava laikā Izaks Babelis. Tikai citā kvalitātē. Stipri zemākā.

Ja butu iespējams apbraukt ap zemeslodi vilcienā, mana lielākā vēlēšanās būtu izmantot šo iespēju, visu ceļu sēžot pie loga un skatoties ārā. Labi, ka tas nav iespējams — par vienu nepiepildījušos vēlēšanos mūža gala būs mazāk.

Uz jautājumu: «Vai zinātniskā fantastika jums patīk?» — atbildu: «Fantastika — jā. Zinātniskā — nē.»

Sēdies tagad bērnu ratiņos ar knupi mutē un sākt visu no gala? Nē, paldies. Nav ne mazākās vēlēšanās.

J. BULOTA

EPIDĒMIJA

Briesmīga vēsts pēkšņi satrauca sabiedrību: esot izmirusi Sēdīku apdzīvotā vietā! Jau labu laiku rajona centrs vairs nesaņēma no Sēdīku ciema padomes ne atskaites, ne protokolus, ne pārskatus. Visi ciema padomes priekšniekiem nosūtītie papīri iekrita kā akā — uz centru nenāca neviena atbilde.

Steidzīgi noorganizēta mobila sanitārā komanda aizdrāzās pa lielceļu tieši uz Sēdīku centru. Satrauktā sabiedrība nepacietīgi gaidīja sanitārās komandas ziņojumu. Lūk, ko komandas priekšnieks rakstīja savā ziņojumā ministrijai:

«Ieradušies Sēdīkos, spērām visus nepieciešamos piesardzības soļus, jo epidēmijas izraisītājs mums nebija zināms. Sanitārus apgādājām ar specfērpiem un maskām. Kad es komandas priekšgalā ielauzos ciema padomes priekšsēdētāja kabinetā, ieraudzīju divainu skatu: ap galdu, līdz ausīm papīros, gulēja kā nosisti divpadsmit viru. Galda galā krāca pats ciema padomes priekšsēdētājs. Tūlīt konstatēju, ka šai epidēmijai nav nekā kopīga ar mēri vai holeru, tāpēc pavēlēju saviem vīriem noņemt maskas, jo tās traucēja strādāt. Vispirms ķērāmies pie priekšsēdētāja. Kad viņu papurināja aiz pleca, viņš

nojurdēja: «Gribat vārdu? Lūdzu...» Tā nožāvājās un atkal sāka krākt. Viņam sēdes muskulī tika injicēti 10 cm³ *aqua destilata*. Pēc tam priekšsēdētājs atzīlba un pateica, ka šī kaite viņu jau sen mocījusi, taču tāda lēkme gadījies pirmoreiz. Vakar viņš saņēmis stingru priekšrakstu, kas aizliedza rīkot sēdes darba laikā. Tad viņam uznākuši tik spēcīgi sēdes krampji, ka viņš tūlīt sasaucis kopā ciema padomes locekļus apspriest pasākumu plānu sēžu skaita samazināšanai. Kas bijis tālāk, viņš neatceroties.

Uzdevis vienam sanitāram dabūt pie jēgas visus pārējos sēdētājus, aizbraucu uz kaimiņos esošo kolhozu. Govju kūti bija dzirdama briesmīga maurošana. Govis slējās gar sienām uz pakājkājam. Tesmeņi tam bija uzpampuši, acīm redzot, govīs ilgi nebija slauktas. Visas slaucējas, cieši aizmigušas, gulēja pie galda atpūtas istabā. Viņas dabūjām augšā bez ipašām pūlēm. Slaucēja Birute Pirmūnaitē pastāstīja, kā epidēmija sākusies:

«Vakar mani tieši no kūts izsauca uz apspriedi rajonā. Tur mani pamatīgi izrāja, kāpēc es neorganizēju slaucēju apspriedes, nedalos savā darba pieredzē. Es aizbildinājos, ka man nav laika garām apspriedēm, jo slaucu divpadsmit govīs un apmācu trīs jaunas, nepieredējušas slaucējas. Taču mani nosauca par egoisti un pavēlēja, kad pārbraukšu mājās, tūlīt sasaukt visas slaucējas uz apspriedi, dalīties darba pieredzē un visu noprotokolēt. Atgriezies mājās, es tā arī izdarīju, taču, kā sadalīt manu pieredzi, lai visām iznāktu vienādi, nekādi nevarējām izdomāt un sēdēdamas... ēēē... sākām snaust.»

Pēc fermas apskatījām kolhoznieku mājās. Visur bija kluss, virtuvēs grēdām stāvēja nemazgāti katli un trauki. Tikai vienās mājās atradām ap divdesmit aizsnaudušos vecmāmuļus. Uz galda gulēja papīrs ar uzrakstu «Sieviešu padomes sēdes protokols Nr. 46. Darba kārtība: 1) Pusdienu vārišanas celšana augstākā līmenī».

Aiz cieņas pret vecmāmuļu sirmajiem matiem viņas nemodinājām. Steidzīgi devāmies uz skolu. Skolu epidēmija, var teikt, vēl nebija skārusi, taču pirmie simptomi jau bija parādījušies. Mēs īsti laikā paspējām novērst pedagogu sēdi par tematu: «Par ārpuskases darba pacelšanu, izvēšanu un nostiprināšanu un tā rezultātu pārbaudi». Skolotāji palika klasēs, un stundas varēja turpināties. Epidēmijas uzliesmojums šeit bija apturēts.

Pārbaudes gaitā izpētījām, ka epidēmijas izraisītājs ir *bacillus anthracis*. Konstatējām, ka šis bacillus spēj vairoties tikai sēdošos cilvēkos. Pilnīgi novērst epidēmijas briesmas nepaspējām, jo mūsu sanitāro komandu steidzami izsauca uz ministrijas kolēģijas sēdi.»

DZIDRA RINKULE-ZEMZARE

KĀDA MAN DAĻA

(Vienāldzīgā dziesma)

Vētra nolauza koku.
Tas vairs neuzplauks
Un augļus nenesīs.
Bet man gar to nav daļas!
Tas nav m a n s koks!
Mana dārza kokiem
Galotnes zaļas.

Jūrā nogrima kuģis.
Tas krasta vairs neredzēs
Un okeāna plašumus nešķērsos.
Bet gar to nav man daļas!
Es tajā nebraucu.
Es palīgā nesaucu,
Un — citus glābt
Nav man vaļas.

Runcis nokoda strazdu.
Tas vairs nesvilpos
Un spārnos nepacelsies.
Bet kāda man tur daļa?
Tas jau nebija m a n s putns!
Manā pagalmā
Gailis dzied balsi skaļā!
Un vai runcim nevajag gajas? ...

TIKAI PA VIDEJO

Ar draugu Spuntiņu satikāmieš debesis.

Tovakar pēc veiksmīgas eksāmenu nokārtošanas mēs aizķeramies restorānā «Sēnīte». Pasēdējam stundiņu, otru, atcerēdamies dažu labu jocīgu atgadījumu mācību laikā. Kad restorānu slēdza, posāmies ceļā.

Es, bijušais grupas vecākais, uzņēmos ar savu jauno motociklu nogādāt mūsu mīļoto draugu mājās. Viņš apsēdās blakusvāgī, bet es, pilntiesīgs transporta vadītājs, — pie stūres.

— Es... taču t—t—teicu, — Spuntiņš turpināja savu domu, kad uzsākām braukt, — motociklistam jābūt ne tikai uz—uz—uzmanīgam, bet g—galvenokārt ap—apķērigam. Ik... ik... ko tu redzi sava priekšā?

— Es, vai? — jautāju. — Trīs... tr—trīs šosejas.

— Trīs, tu saki? Un pa kuru d—domā br—br—braukt?

— N—nezinu, b—braukšu pa to, kur... kur labāks ceļš.

— M—m—mulķis. Jābrauc pa v—vidējo, tikai p—pa vidējo... Nekad nekļūdisies.

Un es braucu visu laiku pa vidējo.

Te pēkšņi mums strauji tuvojās trīs tilti.

— P—pa kuru braukt pāri? — Sapurināju Spuntiņu, kurš jau bija paguvjis iemigt.

— Pa vidējo... tikai pa v—vidējo... — viņš, atvēris kreiso aci, noņurdēja.

Es laidu pa vidējo pāri un laimīgi turpināju ceļu.

Te uzreiz manā priekšā izauga trīs ozoli... Ozoli tādi kā milži. Spuntiņš šņāca kā gateris. Uzmodināt viņu nebija nekādu cerību... Pa vidējo, — manas smadzenēs atplaiksnija Spuntiņa vārdi, — tikai pa vidējo...

Es laidu arī. Tur mēs izšķīrāmies.

Ar draugu Spuntiņu atkal satikāmieš debēsīs. Mūsu priekšā bija trīs vareni vārti un trīs Peteri ar atslēgām.

— Pa kuriem tagad brauksim? — jautāju.

— Pa vidējiem, — draugs lietpratīgi atbildēja, — tikai pa vidējiem, nekad nekļūdisies...

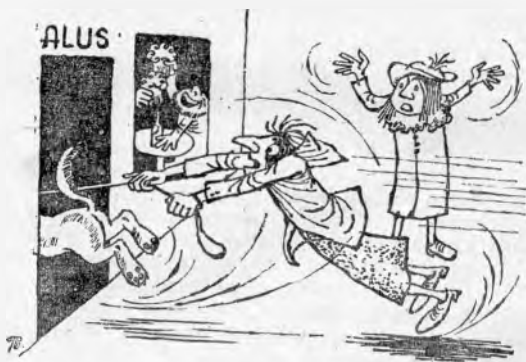
SIEVU VARA

NERETI SĪVAS JAUCAS VĪRU DARBA LIETĀS.

Bēdīgs fakts.

Ko?
Direktors?
Ha!
Viņš ir tikai vaguliņš mazs,
taisnību sakot,
nekas!

Toties sieva ...
Oho!
To nesagrozos ne ļauvat
Aiz vīra muguras
allaž tā būs
ista Āfrikas ļauvat

— Es taču teicu, nepērc suni no nepazīstamiem.

T. Sergijenko

LAIMONIS VACZEMNIEKS

NESTANDARTA AUGUMS

Pats īsteni nezinu, kā un kur —
Bet ir man pie miesas kāds trūkums;
Vai kājas vairs kritiku neiztur,
Vai arī mugurā kūkums?

Bet ja nu nespēkā galva trīs,
vai atkal — pleci par platiem?
Vai, sacisim, deguns pārlietu iss,
Vai ķibeles kāda ar matiem?

Kaut kur jau tā vaina apsīēpta tiek,
Bet kur, es to gribētu zināt.
Jo kāpēc gan visādi aģenti liek
Man dzīvību apdrošināt?

Un kāpēc aiz paugura dundināt sāk
Tik grūti un savādi zvani?
Un kāpēc daždažādas klapatas nāk
Un meklē vienīgi mani?

Vai tiešām esmu piedzimis tāds —
Ne bēdzināms un ne sedzams?
Kaut arī pēc auguma milzīs nekāds,
Bet tomēr pa gabalu redzams.

Jā, kakls pie visa vainojams šķiet,
Kaut daži to dēvē par balvu!
Nav smuki, bet tomēr drošāk ir iet
Ar plecos ierautu galvu.

MUSU KALENDĀRA PRIEKŠTEČI

«ĀDOLFA ALUNĀNA ZOBGALA KALENDĀRS» 1892. GADAM

Ar 1892. gadu sāka iznākt latviešu teātra un, var teikt, arī satīras tēva Ādolfa Alunāna «Zobgala kalendārs», kas piedzīvoja divdesmit trīs gadu gājumus (divi pēdējie, 1913. un 1914. gadam, iznāca jau pēc viņa nāves Edvarda Vulfa redakcijā). Vāku rotāja pazīstamā «Pēterburgas Avīžu» Zobugala attēls.

Pirmā gada gājumam ir 128 lappuses, no kurām 23 aizņem sludinājumi, pārējās — kalendārijs, dažādas ziņas, kā arī humoristiski un satīriski teksti dzejā un prozā. Tie skar gan mūžīgas, gan savam laikam aktuālas problēmas, kā tēvu un dēlu attiecības, mīlestības likstas, mant- rausība, kārkluvācietība, no vienas puses, un tautiska dižošanās, no otras, pretenzijas uz vadonību («tautas pīlāri», ar kuriem Ā. Alunāns cīnījās visu mūžu), preses konservatīvisms, ievietotas divas parodijas: par G. F. Stendera tulkoto «Brāji, šodien priecājaties» un G. Caunīša dzejoli «Man krietns biedrs bija». Vairums tekstu šodien vairs neskan gan tematiskas novecošanās, gan mākslinieciskas nevarības dēļ. Gandrīz vienīgais to autors, kā izriet no atbildes kādam cēsniekam 1893. gada kalendāra vēstulniekā, ir pats sastādītājs («tikai tie rakstieni», tur pakaidrots, «kas zīmēti ar Zobgals jeb atstāti pilnīgi bez paraksta, ir paša kalendarnieka sacerēti», bet tādu ir viss vairums). Kalendārus ilustrējis M. Bušs. Sniedzam dažus tekstus.

NO «PROLOGA»

Ja dividendes tevīm iznāk sīkas,
Ja tu ar sievu sabaries, tā pikta,
Jeb ja tev apcirknī un maks ir tukši,
Jeb arī tava brūte iet pie cita,
Tevi atstādama rūktās asarās, —
Ja redzi tu, ka allaž naudu augstāk
Mēdz ievērot un cienīt nekā prātu,
Ja redzi tu, ka tukšgalvība reizēm
Mēdz uzvarēt un muļķi gaviļē,
Jeb ja tu vairāk notērēji krogā,
Nekā īstenībā bija pareizi,
Tā ka tev ir morāliskas pagiras:
Tad, draugs, bez kavēšanās uzšķir lapas, —
Vienalga, kuras — šinī grāmatā,
Un lasi, lasi — pasmejies jo gardi,
Tev patiks — ceru — dažs no maniem jokiem,
Un drīzi aizmirsīsi savas raizes.

VECU ĻAUŽU IEVĒROJUMI

● Ir piedzīvots, ka janvāra mēnesī allaž stipra salna un sniega puteņi atgādās. ● Tiem, kas jau janvāra mēnesī stāda rutkus, nemēdz nekas krietns izaugt. ● Pat vecākie ļaudis nespēj atcerēties, ka februāra mēnesis jebkad būtu piedzīvojis 30 dienas garu mūžu. ● Ja kāds februārī pastāv uz to, ka tam dārzā nupat kā gaļavi tikuši svaigi gurķi, tad tā droši ir tukša lielīšanās. ● Ir pilnīga patiesība, ka ar koka olu var sadauzīt veselam pagastam dētas lieldienu olas. ● Pakavas atrašana

martā apzīmē laimi; tomēr tā nepasargā no pēriena krogu ballēs. ● Kas aprīlī šauj zaķus, tam var nepatīkšanas celties ar mežsargiem. ● Jo vairāk dalībnieku ierodas zinību komisijas ārkārtējā sapulcē, jo omulīgāks «Trīmpus vakars». ● Ja nepatīkamos decembrī grib izstumt no komisijām, tad jūlijā laiks viņus sākt sūdzēt. ● Kad zosis, vistas un sivēni paliek nemierīgi un visai nelabi klieudz, tad viņi uzminējuši līnotāju nodomus. (Septembrī.) ● Nav ieteicams linus mērcēt akās. ● Labākais līdzeklis, kā, sākoties tumšām naktīm, izsargāties no zirgu zagļiem, ir — savus zirgus laikā pārdot. ● Kad jau oktobrī sāk pietrūkt jaunu lugu, vajag izrādīt tās pašas vecās. ● Kas līdz pēdējam decembrim nav samaksājis savus parādus, tam tie paliek uz nākošu gadu.

● Kad cientgtēvs aprīlī dāvā nabagam trīs kapeikas, tad tas noticis aprīļa joka dēļ, un nabags to nebūt nebija gaidījis. ● Jo siltākas dienas maijā, jo vairāk mīlestības dzejoļu parādās laikrakstu slejās. ● Kas vēl nav samaksājis savu rudens renti, tas maijā nepaspēj to nepavisam izdarīt. ● Ja maijā līst lietus, nav ieteicams laukā «vešu» sausināt.

● «Abi labi, bāz tik maisāt» sacīja «kaktu apikāts», pamēdams no abām pusēm pa pieciniekam. ● «Gods kam gods pienākasi!» teica nē-laiķis pilskungs un lika pagasta priekšniekam piecpadsmit uzskaitīt. («Sakāmi vārdi.») ● Dažs labs, kas savā jaunībā bijis tauriņš, paliek vecuma dienās par cūku. («Pārvēršanās.») ● Tā pasaule ir jauna, un tie cilvēki streipujo, un, kam nav kur pieķerties, tam jākrīt pie zemes. ● Jēl esi prātīgs, mans dēls, un saki uz visu, ko redzi, ka tā ir labi. («Augstas gudrības mācības.») ● Vai tāpēc, ka tas Absalons palika kokā karājamies, vairs neviens nedrīkstēs iejāt iekš tā meža? («Jānis Bimbams raksta draugam Krišam.»)

TEĀTRA GALERIJĀ

Tēvs (uz savu puiku, kas pārliecies tā pār galeriju, ka viegli var nogāzties lejā): — No dieva puses, Ansīf, nekrīt zemē — tur apakšā jāmaksā 75 kapeikas no personas.

Mēs esam gan mazs pulciņš fo ļaužu, kuriem rūp tas liktenis un tā labklāšana tās tautas, un ar katru gadu mūsu regimente paliek mazāka; bet todaj mums ir cieti tie pakauši un drošas tās pieres, un lielas tās galvas, un garas tās ausis, un tai cīnīšanā mēs esam saraini un rūcam un maurojam, kamēr tiem pretiniekiem uzņāk tās bailes. (Safīra par «Latviešu draugu biedrības» vīriem.)

AČGĀRNISKI

Kādēj nu pasaulē nav tā —
Tas būtu jauki gan,
Ka tur, kur man ir jāmaksā,
To naudu dotu man???

Jezups Laganovskis

Bez vārdiem.

E. Kungs

— Mazgājies, Dacīt, mazgājies! Arī es katru ritu mazgājos!

— Jā, bet kāda tu, vecmamiņ, izskaties?

G. Vindedzis

ARMINS LEJIŅS

Skabargas

Vērojot kuplo apbalvošanu dažu sacīkšu nobeigumā, būtu jāsaka, ka uzvarētāji dala visas vietas — no pirmās līdz pēdējai.

Viņš bija dzimis deficīta kreklīnā.

Viņš visu mūžu gaidīja negaidīgu laimi.

«Lūdzu, nesēdiet pie galdiņiem! Galdiņi tikai pasūtīšanai.»

**dadža
autori**

H. PAUKŠS

**Ja jau Paukšs,
tad pulveris ir!**

ARISTOTEĻA GARĀ

Sēdēju pie sava rakstāmgalda, kad durvju spraugā parādījās Gurķiņa deguns:

— Vai drikstu?

Nopūtos, bet ko tu padarīsi — cilvēks pirmajā vietā. Nācās piedāvāt Gurķītim krēslu.

— Jūs, liekas, esat Gurķītis? — vaicāju.

— Jā, es...

— Romānu, kurā parādīta jūsu negantā laulātā draudzene, es uzrakstīju. Ja nemaldos, tas jau ir pārdošanā.

— Jā...

— Nu ko tad jūs vēl gribat?

Dodiet sievietai, lai lasa.

— Iedevu jau... Es nupat kā no slimnīcas... Viņa izlasīja jūsu romānu no pirmās līdz pat pēdējai — deviņsimt deviņdesmit septītajai lappusei... Vai! — Gurķītis novaidējās. — Nevajadzēja gan jums tik biezu rakstīt... Pēc tam viņa man ar šo romānu zvēla.

— Un jūs tomēr atkopāties?

— Kā redzat... Ilgstošs treniņš. Galva man izturīga.

— Es tomēr nesaprotu, ko jūs gribat. Lai uzrakstu kaut ko plānāku? Viņa saliks piecus eksemplārus kopā, un jums šā vai tā atkal būs jācieš.

— Nē, nē, — Gurķītis atgaiņājās. — Tikai ne tol Vai jūs nevarētu uzrakstīt lugu? To varētu dot kādam teātrim iestudēt. Vislabāk traģēdiju, traģēdijas cilvēkus padarot cēlākus un humānākus.

— Traģēdija neiznāks, — es iebildu. — Ja sieva sit vīru, tā ir tikai komēdija.

- Ka? — Gurķītis nobaleja. — Un ja vīrs sit sievu?
 — Tad, protams, traģēdija.
 — Neticami! ... — Gurķītis sašūlis izdvesa.
 — Nu, labi! — pēc brīža viņš varens un briesmīgs izslējās visā
 sava pusotra metra garajā augumā! — Tādā gadījumā rakstiet tra-
 ģēdiju! — un devās uz durvīm.
 — Uz kuriem? — es saucu.
 — Uz mājām!
 — Pagaidiet! Es, protams, varu uzrakstīt traģēdiju, bet tad jūs
 būsiet negatīvais personāžs un skatītāju simpātijas piederēs jūsu
 sievai. To taču jūs nevēlaties?
 — Nē. — Gurķītis sašūka.

- Bet, ja sieva sitis mani, kuram tad
 piederēs skatītāju simpātijas?
 — Arī sievai.
 — Sievai! ... Nav vairs taisnības
 pasaulē... — Gurķītis apgriezās un
 šņaukādamiem izgāja no kabineta.
 Bija jau krietni vēls, kad es palē-
 nām čāpoju mājup.
 Durvis atvēra sieva. Un, kad viņa
 apvaldītā, šķietami vienaldzīgā balsi
 painteresējās: — Cik pulkstenis? — es
 tūlīt sapratu — šovakar mūsu dzīvokli
 gaidāma komēdija.

KĀ VAR KĻŪT PAR SVĒTO

Dokumentāls, gandrīz zinātnisks traktāts

Daudziem zinātniskiem atklājumiem esot nejaušības raksturs. Arī šim. Turklāt ciešs sakars ar kukaiņu dzimtas garūsainajiem divspārņiem: odiem, knišķiem vai moskītiem. Ar kuriem isti — tas vēl skaidrojams nākamajām paaudzēm.

Volgas-Donas kanāla celtnieki viņus nicīgi sauca par mošķām vai mošķariem, latviski tas būtu: sīki mazi odiņi vai knišķi, kas pavasaros, īpaši rītos un vakaros, nedod mieru dzīvniekiem un lopiem, arī cilvēkiem neļauj ne strādāt, ne dabas priekus baudīt. Kanāla strādnieki no tiem aizsargājās ar īpašu liklu, kas nosedz seju, ausis un kaklu. Vakaros cilvēki staigāja pa Staļingradas ielām (pilsēta vēl saucās šai vārdā) ar mutautiņiem, vēdekļiem, lapu koku zariem rokās, nemitīgi plīvēdami gar seju vai kaklu. Kas to nav izbaudījis, tas nevar iekļūt svēto kārtā.

Ta tie nedeva mieru arī mums 1952. gada jūnijā. Kopā ar krievu dzejnieku Borisu Kežunu iepazīnāties ar Volgas-Donas kanāla celtniecību. Vakaros atgriezāmies Staļingradā, pastaigājāmies pa pilsētu, kas cēlās augšā no kara postījumu drupām. Nežēlīgi māsās virsū knišķi jeb mošķari.

— Nav izturami! — es nikni daudziju ar nolauztu akācijas zaru uz visām pusēm gar acīm, ausīm un kaklu. Bet, jo niknāk daudziju, jo neatlaidīgāk tie māsās virsū.

— Vai tiešām nav nekādu pretlīdzekļu? — sūrojās dzejnieks. — Tā viņi var cilvēku nomocīt.

— Ne vien cilvēku! — Es atcerējos lasījis, ka tādi garūsaini divspārņi varot būt nāvīgi pat bifelini. Visnejaukākie esot *Simulium columbaczense*, kas perinās Donavā. Atcerējos vēl kādu vasaras nakti Ķemeru purva tuvumā. Pārņākšņoju mežsarga dārzā, jo mājasmāte bija cepusi maizi un istabā bija neizturami karsts. Toreiz man šķita, ka pasaulē nav nekā briesmīgāka par Ķemeru odiem.

Pretlīdzekļi? Kādi te varēja būt pretlīdzekļi! Ievistīties vilnas segā vai kažokā? Galvā uzmaukt sietu, kas samērcēts petrolejā vai kādā citā naftas produktā? Varbūt pamēģināt sastrbēties degvinu? Tas arī ož nelietīgi, varbūt šie mūk no elpas?

Izmēģinājām degvinu. Nekā! Vēl niknāk māsās virsū.

Tad iegriezāties aptiekā. Varbūt farmaceitiem būs kāds līdzeklis.

Viena vecāka dāma pēc ilgākas domāšanas minēja:

— Neļķu eļļa palīdzot. Ja iziežoties ar to, tad nelienot klāt. Vis-
maz tā esmu dzirdējusi...

— Lūdzu! Dodiet šurp!

Eļļas dienžēl nebija. Bet — odekolons. Atrāk gan izgaro, taču
kaut kas no neļķēm būs. Tikai biežāk jādarbojas.

Iegādājāties katrs pa pudelei odekolona. Turpat aptiekā izie-
dāties — salējām matos, ierīvējām seju, ausis, kaklu. Nekāda sevišķa
pretīga dvaka nebija, «Siprs» ož daudz nepatīkamāk. Un — iedomā-
jieties! — tie knišļi jeb moškari tiešām klāt nelīda. Priecīgi staigājām
pa ielām bez jebkādiem vēdekļiem un baidāmiem rīkiem. No sajūsmas
man uznāca dzejnieka gars, sāku skandēt:

Mi: urā, urā, urā!

Pobediļi moškarā!

— Nepareizī! — teica Kežuns. — Krieviski būtu jādzied:

mi: urū, urū, urū!

Pobediļi moškarū!

Nu, kaut vai! Bet, kad palūkojos dzejniekā, man mute palika vaļā:

— Ei, Boris Adolfovič, tu taču esi svētais! Ap galvu nimbs. Knišļu
bars lido aplī. Ko tas nozīmē? Varbūt tevi sagaida svēta cilvēka
slava?

Dzejnieks paskatījās uz mani:

— Arī tev ap galvu riņķo tie nekaunīgie kukaiņi. Laikam apreibuši
no neļķu odekolona!

— Kāpēc tieši aplī un ap galvu?

Arī pretim nācēji ievēroja mūsu divainos apļus, zobojās:

— Svētie!

Pēkšņi radās atklājums:

— Re, no kurienes tas nimbs, vainagveida spožums, kas redzams
ap svēto galvām senos attēlos! Svētie, dzīvodami pa tuksnesi, pārtik-
dami no kameņu medus un siseņiem, piekožot kādu svēteni jeb kļo-
loku, turklāt gadiem nemazgādāties, tā oda, ka ne vien knišļi, bet
istie odi un moskīti sāka dejot velna danci ap vientuļnieku galvām.

— Nevajag pārspīlēt! — dzejnieks iebilda. — Varbūt viņi lietoja
šo pašu neļķu ziežamo, ne jau odekolonu, bet isto eļļu.

Tas varēja būt. Senos laikos prata gatavot dažādus liķierus, kas
par brīnumu, ja arī neļķu ziežamo. Un, ja nu tāda kopīga dvaka
svētro no tāda svētā, tad visi garūsainie divspārņi, vienatga, kā
viņus latīniski sauc, griezdamies dejo ap galvu.

Re, cik vienkārši kļūt par svēto!

dadža autori

J. MUKĀNS

Viens no perspektīvākajiem rezervistiem. Vienlīdz bistams kā uzbrukumā, tā aizsardzībā. Apveltīts ar bagātīgu fantāziju. Labi kombinē. Ja kops tehniku, var pretendēt uz vietu pantastsastāvā ... «Dadža» karikatūristu komandā.

KLUSĀ DABA

AIŅAVA

AKTS

Bez vārdiem.

A. Mukāns

H. HEISLERS

ROBĪSA GRĀMATA

Robītis lapu aiz lapas šķir —

Robītim rokās

grāmata ir!

— Robīt, vai zini, kā grāmatu sauc?

Robītis mēms...

Toties lapu tai daudz!

Robītis citu aiz citas šķir —

Robītim rokās

grāmata ir.

— Robīt, vai vispār tu lasīt jau māki?

Robītis mēms...

Toties kādi tai vāki!

Robītis lapu aiz lapas šķir —

Robītim rokās

grāmata ir:

«Pilsētas te—le—fo—na tik—lu a—bo—nen—tu

sa—raksis...

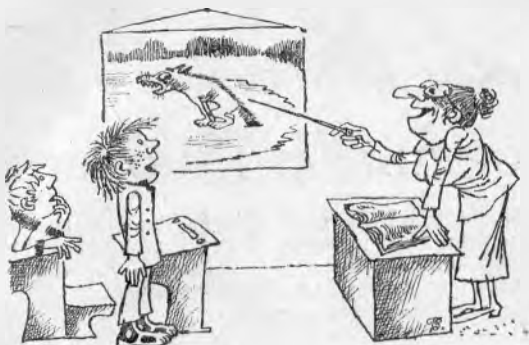
Kā var prasīt, tai Robītis lasa?

Uf!...

Te pat pieaudzis pakausi kasa.

Galvenais — Robītis grāmatu grib.

Pirksti — tie skraida, bet acis — zib.

- Nu, Jānīt, ko šī pasāka mums māca?
- Ka nevajag iesaldēt līdzekļus.

T. Sergijenko

- Kapec neguli majās siltuma?
- Gadījies negants īrnieks.

D. Breikšs

NOPIETNI PAR NENOPIETNO

Uz jautājumu, vai 1975. gadā izdevniecība «Liesma» laidīs klajā arī kādu nenopietnu stāstu grāmatu, izdevēji atbildēja noraidoši.

— Un antistāstus saņemsim? — rūpēdamies par «Dadža» lasītāju labo garastāvokli, es turpināju noskaidrot stāvokli.

— Ari ne, — redaktori kratīja galvas.

Uzzinājis, ka nav gaidāma ne vaļasprieka stāstiņu, ne atmugurisko romānu, ne pretnopietno dzejoļu iznākšana, es jau gribēju sacerēt kādu antiaprakstu, bet izdevniecības darbinieku piebilde mani no šī pārsteidzīgā soļa atturēja.

Izrādījās, ka 1975. gadā ir paredzēts izdot dažus humora un satīras krājumus.

Lasītāji droši vien ļoti priecāsies par Valda Artava dzejoļu grāmatu «Es izkratu sevi». Šajā krājumā, tāpat kā iepriekšējos, autors šauslis savus vecos paziņas — blēžus, haltūristus, liekēžus.

Ja dažā laba tantīņa, izlasījusi krājumu, iesauksies: «Ak, dieviņ, tētiņ!», tad par to nebūs jābrīnās. Grāmatā būs ievietots paprāvs antirelīģisko dzejoļu skaits. Un netrūks, protams, arī literāro parodiju.

Arvids Grigulis šoreiz apliecinās, ka ir taisnība parunai «Veca mīlestība nerūs». Viņa humoristisko stāstu grāmata «Līdzautors» ir veltīta makšķerniekiem, kurus autors jau ne vienu reizi vien ir ņēmis uz āķa.

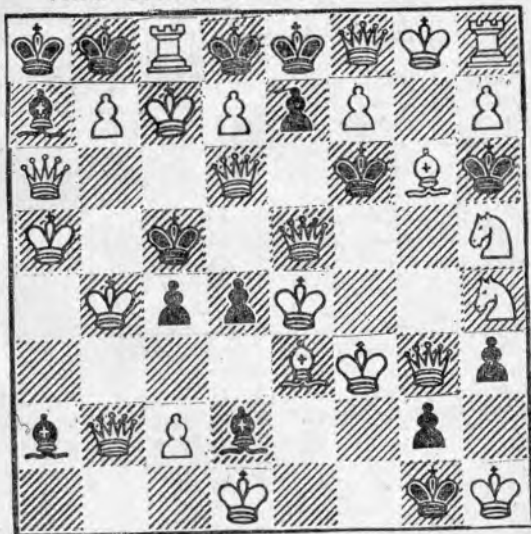
Izlasījuši J. Juzefa otro humoresku grāmatu «Neskati vīru no cepures», lasītāji varēs spriest, vai autorus arī vajag vērtēt pēc cepures vai ne.

Ļoti plašu 15 lokšņu darbu «Latviešu humoristiskā un satīriskā proza» lasītāji varēs lasīt krievu valodā. Tajā būs pārstāvēti visi mūsu republikas redzamākie literāti, kas kaut vienu reizi mūžā ir pievērsuši uzmanību humora un satīras mūžai.

Krievu valodā lasītāji saņems arī Jezupa Laganovska stāstu izlasi. Grāmata iecerēta visnotaļ nopietna. Taču par to, cik nopietns var būt te asprātīgais, te žultainais J. Laganovskis, lasītājs ar smaidu varēs pārliecināties pats.

ASU SITUĀCIJU MIĻOTAJIEM

Kas uzvar?

(No laikr. «64»)

— Ja importa mantu nav, vari iet, no kurienes nācis!

U. Mežavīks

SATURS

Tabulkalendars 1975 gadam	3
Laika skaitīšana Latvijas PSR	4
Janvāris	8—13
Februāris	14—19
Marts	20—25
Aprīlis	26—31
Maijs	32—37
Jūnijs	38—43
Jūlijs	44—49
Augusts	50—55
Septembris	56—61
Oktobris	62—67
Novembris	68—73
Decembris	74—80
Jubilejas un jubilāri, humoreskas, dzejoļi, karikatūras	81—249
Mazajiem «Dadža» lasītājiem	250—252
Jautrais šahs	253
Tabulkalendars 1976. gadam	255